

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

DÖRDÜNCÜ VE BEŞİNCİ SINIF TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE
MATERYAL GELİŞTİRME

145630

145630

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Önder POTUR

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Kemal YÜCE

Çanakkale - 2004

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

Önder POTUR'a ait "Dördüncü ve Beşinci Sınıf Türkçe Öğretiminde Materyal Geliştirme" adlı çalışma, jürimiz tarafından Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan:

Prof. Dr. Kemal YÜCE (Danışman)

Üye:

Yard.Doç. Dr. Aziz KILINÇ

Üye:

Yard. Doç. Dr. Hulusi GEÇGEL

Üye:

Yard. Doç. Dr. Yusuf AVCI

Üye:

Yard.Doç. Dr. Mustafa AKSOY

ÖZET

Türkçe derslerinde temel hedef dinleme, okuma, konuşma, yazma, dil bilgisi ve yazı becerilerini öğrencilere kazandırmaktır. Bu dil becerilerinin öğrencilere kazandırılması sürecinde yapılacak öğretim etkinlikleri öğrenmeyi kolaylaştıracaktır. Bu öğretim etkinliklerinin içerisinde yer alan araç ve gereçlerin kullanımı ve öğretim materyali geliştirme çalışmaları becerilerin kazandırılmasında önemli bir yer tutmaktadır.

Günümüz eğitim sisteminde konuya, dersin amacına, öğrencinin seviyesine uygun hazırlanacak bir öğretim materyali her ders için gerekli hale gelmiştir. Araştırmamızda İlköğretim 4. ve 5. sınıf Türkçe eğitimi ve öğretimi hedef olarak belirlenmiştir. Tezin başlıca bölümleri Türkçe öğretimi, Türkçe öğretiminde araç ve gereç kullanımı, 4. ve 5. sınıf Türkçe öğretimi ve materyal geliştirme, 4. ve 5. sınıf Türkçe öğretimi için hazırlanmış öğretim materyalleri olarak tespit edilmiştir. Türkçe öğretiminde öğretim materyali geliştirme ve bilgisayar teknolojisinin Türkçe öğretiminde kullanılması üzerine bilgiler verilmiştir. Bu açıklamalar ışığında tespit edilen bazı eksiklikler ve öneriler sonuç bölümünde belirtilmiştir.

Araştırmada Türkçe öğretiminde kullanılacak eğitim teknolojisinin önemi üzerine açıklamalar yer almaktadır. İlköğretimde kullanılan Türkçe eğitimi programı ile araç ve gereç kullanımı ve öğretim materyali geliştirme arasındaki ilişki ortaya konmuştur. 4. ve 5. sınıf Türkçe öğretimi için geliştirilecek bir öğretim materyalinde bulunması gereken özellikler tespit edilmiş ve bu materyaller çeşitli örneklerle somut olarak belirtilmiştir. Türkçe öğretimi ve eğitim teknolojisi uzmanlarının birlikte çalışması halinde Türkçe öğretiminde eğitim teknolojisinin kullanımı üzerine önemli çalışmaların yapılabileceği üzerinde durulmuştur. Türkçe ve sınıf öğretmenlerine yönelik eğitim teknolojisinin kullanımı ile ilgili yapılacak hizmet içi eğitim kurslarının sağlayacağı yararlar üzerine açıklamalara yer verilmiştir.

ABSTRACT

The main target of the Turkish lectures is to provide skills on speaking, writing, reading, and grammar to students. Teaching activities through the education in order to improve the skills of students is going to ease learning. Efforts to improve teaching materials and usage of tools in the teaching activities take an important place in order to increase students' skills.

Education materials adequate with subjects, aims of lectures, and level of students for each lecture have become a mandatory. Turkish lecture education and training in the 4th and 5th years students in the primary schools have been chosen as the subject of this thesis. The main parts of this thesis are the used aids for teaching Turkish, Turkish language education and material development for 4th and 5th grade students, and developed education materials for Turkish language education for 4th and 5th grade students. In addition to these, some information on developing education materials for and computer usage on Turkish language education have been given. Some shortages and suggestions under the light of these information have been introduced in the conclusion.

In our research the importance of technology usage in education takes also a part. The relationship between Turkish education program and using aids in the education and development of educational aids have been emphasized. What the features of a teaching aid must be for 4th and 5th grade students who take Turkish language education have been determined and these materials have been concretized with some examples. The possibilities on the important developments that can be achieved in the case of collaboration between professionals on Turkish education and teaching technologies have been discussed. Some explanations and advantages of the in-service training courses on the subject of application of technologies in education take also place in this work.

2.2.3.3.Video.....	60
2.2.4. Teknoloji Destekli Araçlar.....	61
2.2.4.1.Teleteks ve Videoteks.....	61
2.2.4.2.Etkileşimli Video.....	61
2.2.4.3.İletişim Uyduları.....	62
2.3. Türkçe Öğretimi ve İnternet.....	63
2.4. Türkçe Öğretimi ve Bilgisayar Teknolojisi.....	65

III. BÖLÜM

4. VE 5. SINIF TÜRKÇE ÖĞRETİMİ

VE

MATERYAL GELİŞTİRME

3.1. 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Bedensel, Zihinsel ve Dil Gelişimi.....	70
3.1.1. 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Gelişim Özellikleri.....	70
3.1.2. 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Bedensel ve Zihinsel Gelişimi.....	72
3.1.3. 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinde Dil Gelişimi.....	75
3.2. 4. ve 5. Sınıf Türkçe Eğitimi ve Öğretimi.....	77
3.3. İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Türkçe Öğretimi Programı.....	81
3.3.1. Anlama.....	81
3.3.2. Anlatım.....	84
3.3.3. Dil Bilgisi.....	88
3.3.4. Yazı.....	91
3.4. 4. ve 5. Sınıf Türkçe Öğretiminde Materyal Geliştirme.....	93
3.4.1.Öğretim Materyalinin Tasarımı ve Hazırlanması.....	93
3.4.2.Asetat.....	96
3.4.3.Gerçek Nesne ve Modeller.....	97
3.4.4.Video Kaseti.....	98
3.4.5.Ses Kasetleri.....	99
3.4.6. Ders Yazılımı.....	101
3.4.7.Kukla.....	101
3.4.8.Slayt.....	103

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
KISALTMALAR CETVELİ.....	viii
ŞEKİLLER CETVELİ.....	ix
ÖN SÖZ.....	x
GİRİŞ.....	1

I. BÖLÜM

TÜRKÇE ÖĞRETİMİ

1.1. Türkçe'nin Ana Dili Olarak Öğretimi.....	6
1.2. Türkçe Öğretiminde Dil Becerileri.....	8
1.2.1 Anlama.....	10
1.2.1.1.Dinleme.....	10
1.2.1.2.Okuma.....	13
1.2.2. Anlatım.....	17
1.2.2.1.Konuşma.....	17
1.2.2.2.Yazma.....	21
1.2.3. Dil Bilgisi.....	25
1.2.4. Yazı.....	28
1.3. Türkçe Öğretiminin Amaçları.....	31
1.3.1. Bilişsel Amaçlar.....	31
1.3.2. Duyuşsal Amaçlar.....	33
1.3.3. Devinişsel Amaçlar.....	35

II. BÖLÜM

TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE ARAÇ VE GEREÇLERİN KULLANIMI

2.1. Eğitimde Görsel ve İşitsel Araç Kullanmanın Önemi.....	37
---	----

2.2. Türkçe Öğretiminde Kullanılan Araç ve Gereçler.....	43
2.2.1. Görsel Araçlar.....	43
2.2.1.1.Kitaplar.....	43
2.2.1.2.Yazı ve Gösterim Tahtaları.....	44
2.2.1.2.1.Kara Tahta.....	44
2.2.1.2.2.Çok Amaçlı Tahtalar.....	44
2.2.1.2.3.Kopya Tahtası.....	45
2.2.1.2.4.Askı/Kanca Tahtası.....	45
2.2.1.2.5.Pazen Tahta.....	45
2.2.1.2.6.Manyetik Tahta.....	46
2.2.1.2.7.Dosya Tahtalar.....	46
2.2.1.2.8.Bülten Tahtası.....	46
2.2.1.3.Resimler.....	47
2.2.1.4.Çizimler.....	48
2.2.1.5.Çizelgeler.....	48
2.2.1.6.Grafikler.....	49
2.2.1.7.Gerçek Eşya ve Modeller.....	50
2.2.1.8.Projektörler.....	50
2.2.1.8.1.Tepegöz.....	50
2.2.1.8.2.Slayt Projektörü.....	52
2.2.1.8.3.Film Şeridi Projektörü.....	53
2.2.1.8.4.Opak Projektörü.....	54
2.2.1.8.5.Data Show.....	54
2.2.1.8.6.Video Projektörü.....	55
2.2.1.8.7.Konferans Projektörü.....	55
2.2.2. İşitsel Araçlar.....	56
2.2.2.1.Radyo.....	56
2.2.2.2.Pikap ve Plaklar.....	56
2.2.2.3.Teyp, Ses Bantları ve CD'ler.....	57
2.2.3. Görsel ve İşitsel Araçlar.....	58
2.2.3.1.Film Makinesi ve Hareketli Filmler.....	58
2.2.3.2.Kapalı Devre Televizyon.....	59

3.4.9. Resim Setleri.....	103
3.4.10. Grafik.....	105
3.4.11. Şema.....	105
3.4.12. Çalışma Yaprakları.....	106
3.4.13. Bulmacalar.....	107
3.4.14. Panolar.....	107
3.4.15. Oyun Kartları.....	108
3.4.16. Hikaye Kitapları.....	108
3.4.17. Türkçe Ders Kitapları.....	109
3.5. 4. ve 5. Sınıf Türkçe Öğretiminde Materyal Geliştirme Üzerine Bir Değerlendirme.....	112

IV. BÖLÜM

4. VE 5. SINIF TÜRKÇE ÖĞRETİMİ İÇİN HAZIRLANMIŞ ÖĞRETİM MATERYALLERİ

Öğretim Materyallerinin Geliştirilmesi ve Değerlendirilmesi.....	118
Türkçe Sanal Öğretmeni.....	119
Beni Bulur musunuz?	120
Hacivat ve Karagöz Kuklaları.....	121
Kelime Kutusu.....	122
Çarkıfelek.....	123
Bu Çocuk Kimdir?	124
Harf Oyunu.....	125
Gizli Sözcükler.....	126
Masal Dinleyelim.....	127
Nasreddin Hoca ile Keloğlan.....	129
Zaman Kutucukları.....	130
Hadi Anlat Bakalım.....	131
Cümle Kurma Oyunu.....	132
Büyük İcat.....	133
Alfabe Kartları.....	134

Şiir Dinlemeyi Sever misiniz?	135
Küçük Ünlü Uyumu.....	136
Meslekler Rehberi.....	137
İsim Bulma.....	138
Ünlüler Şeması.....	139
Asetat Örnekleri.....	140
Alfabe Tablosu.....	141
İsim, Şehir, Bitki.....	142
Dil Mantığı	143

V. BÖLÜM

SONUÇ	146
KAYNAKÇA	150
EK 1: 1 CD	

KISALTMALAR CETVELİ

BDE	: Bilgisayar Destekli Eğitim
BDÖ	: Bilgisayar Destekli Öğretim
CD	: Compact Disk (Sayısal Optik Veri Saptama Aracı)
İNTERNET	: International Network
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MLO	: Müfredat Laboratuar Okulu
NIC	: Network Information Center
TDK	: Türk Dil Kurumu
TV	: Televizyon
v.b.	: Ve benzeri
v.s.	: Ve saire
www	: World Wide Web
web	: Ağ

ŞEKİLLER CETVELİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 1. Anadili Öğretiminin Etkinlik Alanları.....	9
Şekil 2. Dale'nin Yaşantı Konisi.....	38
Şekil 3. Tepegöz Projektörü.....	51
Şekil 4. Slayt Projektörü.....	52
Şekil 5. CD'nin Genel Yapısı.....	58
Şekil 6. Bilgisayar.....	66
Şekil 7: Ses Kaseti.....	100

ÖN SÖZ

Bir insanın sosyal hayatı içerisinde iletişimini sağlayan dil, aile, okul ve çevre faktörleriyle şekillenmektedir. Bir çocuk, ana dilini programlı ve sistemli bir şekilde okul ortamında öğrenmektedir. Ana dili olarak Türkçe'nin öğretilmesi ise okullarımızda Türkçe derslerinin başlıca görevleri arasında bulunmaktadır. Bir çocuğa Türkçeyi hangi öğretim etkinlikleriyle ve hangi yöntemlerle öğretileceği endişesi Türkçe eğitimcilerini yeni arayışlara yöneltmiştir.

Eğitim süreci içerisinde Türkçe derslerinde kullanılacak araç ve gereçler, üretilen öğretim materyalleri, öğretim etkinlikleri içerisinde önemli bir faktör olacaktır. Bir dersin amacına ulaşmasında ders içerisinde araç ve gereç kullanımının önemini yapılan araştırmalar ortaya koymuştur. Türkçe öğretimi amaç ve davranışlarına yönelik hazırlanacak öğretim materyalleri, öğrenmenin başarıya ulaşmasına öncülük edecektir.

İlköğretim Türkçe öğretimi içerisinde yer alan 4. ve 5. sınıf Türkçe öğretimi önemli bir devreyi oluşturmaktadır. Somut dönemden soyut döneme geçiş aşamasında olan bu dönem çocuklarına Türkçeyi sevdirecek, eğlendirerek öğretmek Türkçe eğitimi programının amaçları arasındadır. Araştırmamız, bu eğlenceli ve zevkli Türkçe öğretimi faaliyetlerinin nasıl daha kolay ve sistemli yapılabileceği sorusunu cevaplandırmaya çalışmıştır.

Tezin birinci bölümünde Türkçe öğretimi, Türkçe eğitimi içerisinde yer alan dinleme, okuma, konuşma, yazma, dil bilgisi ve yazı becerileri hakkında bilgi verilmiştir. Türkçe öğretimi becerileri hakkında yeterli bilgisi bulunmayan bir Türkçe eğitimcisinin bu konuda başarılı olması imkansızdır.

İkinci bölümde eğitim sürecinde araç ve gereç kullanmanın önemi, Türkçe öğretiminde kullanılan araç ve gereçler üzerine açıklamalar yapılmıştır. Türkçe

öğretimi ile araç ve gereç kullanımı ve üretimi arasındaki ilişki bilinmeden öğretim materyali üretmek oldukça güç olacaktır.

Üçüncü bölümde 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin bedensel, zihinsel ve dil gelişimleri, 4. ve 5. sınıf Türkçe öğretimi ve programı ve 4. ve 5. sınıf Türkçe öğretiminde materyal geliştirme hakkında bilgi verilmiştir. İyi bir Türkçe eğitimcisi, karşısındaki öğrenciyi tam olarak tanımadan, Türkçe eğitimi programındaki kazandırılacak amaç ve davranışları bilmeden planlamasını oluşturamayacak ve öğretim materyali üretemeyecektir.

Dördüncü bölümde 4. ve 5. sınıf Türkçe öğretimi için hazırlanmış öğretim materyalleri örnekleri verilmiştir. Belirli bir konuya, amaç ve davranışa yönelik geliştirilen öğretim materyalleri ile ilgili açıklamalar da bu bölümde verilmiştir.

Beşinci bölümde ise bu araştırma neticesinde tespit edilen sonuçlar ve öneriler maddeler halinde verilmiştir.

Tezde kullanılan eserler kaynakça bölümünde belirtilmiş ve bazı öğretim materyallerinin CD halinde teze eklenmesi uygun görülmüştür.

Bu konu ile ilgili çalışmamda değerli desteği ile bana emek ve zaman harcayan, alana karşı olan ilgimi daha da arttıran danışman hocam Prof. Dr. Kemal YÜCE'ye, ders döneminde ve tez döneminde her zaman beni destekleyen Yard. Doç. Dr. Aziz KILINÇ'a, değerli bölüm hocalarım Yard. Doç. Dr. Hulusi GEÇGEL ve Yard. Doç. Dr. Yusuf AVCI'ya, öğretim materyallerinin tasarımında yardımcı olan Biga Sakarya İlköğretim Okulu Fen Bilgisi Öğretmeni Adnan ARI'ya, yüksek lisans arkadaşlarıma ve aileme en içten teşekkürlerimi sunarım.

GİRİŞ

Dil, seslerden oluşan sistemli bir iletişim aracıdır. İnsanlar arasında en etkin şekilde kullanılan iletişim aracı dildir. Bu iletişim sürecinde dil, aynı zamanda bir düşünce aracı gibi görev yapmakta ve insanların duygu, düşünce ve isteklerini ifade etmelerini sağlamaktadır. Bu duygu ve düşünce aracı, insanların meydana getirdiği toplumlarda hayatın temelini oluşturmaktadır. Her toplum kendi bireyleri arasındaki anlaşmayı bu dil olgusuyla gerçekleştirmektedir (Demirel 2002: 3).

“Dil, duygu, düşünce ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak, başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü, çok gelişmiş bir araçtır. İletişim kurma ihtiyacından doğmuştur. Dil, dört temel beceri olarak kabul edilen dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin işlevsel bütünlüğünden oluşmaktadır.” (Yangın 1999: 2).

Türkçenin bir ana dili olarak öğretiminde de bu dört temel dil becerisi ile birlikte dil bilgisi ve yazı becerileri öğrencilere kazandırılmaya çalışılmaktadır. Aile ortamından edindiği dil birikimi ile okula gelen öğrenci, okul eğitimi ile dil birikimini sistemli bir hale getirmektedir. Sistemli ve düzenli bir dil, çocuğun sosyal hayat içerisindeki rolünü ve insanlarla olan iletişimini kolaylaştıracaktır. Türkçe dersi, toplum içerisinde kişinin rolünü belirleyen bu dil becerilerinin geliştirilmesi bakımından önemli bir görev üstlenmiştir.

İyi bir ana dili eğitimi görmüş kimse, kendisine anlatılmaya çalışılan bir bilgi, duygu ya da düşünceyi, herhangi bir noktayı atlamadan, sırasını bozmadan, olduğu gibi kavrayabilir, anlayabilir. Okuduğunu ve dinlediğini anlayan, güzel yazı becerisini kazanmış ve dil bilgisi becerilerini özümsemiş bir öğrenci, Türkçe öğretiminin hedeflediği öğrenci modelidir. Kendisini ifade edemeyen bir insan, toplumda kendine yer edinemeyecektir. Böyle bir olumsuz özellik, sosyal bir varlık olan insanın toplum içinde sosyalleşmesini engelleyecektir.

İlköğretim okullarının her iki kademesinde (1-3. sınıflar 1. kademe 1. devre, 4.-5. sınıflar 1. kademe II. devre, 6-8. sınıflar II. kademe olarak düşünülmüştür.) ana dille ilgili olarak yapılabilecek bütün çalışmalar için başlıca iki temel davranış hedefi belirlenmiştir (Cemiloğlu 2001: 85). Bunlardan birincisi anlama, ikincisi anlatmadır. Anlama becerisi, dinleyip izleyerek anlama ve okuyarak anlama olmak üzere ikiye ayrılır. Anlatma becerisi ise sözle anlatma yani konuşma, yazı ile anlatma yani yazma olmak üzere iki bölüme ayrılmaktadır. Dil bilgisi ve yazı becerileri de bu becerilerle birlikte kazandırılması gereken diğer Türkçe öğretimi becerileridir.

4. ve 5. sınıf öğrencilerinin kişilikleri bu dönemde oluşmaya başlar. Çocuklar kendilerini olduğundan daha büyük görme veya küçümseme eğilimindedirler. Bu çağ çocuklarının sosyalleşmeleri için büyüklerinin yanında zaman geçirmeleri ve çevresindeki büyükler arasından kendilerine model seçmeleri önemlidir. İnsanlarla ve fiziksel çevresiyle etkileşime giren çocuklar, çeşitli deneyimler yoluyla benliklerini geliştirirler (Yavuzer 2000: 14).

Somut dönemden soyut döneme geçiş aşamasındaki 9-12 yaş grubu öğrencileri kendi kişiliklerinin ilk adımlarını atmaya başlarlar. Bedensel ve ruhsal gelişimlerini tamamlama aşamasında olan bu yaş grubu çocukları yetişkin gibi davranmaya çalışırlar. Bu dönem çocuğu, okuma, yazma ve sayısal alanlarda da gelişimini devam ettirmektedir. Eğitim ortamında amaç ve davranışların kazandırılmasında çocuğu tanımak çok önemli bir yer tutmaktadır. Aile, okul ve öğretmen bir çocuğun başarısında rol oynayan temel faktörlerdir.

Türkçe öğretimi içerisinde yer alan 4. ve 5. sınıf Türkçe öğretimi, ilköğretim birinci devre ile ikinci kademe arasındaki geçiş dönemidir. Somut dönemde olmakla birlikte soyut kavramları da anlamaya başlayan bu dönem çocuklarının eğitiminde soyut konu ve bilgilerin somutlaştırılmasına yönelik bir öğretim metodu takip edilmelidir. Özellikle Türkçe derslerinde dinleme, okuma, konuşma, yazma, dil bilgisi ve yazı becerileri üzerine geliştirilecek öğretim materyalleri bu görevi yerine getirecektir.

“Teknolojik gelişmeler sayesinde, eğitim sisteminin yapısı, öğrenme-öğretme ortamları ve uygulanan faaliyetler değişim göstermiştir. Sunulan eğitim hizmetlerinde teknolojik araç ve gereç kullanımı her ülkenin ana hedefi olmuştur. Okullar içinde, çağdaş teknoloji kullanan okulların daha kaliteli hizmet vererek başarılı oldukları bilinmektedir.” (Koşar, Yüksel, Özkılıç, Avcı, Alyaz, Çiğdem 2003: 36).

Ülkemizde ise eğitim ortamlarında hala geleneksel yöntem ve araçların kullanıldığı yapılan araştırmalar neticesinde anlaşılmıştır. Eğitim teknolojisine yeterli önem verilmemesi, Milli Eğitim Bakanlığı’na, üniversitelere, uzman eğitimcilere ve öğretmenlerimize yapılacak çalışmalar ve araştırmalar için önemli vazifeler yüklemektedir. Kaliteli bir eğitim sisteminin oluşturulmasında araç kullanmanın önemi ve bu araçların kazandırabilecekleri amaç ve davranışlar üzerine yapılacak araştırmalara ihtiyaç vardır. Türkçe öğretimi için hazırlanacak bir öğretim materyali, Türkçe eğitimcileri ve eğitim teknolojisi uzmanlarının birlikte yapacakları çalışmalarla ortaya çıkacaktır (Çilenti 1984: 158).

Eğitim teknolojisinin Türkçe öğretiminde uygulanması üzerine çeşitli araştırmaların zaman geçirmeden yapılması gerekir. Öğretim ortamlarında kullanılacak görsel, işitsel, görsel ve işitsel ve teknoloji destekli araçlar bu ortamın somut hale gelmesini sağlayacak ve öğrencinin ilgisini çekecektir. Bu araçların Türkçe öğretiminde kullanılması üzerine hangi aracın hangi amaç ve davranışlara yönelik olduğunu tespit etmek gerekir. Üretilecek bir öğretim materyalinin özellikleri Türkçe dersinde belirlenen amaç ve davranışlara yönelik olmalıdır.

Türkçe Eğitimi Programı’nda 4. ve 5. sınıflar için kullanılacak araç ve gereçler şu şekilde verilmiştir:

1. Öğrenci kitapları,
2. Öğretmen kılavuz ve metodoloji kitapları,
3. Sınıfın sözlükleri,
4. Sınıfın ansiklopedileri,
5. Yazım kılavuzu,
6. Alıştırma defteri,

7. Sınıf düzeyine uygun türlü başvurma kitaplar,
8. Sınıf düzeyine uygun olarak klasik eserleri tanıtan kitaplar,
9. Klasik eserlerin bütünlüğünü bozmadan, bu sınıflar için kimi yerlerini aktaran kitaplar,
10. Türk ve dünya edebiyatından seçilmiş türde kitaplar,
11. Düzeye uygun kaynak kitapları,
12. Türkçe ders kitaplarındaki metinle ilgili resimler,
13. Bu sınıflar için hazırlanan plak, teyp bantları, kasetler (ders kitaplarındaki metinlerin ve ilgili bağımsız metinlerin türlü biçimleri seslendirilişi)
14. Film ve slaytlar (tiyatro, karagöz, kukla vb.)
15. Bu sınıflar için hazırlanmış radyo ve televizyon programları (dersler, konuşmalar vb.)
16. Duygu ve düşünce alanı yaratmak, konuşmaları geliştirmek için sanat değeri olan küçük, büyük resimler
17. Canlı kaynaklar (Yetişkinler ve sanatçılar) (Cemiloğlu 2001: 292).

Bu araç ve gereçleri incelediğimizde teknolojik araçların kullanımından yoksun ve öğretim materyali üretme metotlarının bulunmadığı bir eğitim programı ile karşılaşırız. Programdaki araç ve gereçlerin çoğunluğunu çeşitli kitaplar oluşturmaktadır. Plak, teyp, kaset ve kuklalar belirtilen diğer görsel ve işitsel araçlardır. Türkçe öğretiminde görsel, işitsel, görsel ve işitsel ve teknoloji destekli araçların kullanım yerleri tespit edilmelidir. Bu araçlarla birlikte kullanılması gereken asetat, gerçek nesne ve modeller, video kasetleri, ses kaseti, ders yazılımı, kukla, slayt, resim setleri, grafik, şema, çalışma yaprakları ve hikaye kitapları gibi öğretim materyalleri üretilmeli ve bu öğretim materyallerinin üretimi ile ilgili eğitim programı içerisinde de yer alacak çeşitli metotlar geliştirilmelidir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın üzerinde çalıştığı yeni müfredat programında araç ve gereç kullanımına daha fazla yer verilmesi bu açıdan olumlu bir gelişmedir.

Türkçe öğretiminde hangi araç ve gereçler kullanılmaktadır? Türkçe öğretiminde geliştirilebilecek bir öğretim materyali hangi özelliklere sahip olmalıdır? 4. ve 5. sınıf Türkçe öğretimi üzerine hangi öğretim materyalleri geliştirilebilir?

Araştırmamız bu sorulara çeşitli cevaplar aramıştır. Bu çerçevede araştırmamızda Türkçe öğretimi, eğitim ve öğretim ortamında kullanılan araç ve gereçler, öğretim materyali hazırlama ilkeleri, 4. ve 5. sınıf Türkçe öğretimi hakkında bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın amacı Türkçe öğretiminde geliştirilebilecek bir öğretim materyalinde bulunması gereken özellikleri tespit etmektir. Bu amaçla ilgili olarak özellikle 4. ve 5. sınıf Türkçe öğretiminde hangi öğretim materyallerinin ve araçlarının kullanılabilceğini belirlemektir. Araştırma ile ilgili olarak teorik bir çalışma yapılmış ve bu konu ile ilgili kaynaklar incelenmiştir. Özellikle Türkçe öğretimi, öğretim materyali geliştirme ve örnek materyallerinin tespiti üzerine çalışmalar yapılmıştır.

Eğitim teknolojisinin her alana ve özellikle eğitime yayıldığı bir ortamda Türkçe öğretimi araştırmalarının bu gelişmelerden faydalanmaması düşünülemez. Ülkemizde öğretim materyali geliştirme ve Türkçe öğretiminde eğitim teknolojisinden yararlanma hususunda çok az araştırma bulunmaktadır. Yapılacak bu tür çalışmalar, eğitim ve öğretim ortamında materyal kullanımının önemini belirleyecektir. Bir ülkenin geleceğini belirleyen çocukların ana dillerini iyi bir şekilde öğrenmeleri, ana dillerini sevmeleri kadar önemli bir amaç düşünülemez. Türkçemizi öğrencilerimize daha zevkli, daha eğlenceli ve kalıcı bir şekilde öğretmek için öğretim materyali kullanmamız şarttır ve bu tür araştırmaların yapılması gerekmektedir.

Araştırma, ilköğretim Türkçe öğretimi içerisinde 4. ve 5. sınıf Türkçe öğretimi olarak sınırlandırılmıştır. İlköğretim 4. ve 5. sınıf Türkçe eğitimi ilköğretim birinci devre ile ikinci kademeyi birbirine bağlayan çok önemli bir devredir. İlköğretimin bu birinci kademe ikinci devresi, öğrenciye aldığı temel eğitiminin üzerine ikinci kademeye hazırlık için yeni bilgi ve becerilerin kazandırıldığı bir dönemdir. Bu dönemde bir öğrencinin kapasitesi, kabiliyetleri ve başarı grafiği belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Bütün bu sebeplerden dolayı bu araştırmanın ilköğretim 4. ve 5. sınıf Türkçe öğretimi üzerine yapılmasına karar verilmiştir.

I. BÖLÜM

TÜRKÇE ÖĞRETİMİ

1.1. Türkçe'nin Ana Dili Olarak Öğretimi

İnsanların birbirleri ile anlaşmalarını sağlayan dil, duygu ve düşüncelerin ifade edilmesinde bir vasıta görevi görmektedir. Aynı ortamda ve aynı kültürde yaşamış insanlar arasında soyca bağlı olunan topluluktan öğrenilen dile ise ana dili denilmektedir.

“Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli anlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimai bir müessesedir.” (Ergin 1998: 3).

Aksan (2000: 81)'a göre ana dili, başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonra da ilişkili bulunulan çevrelerden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireylerin toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir. İnsanın kültürünü, yaşadığı çevrenin sosyal durumunu yansıtan ana dili bir çocuk için dış dünyaya açılan bir penceredir. Bu dile ana dili denmesinin en önemli sebeplerinden bir tanesi de çocuğun hayatında ilk kez annesinin dilini model olarak almasıdır.

Ana dil, aile bireylerinden, yakın çevreden ve çocuğun ilişkide bulunduğu kişilerden öğrenilir. Çocuk öğrendiği bu dilin bütün özelliklerini doğal yoldan kazanır. Birey, öğrendiği ana dilini hayatı boyunca kullanır, kullandıkça geliştirip güzelleştirir. Ailede başlayan dil gelişimi süreci, okul ile sistemli bir hale getirilir. Okul yıllarında başlayan ana dil öğretimi düzenli ve kurallı bir süreçtir. Okul yıllarındaki ana dil öğretimi, dilin kurallarını, işleyişini ve kullanımını öğretmeyi amaçlar. Doğal yolla kazanılan dil, okul sıralarında bilinçli öğrenme, kullanma ve sevip koruma isteğine dönüştürülür (Kahraman, Kılınc, Şenol 2004: 15).

Ana dili, bir çocuğun ailesinden başlayarak hayatının her safhasında duygu ve düşüncelerini ifadesinde en temel araçtır. Aile bir çocuğa ilk ana dili bilincini verir, bu ana dili gelişimi okul, çevre ve kitle iletişim araçları ile zamanla şekillenir. İnsanın kültürünü, yaşam standardını, fikir dünyasını tanımak için ana diline bakmak, konuşmasını dinlemek yeterli olacaktır. Bu kadar önemli olan bir iletişim aracının sistemli hale getirilmesini ise ana dili eğitimi sağlayacaktır. Türkçe Eğitimi Programı, dilimizin sistemli bir hale getirilmesine yönelik olarak hazırlanan bir program olarak okullarımızda Türkçe eğitimcilerine rehberlik etmektedir.

Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitim Programı'nda ana dili öğretiminin temel amaçları şu şekilde belirtilmiştir:

1. Öğrencilere izlediklerini, dinlediklerini ve okuduklarını tam ve doğru olarak anlama gücü kazandırma,
2. Öğrencilere duygu, düşünce, tasarım ve yaşantılarını söz ya da yazıyla doğru ve amaca uygun olarak anlatma beceri ve alışkanlığı kazandırma,
3. Öğrencilere, Türk dilini sevdirmeye, kurallarını sezdirip benimsetme, onları Türkçeyi bilinçle ve özenle kullanmaya yöneltme,
4. Öğrencilere sürekli ve planlı okuma alışkanlığı ve zevkini kazandırma,
5. Öğrencilere düzeyine uygun kültürel ve sanatsal etkinlikleri izleme, dinleme, zevk ve alışkanlığı kazandırma; onların estetik duygularının gelişmesine katkı sağlama,
6. Öğrencilerin söz dağarcığını zenginleştirerek, onların duygu ve düşünce evrenini genişletme; yorum gücünü geliştirme,
7. Öğrencilerin ulusal duygu ve ulusal coşkusunu güçlendirmede kendi payına düşeni yapma,
8. Öğrencilere Türk ve dünya kültür ürünlerini tanıtmaya,
9. Öğrencilere Türk kültürünü tanıma ve benimsemelerinde, Türk yurdunu, ulusunu, doğayı, yaşamı ve insanlığı sevmelerinde yardımcı olma,
10. Öğrencilere bilimsel, eleştirici, doğru, yapıcı ve yaratıcı düşünme yollarını kazandırmada Türkçe dersinin payına düşeni gerçekleştirme (Sever 2000:6).

Buna göre, ilkokullarda Türkçe öğretiminin amacı, Milli Eğitimimizin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, öğrencileri,

- Anlama gücünün geliştirilmesi
- Anlatım beceri ve alışkanlığının kazandırılması
- Dinleme ve okuma alışkanlık ve zevkinin verilmesi
- Sözcük dağarcığının zenginleştirilmesi
- Temel dil bilgisi kurallarının kavratılması
- Dil sevgi ve bilincinin uyandırılması

yönlerinden yetiştirmek, onlara yardımcı olmak ve yol göstermektir. İlkokul öğrencileri, Türkçe dersinde edinecekleri bilgi, beceri, güç ve alışkanlıklar ile ana dilimizi belirli bir düzeyde anlar, konuşur, okur ve yazar duruma geleceklerdir (Kavcar, Oğuzkan, Sever 2000: 3).

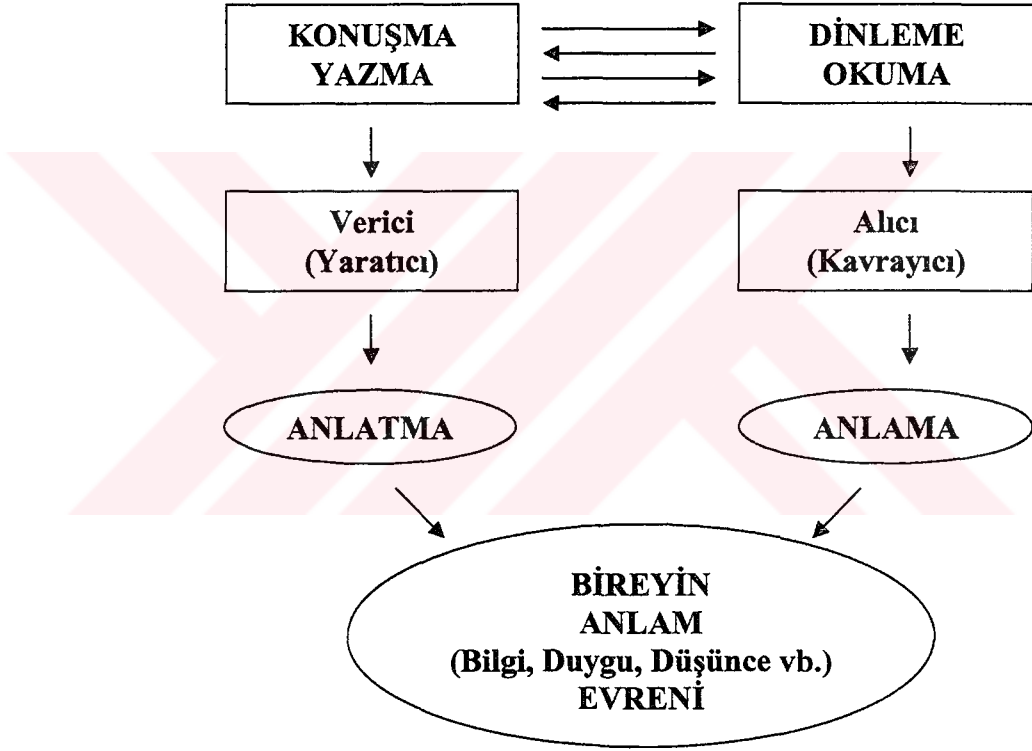
Çocuğa verilecek ana dili eğitimi sistemli ve programlı hale getirilirse gerçek bir ana dili bilinci kazanmış nesiller yetiştirmek hiç de zor olmayacaktır. Ana dili eğitimi olarak ise biz de kendi ana dilimizi, Türkçeyi nasıl daha iyi öğretebiliriz endişesi taşımamız gerekmektedir. Türk dilini gelecek nesillere sevdirmek ve en iyi şekilde onlara Türkçeyi öğretmek Türkçe eğitimi programı'nda da temel amaç olarak gösterilmiştir. Bunun için Türkçemizi her yönüyle incelemeli, onu tam olarak tanımalıyız. Ana dili öğretiminde esas olarak anlama, anlatma, dil bilgisi ve yazı becerilerini kazandırma yollarını tespit etmek, Türkçe öğretmenleri için en başta gelecek hedeflerden bir tanesi olmalıdır. Doğru belirlenmiş bir hedef ve beraberinde gelecek çalışma Türkçe öğretimi üzerinde yapılacak çalışmalara ışık tutacaktır.

1.2. Türkçe Öğretiminde Dil Becerileri

Türkçe öğretiminde öğrencilere kazandırılacak beceriler anlama, anlatım, dil bilgisi ve yazı olmak üzere dörde ayrılmaktadır. Anlama dinleme ve okuma becerisi, anlatım ise konuşma ve yazma becerileri olmak üzere ikiye ayrılır. Amaç, bu amaç ve davranışları öğrencilere kazandırmak ve Türkçe öğretiminin hedefine ulaşmasını sağlamaktır. Bu becerilerden anlama becerisinin alt bölümleri olarak okuma ve

dinleme becerileri öğrencinin okuduğunu ve dinlediğini anlamasını sağlayacaktır. Anlatımda ise bilgiye sahip olan öğrenci sözlü ya da yazılı olarak sahip olduğu bilgiyi hedef kitleye ulaştıracaktır. Dil bilgisi becerileri, öğrenciye Türkçenin dil kurallarını öğretmek amacıyla Türkçe dersi içerisinde verilmesi gereken beceriler arasındadır. Yazı dersi ise öğrencilere güzel ve okunaklı yazı yazma becerisi kazandıracaktır.

Şekil 1- Ana dili Öğretiminin Etkinlik Alanları

(Şekil : Sever 2000: 24)

Şekilde görüldüğü gibi bireyin anlam dünyasını dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerileri oluşturur. Bu dört beceri insan hayatına anlam vermekte ve insanın bilgi, duygu ve düşünce evrenini oluşturmaktadır. Bu dil becerileri ile belirtilmesi gereken en önemli husus bu becerilerin birbirleri ile bağlantılı olmasıdır. Okuma, dinleme, konuşma, yazma, dil bilgisi ve yazı becerileri Türkçe öğretimi içerisinde bir bütündür ve yapılacak çalışmalarda bu becerilerin ders içerisinde bir bütün olarak verilmesi gerekmektedir. Bir konuyu okuyan veya dinleyen öğrenci bu çalışmalarla

elde ettiği bilgiyi konuşarak ve yazarak geliştirir. Bu çalışmalarla birlikte yapılacak dil bilgisi ğretimi öğrencilerin kendi dillerinin özelliklerini daha iyi anlamasını sağlar. Okunarak veya dinleyerek bilgi edinen ğrenci bu bilgiyi konuşarak veya yazarak başkalarına aktarmak isteyecektir. Başkasına anlatılmayan ve ğretilmeyen bilgi yok olmaya mahkumdur.

1.2.1. Anlama

1.2.1.1. Dinleme

Demirel (2002: 70)'e göre dinleme, konuşan kişinin vermek istediği mesajı, prrsz olarak anlayabilme ve söz konusu uyarana karşı tepkide bulunabilme etkinliğidir. Dinleme, aynı zamanda öğrenme ve zevk alma yollarından biridir.

“Dinleme, işittiğimizi anlamak ve saklamak ya da işittiğimizi anlamak amacıyla dikkat harcamak biçiminde tanımlanabilir. Çocuğun yaşamında yer alan ilk ana dili ve anlama etkinliğidir. Birey, okul öncesine ait tüm bilgi, duygu ve düşünce evrenini dinleme yoluyla oluşturur.” (Sever 2000 : 9).

Ünalın (1999:66), işitme ve dinleme arasındaki farkın kavranılması, dinlemenin önemini bir kere daha ortaya koyacağını dile getirir. İşitme doğal bir sürecin sonucudur. Dinleme ise öğrenilmesi gereken bir beceridir. İşitmede belirli bir amaç yoktur. Dinlemede ise bir bilginin elde edilmesi bir davranışın kazanılması için amaçlı yapılan bir uygulama vardır. Eğitim sistemimizde öğrencilerin işitme ile dinleme arasındaki farkı iyi tespit etmeleri gerekir.

Türkçe derslerinde dinleme eğitimine çok basit ve somut kurallardan başlanmalıdır. İlk ğretimin ilk sınıflarından itibaren öğrencilere dinleme ve izleme becerisinin kazandırılmasında önemli bir yer tutan uygun oturma alışkanlığının kazandırılması gerekir. Daha sonraki sınıflarda öğrencilere çeşitli fırsatlardan yararlanılarak sistemli çalışmalarla dikkate bağlı birtakım beceri ve alışkanlıklar kazandırılabilir. Bu beceri ve alışkanlıklarla ilkokulu bitiren bir ğrenci, bir

konuşmayı dikkatle ve konuşulana doğru anlayacak biçimde, görgü kurallarına uyarak dinleyebilmelidir (Kavcar, Oğuzkan, Sever 2000: 46).

Bir iletişim süreci kaynak, mesaj, kanal ve alıcıdan oluşmaktadır. Bir mesaja sahip olan kaynak mesajı belirli bir yolla alıcıya ulaştırır. Alıcının yeni davranışlar kazanması kaynağın bilgiyi alıcıya doğru olarak ulaştırmasına bağlıdır. Kaynaktaki duygu ve düşünceler alıcıya aktarılarak alıcıda tutum değişikliği kazandırmaya çalışılır. Daha çok okul öncesi dönemde öğrenmelerin çoğu dinleme becerisiyle gerçekleşmektedir. Bir çocuğun dinlediğini eleştirmesi ve dinledikleri arasında bağlantılar kurması ise okul çağında kazandırılacak bir davranıştır.

Dinleme sürecinde kulağa gelen ses beyine algılanması için yollarır. Beyinde algılanan ve biçimlendirilen bilgi dinlemeyi gerçekleştirir. İyi bir dinleme eğitimi almış olan insan bu dinleme sürecini daha başarılı bir şekilde tamamlayacaktır. Dinleme alışkanlığı olan insanlar anlatılan bilgiyi daha iyi anlayacaktır. Dinleme becerisi aynı zamanda toplum içerisinde insanın saygın bir yere sahip olmasını sağlamaktadır. Karşısındaki insanı dinleyen, ona saygı gösteren kişi toplum tarafından sevilecek ve takdir edilecektir.

Temel Eğitim Türkçe Programı'nda dördüncü ve beşinci sınıf Türkçe öğretiminde dinleme becerisinin kazandırılması, IV. sınıfta 10-15 dakika, V.sınıfta 15-20 dakika süren bir konuşmayı, bir masalı, bir öyküyü dinleyebilme; bir görüşmeyi, bir belgesel filmi çocuk filmi izleyebilme; radyoda, televizyonda kendi seviyelerine uygun bir haberi vb. yayınları dikkatle dinleyebilme amacı ile belirtilmiştir. Yapılan araştırmalar, bir kişinin insanlarla birlikte olduğu sürenin % 42'sini dinlemekle geçirdiğini, öğrencilerin okulda öğretmen ve arkadaşlarını günde 2.5-4 saat dinlediklerini, okul başarısının da öğrencinin dinleme yeteneğine sıkı sıkıya bağlı olduğunu göstermektedir. Bütün bu veriler, bir kişinin hayatında dinleme sürecinin ne kadar önemli olduğunu bir göstergesidir (Sever 2000: 9). Türkçe dersine bu dinleme becerisinin kazandırılmasında önemli görevler düşmektedir. Türkçe derslerinde dinleme becerisini kazandırmaya yönelik yapılacak çalışmalar öğrencinin başarısının artırılmasında önemli faktör oynayacaktır.

İlköğretim birinci sınıftan itibaren öğrenciye dinleme becerisi diğer dil becerileri olan okuma, konuşma ve yazma becerileri ile birlikte bir bütün olarak verilmeye başlanmalıdır. Sever (2000: 10), dinleme becerisini geliştirmek amacıyla bazı uygulamaların yapılması gerektiğini belirtmiştir:

- Günlük yaşamda dinleme-konuşma sürecini örneklendiren çeşitli yaşam durumlarının (selamlaşma, karşılıklı konuşmalar, telefon görüşmesi vb.) öğrenciler tarafından sınıf ortamında oyunlaştırılması ve her oyunlaştırmanın dinleme ilkeleri açısından değerlendirilmesi,

- Düzeye uygun bir oyun ya da filmin ilkelere uygun olarak izlenmesi, olayın öğrencilerin kendi cümleleriyle özetlenmesi,

- Düzeye uygun bir metnin (masal, şiir, öykü, makale, deneme vb.) ilkelere uygun olarak okunması, olayın ya da içeriğin öğrencilerin kendi cümleleriyle sözlü ve yazılı olarak özetlenmesi ve izlenen olayın resimlerle anlatılmasına yönelik çalışmalar yapılması,

- Öğrencilere klasik müzik dinletilmesi (10 ya da 15 dakikalık) “Dinlenen müzik, sizlerde hangi duygu ve düşünceleri oluşturdu, neler çağrıştırdı?” sorusunun öğrenciler tarafından sözlü ya da yazılı olarak yanıtlanması, bu etkinlikler sonunda, aynı soruya öğrencilerin resim çalışmalarıyla yanıt vermesi,

- Düzeye uygun sanatsal ya da kültürel içerikli bir radyo ya da televizyon programının ilkelere uygun olarak dinlenmesi ve programın konuşma-dinleme açısından değerlendirilmesi

Ders içerisinde öğretmen ile öğrenci arasında kurulacak iletişim süreci dersin amaçlarına ulaşması açısından önem taşımaktadır. Bu iletişim sürecinin temelinde ise öğretmen ve öğrencinin karşılıklı konuşması esnasında birisinin anlatıcı konumdayken diğerinin dinleyici konumda bulunması yer almaktadır. Karşılıklı dinleme olanağının bulunmadığı bir ders ortamında iletişimden ve dersin amacına ulaşmasından bahsedilemez. İlköğretim birinci sınıftan itibaren başlayan bu dinleme ortamı, sınıf içerisinde öğrencinin kazanması gereken önemli bir beceridir. Dinleme bir temel beceri, bir ders ortamında iletişimin temeli ve bir toplum içerisinde ise bir görgü kuralıdır.

Dinleme faaliyeti çeşitli şekillerde yapılabilir. Anlatılan bir bilgide gerekli olan bölümü alma, gereksiz olan bölümlerle zaman kaybetmeme, dinleme sürecinin daha başarılı olmasını sağlayacaktır. İyi bir dinleyici aynı zamanda konuşmacıya güven vermelidir. Konuşmacı, karşısında bilinçli bir dinleyici bulursa kendisinde konuşma cesareti bulacaktır.

İnsanlar arası ilişkilerde insanların birbirine güvenmesi, dayanışma içinde olması önemli bir yer tutmaktadır. Bu açıdan güvenilen insanları daha fazla dinleriz. Sözüne güvenilmeyen insanların düşünceleri başkaları tarafından önemsenmeyecektir. Güven veren iyi bir konuşma, eleştirilmeyecek anlamına da gelmez. İnsanın dinlediği bir konuya veya kişinin konuşmasına eleştirel gözle bakması gerekmektedir. Eleştirel açıdan dinlenmeyen bir bilgiye kişi yargılamadan inanacak ve doğruluğu tartışılacak bir bilgi birikimine sahip olacaktır.

1.2.1.2. Okuma

Sever (2000: 11), okumayı sözcüklerin duyu organları yoluyla algılanıp, anlamlandırılması, kavranması ve yorumlanmasına dayanan zihinsel bir etkinlik olarak tanımlamıştır. Okuma etkinliği, yazıdaki duygu ve düşüncelerin kavranması, çözümlenmesi ve değerlendirilmesi gibi fizyolojik, zihinsel ve ruhsal yönleri bulunan karmaşık bir süreçtir. Görme, anımsama, seslendirme ve değerlendirme gibi girişik eylemleri içeren okuma etkinliği bir iletişim, algılama ve öğrenme sürecidir. Okuma, ayrıca bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutları olan bir gelişim sürecidir.

Öz (2003: 193)'e göre okuma gözün satırlar üzerinde sıçraması sonucu kelime şekillerini görerek bunların anlamlarını kavrama ve seslendirmedir. Görülüyor ki okuma için satırlar üzerinde gözün sıçrama hareketlerine ihtiyaç vardır. Gözün bu sıçramaları ne kadar hız kazanır. Gözün böyle bir yetenek kazanması karşılaşılan kelime şekillerinin daha önceden tanınmış olmasına bağlıdır. Bunun için çocuğa, özellikle ilk sınıflarda çok okuma imkanı sağlanmalıdır.

“Okuma eğitiminin fiziksel yönünü göz ve göz kaslarının hareketleri oluşturur. Okuma eylemini göz ve göz kaslarımızın hareketleri düzenler. Okuma eylemi, gözlerin ve ses aygıtının çeşitli hareketleri ile zihnin yazılı imleri algılamasıyla gerçekleşir. Okuma işlemiyle okur ile yazar arasında sıkı bir ilişki kurulmuş olur. Yazarın iletmek istediği düşünceyi okurun anlaması beklenir.” (Kahraman, Kılınç, Şenol 2004: 69).

Okuma eğitimi öğrencinin bilgiyi edinme yollarından biri olarak önemli bir yer tutmaktadır. Okuma eğitiminde göz sağlığı, okuma esnasında kullanılan yöntem, okunan parçanın özelliği ve niteliği, okuma sürecinin devamlılığı açısından önemli bir yer tutmaktadır. Okuma eğitimi, yazma eğitimi ile birlikte anlama eğitimini oluşturmaktadır. İlk okuma ve yazma öğretimi içerisinde de yer alan okuma eğitimi ve öğretimi öğrencinin bilgi dünyasının temelini oluşturmaktadır. Bir öğrenci temel olarak iyi bir okuma eğitimi aldığı takdirde okuduğu metni daha iyi anlayacaktır. İyi bir okuma eğitimi içerisinde ses tonu, vurgulama ve duraklama gibi özelliklere önem verilmesi gerekir. Açıklamalardan da anlaşılacağı üzere okuma işlemi bir bütündür.

Okuma öğretiminde ilk adım, ilk okuma yazma dönemi olan birinci sınıfta atılmaktadır. Bu sınıfta amaç, öğrenciye duygu ve düşüncesini sembolleştirecek bir eğitim vermektir. Tarihi bir süreç sonucu meydana gelmiş olan yazıyı okumaya başlamak, öğrenci için adeta yeni bir dünyaya açılan pencere niteliğindedir. İlköğretimin temeli olan bu okuma ve yazma öğretimi için özel ana dili öğretmenlerinin yetiştirilmesi uygun olacaktır. Yapılan konferans ve sempozyumlarda bu husus gittikçe daha fazla dile getirilmeye başlanmıştır. Bu durum ilköğretim birinci kademenin iki devreden değil üç devreden oluşmasının da yolunu açacaktır.

Bir okuma öğretiminde ulaşılmak istenen amaçlar bulunmalıdır. Kahraman, Kılınç, Şenol (2004: 70), bir okuma öğretiminin amaçlarını şu şekilde belirtmiştir:

1. Sözcükleri doğru, sürekli ve anlamlı kullanmak
2. Sözcük dağarcığını zenginleştirmek
3. Okumanın bilgi edinme yollarından biri olduğunu keşfetmek
4. Doğru ve güzel metinleri okuyarak anlama ve anlatım gücünü geliştirmek

5. Okunanı doğru ve çabuk anlamak
6. Kitap okuma alışkanlığı edindirmek
7. Kendi düzeylerine uygun kitaplar seçebilmek
8. Zamanını kitap okuyarak değerlendirmek

Bir okuma çalışmasının yapılmasında bazı amaçların göz önünde bulundurulması gerekir. Hızlı ve doğru okunarak yapılan bir uygulamada öğrenci bilgiyi daha çabuk edinebilecektir. Okuma çalışmalarının bir parçasını da boş zamanlarını kitap okuyarak değerlendirme oluşturmaktadır. Kitap okumayı sadece boş zamanlarını değerlendirme olarak görmek yanlış olur. Kitap okuma, başlı başına bilinçli ve akıllı her insanın yapması gereken bir iştir, vazifedir.

Seviyeye uygun seçilecek bir kitap öğrencinin doğru yönlendirilmesi açısından önem arz etmektedir. Okumayı seven öğrenci okuduğu kitaplardaki kelime hazinesini kendi benliğine kazandıracaktır. Kitap okumak, elde edilmesi kolay ve ucuz bilgi sağlayan önemli bir çalışmadır. Anlama ve anlatım gücünü geliştirmek için Türkçeyi güzel kullanan eserlerin okunması gerekmektedir.

Cemiloğlu (2001: 89), sesli okumanın daha çok vurgu, tonlama ve duraklama alışkanlıklarını kazandırmada, sessiz okumanın ise anlatılanları anlayıp kavramada değerlendirildiğini belirtmiştir. Bu nedenle birinci devrenin yoğun olarak sesli okumaya, ikinci devrenin sesli okumaların yanında, anlamalarına yardımcı olacak şekilde sessiz okumalara, ikinci kademenin ise özellikle düşünce yazılarında sessiz okumalara daha fazla zaman ayrılmasında yarar vardır. Çünkü, yapılan araştırmalar okuma ve dolayısıyla kavrama hızının sessiz okumalarda sesli okumanın iki katına çıktığını göstermektedir.

Türkçe derslerinde özellikle öğrencilerin okuma parçasını daha iyi anlamaları için sessiz okumaya yer verilmelidir. Sesli okuma daha çok öğrencilerin güzel ve yüksek sesle okuma seviyelerini ölçmek amacıyla yapılmaktadır. Bir Türkçe dersinde bir okuma parçasının anlaşılmasında sessiz ve sesli okumalarının ikisinden de yararlanılmalıdır. Sessiz okuma sırasında öğrencilerin metni dudaklarıyla değil

gözleriyle okuması sağlanmalıdır. Çoğu öğrenci birinci kademede edinmesi gereken bu davranışı kazanmadan ikinci kademeye gelmektedir. Bu durum okuma ile edinilecek bilgiyi öğrencinin geç kazanmasına sebep olmaktadır. Özellikle sınavların çok önemli hale geldiği zamanımızda sınav sorularını hızlı okumak ve anlamak, sınavı kazanmanın anahtarı haline gelmiştir. Hızlı okuyamayan ve anlayamayan öğrenci sınavlarda ve sosyal hayatında başarılı olması düşünülemez.

Okuma mesafesi gözle kitap arasındaki mesafedir. Gözle kitap arasındaki mesafe 30-40 cm. arasında olmalıdır. Beyne görüntü bu mesafeden net ulaşır. Göz sağlığının korunması açısından kitapla olan aradaki mesafeye önem verilmelidir. Öğrencilerin bir çoğu bu beceriyi kazanmadan birinci kademe eğitimini bitirip ikinci kademeye geçmektedir (Ünalın 1999: 89).

Sever (2000: 18), ilköğretimin ilk sınıflarından başlayarak, öğrencilere diğer dilsel becerilerle birlikte okuma alışkanlığı da kazandırabilmek için ders içi ve ders dışı çalışmalara gereksinim olduğunu belirtmiştir. Bunlardan bazıları şöyle sıralanabilir:

- Bilmece sorma, mani ve tekerleme söyleme çalışmaları,
- Düzeye uygun mani, tekerleme, şiir ya da bir yazının toplu okuma yoluyla küme / kümeler tarafından ya da sınıfça seslendirilmesi,
- Düzeye uygun, Türkçenin ustaca kullanıldığı şiirlerin ilkelere uygun olarak sesli okunması,
- Düzeye uygun bir metinde yeni karşılaşılan ya da anlamı bilinmeyen sözcük ve terimlerin anlamını Türkçe Sözlükten araştırıp öğrenme çalışmaları,
- Deyim, atasözü ve kalıplaşmış sözleri anlama ve bunların anlamlarını oyunlaştırma çalışmaları,
- Düzeye uygun metinlerle (fıkra, şiir, öykü, deneme vb.) ilkelere uygun olarak sesli ve sessiz okuma çalışmaları, metnin tam ve doğru olarak anlaşılmasına yönelik uygulamalar,
- Öğrencilerin katkı ve katılımlarıyla, düzeye uygun kitaplardan sınıf kitaplığı oluşturma çalışmaları,

- Türkçenin anlatım özelliğini yansıtan düzeye uygun kitapların öğretmen ve istekli öğrenciler tarafından tanıtılması çalışmaları,
- Düzeye uygun öğrenci metinlerin düşünce yönünden yazılı ve sözlü olarak değerlendirilmesi çalışmaları,
- Düzeye uygun yazınsal metinlerin dil özellikleri açısından değerlendirilmesi çalışmaları
- Düzeye uygun yazınsal bir metin ile öğretici bir metnin dilsel ve düşünsel açıdan karşılaştırılması,
- Düzeye uygun metinlerdeki olayların öğrenciler tarafından oyunlaştırılması çalışmaları,
- Yörede açılan kitap sergi ve fuarlara sınıfça gitmeye yönelik çalışmalar,
- Yöredeki kütüphanelere sınıfça gitme ve kütüphaneden yararlanma çalışmaları,
- Usta yazarların, yörede gerçekleştirdikleri imza saatine katılma çalışmaları.

1.2.2. Anlatım

Türkçe Programının sözlü ve yazılı anlatım bölümünde bu dersin amacı, öğrencilerin gördüklerini, incelediklerini, yaşadıklarını, duyduklarını zihinlerinde canlandırdıklarını, okuduklarını ve düşündüklerini söz ve yazı ile doğru, amaca uygun ve güzel bir şekilde anlatma yeteneğini kazandırmak şeklinde kaydedilmiştir (Öz 2003: 227).

1.1.2.1. Konuşma

Konuşma çok yönlü bir iletişim aracıdır. Konuşma becerisinin fiziksel, bedensel, ruhsal ve toplumsal yönleri vardır. Bu nitelikleri konuşma becerisinin oluşumu ve kullanımı belirler. Konuşma, duygu, düşünce ve bilgilerin, seslerin yardımıyla oluşan dil ile anlatımdır. Konuşma, insanlar arasında etkili iletişim ve etkileşim aracıdır. Bütün bu işlevleri üzerinde taşıyan konuşma becerisini öğrencilere kazandırmak ise Türkçe eğitimi ve öğretimine verilmiştir (Kahraman, Kılınç, Şenol 2004:80).

“Konuşma; duygu, düşünce, tasarım ve isteklerin sözle bildirilmesidir. Başka bir deyişle, bir konunun zihinde tasarlandıktan sonra karşımızdakilere sözle iletilmesi işidir. Konuşma; zihinsel gelişim, kişilik oluşumu ve toplumsal ilişkilerin bir yaratıcısıdır.” (Sever 2000: 19).

Türkçe Eğitimi Programında sözlü ve yazılı anlatım bölümünün açıklamalar kısmında konuşma becerisinin diğer becerilerin şekillenmesinde temel rol oynadığı ve insan hayatında çok önemli bir yer tuttuğu vurgulanmıştır. Sözlü anlatım, diğer bir ifade ile konuşma becerisi, sadece Türkçe dersinde değil diğer derslerde de kazandırılması gereken bir dil becerisidir. Bu bakımdan diğer derslerin işlenişinde sözlü anlatım çalışmaları için fırsatların oluşturulması gerekmektedir. (Öz 2003: 228).

Konuşma düşüncelerin, duyguların ve bilgilerin seslerden oluşan dil aracılığıyla aktarılmasıdır. İnsanlar arası en önemli iletişim ve etkileşim aracı konuşmadır. Demirel (2002 : 90), konuşmanın dört niteliğe sahip olduğunu belirtmektedir:

1. Konuşmanın fiziksel niteliği: Konuşma, ses dalgalarının boşlukta yayılması ile gerçekleşen bir süreçtir.

2. Konuşmanın fizyolojik niteliği: Konuşma, insan bedenine var olan beyin, sinir sistemi, akciğerler, ses telleri, küçük dil, büyük dil, damak, dudaklar ve dişler gibi organların dengeli bir uyum içinde işbirliğiyle gerçekleşen bir süreçtir.

3. Konuşmanın psikolojik niteliği: Bu noktada anlambilim (semantik) devreye girer. Anlambilime göre, biz kavramların kendileri üzerinde değil, o kavramalara ilişkin kendi deneyimlerimiz üzerinde düşünüp konuşuruz. Bu bakımdan konuştuğumuzda dış dünyanın kendisi üzerinde değil, doğrudan doğruya dış dünyaya ilişkin kendi tepkilerimiz üzerinde konuşuruz.

4. Konuşmanın toplumsal niteliği: Konuşma, toplumsal yaşamın bir ürünüdür. İnsanoğlu birlikte yaşamaya başladığı andan itibaren bir şekilde iletişim kurma ihtiyacı hissetmiştir. Konuşma, dil kullanılarak iletişim kurma yoludur.

Bir öğrencinin sözlü anlatım becerisinin geliştirilmesinde öncelikle öğrencinin konuşma seviyesini tespit etmek gerekir. Konuşma seviyesi belirleme sadece Türkçe dersi ile sınırlı olan bir özellik değildir. Türkçe ve diğer tüm derslerde öğrencinin kendi düşüncesini ifade etme kabiliyeti tespit edilmelidir. Sınıf içerisinde yapılacak konuşmalar, tartışmalar, dramatizasyon çalışmaları, resimler üzerinde yapılan yorumlar öğrencinin konuşma becerisini geliştirmede önemli bir yer tutacaktır. Konuşma becerisinin temel amacı bir öğrencinin kendi duygu ve düşüncesini sözlü olarak anlatabilmesidir. Bu davranışa sahip bir çocuk, sosyal hayatındaki kişiler arasındaki diyaloglarında da başarılı olacaktır.

Çocuk ilk konuşma becerisini aileden kazanır. Aileden elde edilen konuşma becerisi okulda geliştirilir. Anne ve baba, öğretmenler, kitle iletişim araçları ve öğrencinin çevresi onun konuşma becerisini etkiler. Çocuğun okul öncesi dönemde güzel konuşmalarının ödüllendirilmesi, onun konuşmasını daha iyi bir konuma getirmesi açısından önemlidir. Küçük yaştan itibaren gelişecek bu konuşma becerisi aynı zamanda düşünme becerisi ile doğru orantılı olarak gelişmektedir. Çocuğun düşünce hayatı geliştikçe kullandığı kelime hazinesi de artacaktır.

Toplum hayatının hemen her bölümünde güzel konuşmak önemli bir yer teşkil etmektedir. İnsanların birbirleriyle olan ilişkilerinde güzel bir iletişim kurmak insan için bir kazanım olmaktadır. İnsanları etkileme yollarından bir tanesi de güzel ve etkili konuşmadır. Bundan dolayı özellikle Türkçe derslerinde kazandırılacak davranışlar arasında konuşma becerilerinin bulunması gerekir. Güzel konuşma mesleği olarak nitelendireceğimiz hatiplik kavramı etkili, açık ve düzgün konuşmayı içerir. Hatipler bir duyguyu veya düşünceyi karşısındaki topluluğa kabul ettiren yetenekli insanlardır. Sade ve açık bir konuşma üslubu herkes tarafından takdir edilir.

Konuşma becerisi üzerine davranışların kazandırılmasında birinci kademede öğrenciden adını, soyadını, ailesini ve adresini söyleyebilmesi istenir. Öğrenci sorulan bir soruya cevap verebilecek özelliğe sahip olmalıdır. Görülen, yaşanan bir olayı anlatma, resimleri yorumlama ve soru sorma, sorulan soruya cevap verme

becerileri birinci kademe öğrencisinden beklenen davranışlardır. Öğrenciler bu becerileri kazanırken görgülü bir şekilde konuşmayı da öğreneceklerdir.

İkinci kademede ise öğrenciden biraz daha olaylar arasında ilişki kurması ve olaylara, düşüncelere veya kişilere eleştiri yapması beklenir. Bu öğrenci sorgulayan, doğru ile yanlış tespit eden çevresi hakkında fikir beyan edebilen bir karaktere sahip olması gerekmektedir. Yaşadığı çevreyi tanıtmaması, bir atasözünü açıklaması, belirli bir toplumsal olay hakkında konuşması gibi beceriler programda belirtilen başlıca hususlardır. Öğrencinin belirli bir konu hakkında yorumunu belirtmesi, sosyal faaliyetlerde bu çerçevede görev alması, güncel konularla ilgilenmesi ancak planlı bir Türkçe öğretimi ile kazandırılacak davranışlardır.

Demirel (2002: 99)' e göre ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerine konuşma becerisi kazandırmak için yaptırılması gereken bazı çalışmalar şunlardır:

1. Öğretmen düzeye uygun bir filmi seyrettirir, bir parça okur ve çocukların birbirlerine bunlarla ilgili sorular sorup cevaplar vermelerini sağlar.
2. Öğretmen “Bir köye yeni bir yol yapılırsa, bu köyde ne gibi değişiklikler olabilir?” gibi bir soru sorarak, çocukların tartışmalarını sağlar.
3. Öğretmen, “kitap”, “arkadaş” vs. gibi anahtar kelimeler vererek, çocukları 1-2 dakika bu kelimelerle ilgili konuşmasını sağlayacak yarışma ortamları düzenler.
4. Öğretmen, düşlemsel (hayali) “tanışma-tanıştırma” durumları düzenler, çocukların nasıl konuşmaları gerektiğini öğretir.
5. Öğretmen çocuklardan ilgilendikleri bir konu ile ilgili (koleksiyon yapma, mandolin çalma, yüzme, tiyatroya gitme) açıklamalar yapmalarını ister.
6. Öğretmen bir öykü anlatır, okur ya da dinletir, sonra bu öyküyü öğrencilere tamamlattır.
8. Öğretmen, öğrencilere “söz korusu” çalışmaları yaptırır. Söz korusu, şiirsel ve dramatik değer taşıyan bir metnin bir grup tarafından birlik ve bütünlük içinde söylenmesidir.

1.2.2.2. Yazma

Demirel (2002 : 102), düşünceyi, duyguyu, olayı yazı ile anlatmayı yazma olarak adlandırmıştır. Yazma, konuşma gibi bir anlatım yoludur. Ancak ondan ayrı beceriler de gerektirir. Öğrencilerin bir konuda istenileni uygun bir biçimde yazması, onların konuşma ve düşünme yetilerine bağlıdır. Bu yönden yazma çalışmalarını konuşmalara bağlama, yazılı anlatma etkinliklerinin çıkış noktası olacaktır. Çünkü, öğrencilerin okul içi ve okul dışı hayatlarında ilk başvurdukları anlaşma aracı konuşmadır.

“Türkçe öğretiminin temel amaçlarından biri de öğrencilerin yazılı anlatım becerilerini geliştirmektir. Yazmak; duyduklarımızı, düşündüklerimizi, tasarladıklarımızı, görüp yaşadıklarımızı yazı ile anlatmaktır. Konuşma gibi, başkalarıyla iletişim kurmanın, kendimizi anlatmanın bir yoludur.” (Sever 2000: 21).

Yazma eğitimi, bireyin öğrenim hayatı boyunca kazanacağı becerilerin en önemlisidir. Çünkü birey bu beceriyi her zaman, her yerde kullanmak durumundadır. Ayrıca bireyin zihinsel, düşünsel ve eleştirel bakış açısından gelişimi, yazma becerisinin gücüne bağlıdır. Kişi gelişmek, değişmek ve olgunlaşmak istiyorsa, yazma eyleminde bulunmak zorundadır. Yazma, kendi kendimizi denetlemenin en kolay yoludur. Yazma, kişide bir alışkanlık haline gelmelidir. Bu alışkanlığın kazandırılmasında Türkçe derslerindeki kompozisyon çalışmaları önemli bir yer tutmaktadır (Kahraman, Kılınç, Şenol 2004:80).

“Yazma için, “sözlü anlatımda çalışma konusu yapılanlar yazılı anlatım için de geçerlidir.” İfadesi genel olarak doğru sayılırsa da, konuşurken hoş görülebilen hatalar ve cümle bozuklukları, yazma sırasında öğrencinin değiştirme şansının olduğu düşünülerek uyarmayı ve düzeltmeyi gündeme getirir. Ayrıca, sınırlı anlamda da olsa konuşma dili ile yazı dilinin farklı olduğu da bir gerçektir.” (Cemiloğlu 2001: 90).

Anlatımın bir bölümü olarak yazma, öğrencinin kendi duygu ve düşüncelerini anlatması için bir yöntem teşkil etmektedir. Yazma becerisinde öğrencinin bazı bilgilere sahip olması gerekir. Bilgiyi daha kalıcı hale getirmek veya düşüncesini bir

başkasına aktarmak isteyen öğrenci belirli bir yazma eğitimi aldıktan sonra bu becerisini geliştirmeye yönelik faaliyetlerini gerçekleştirebilecektir. İlk okuma yazma eğitimi çocuğun bir ömür boyu sürecek okuma yazma eğitiminin temelini oluşturmaktadır. Bu açıdan Türkçe öğretiminin temelini okuma yazma eğitimi olarak kabul edebiliriz.

Türkçe öğretimi içerisinde öğrencinin düşüncesini yazılı olarak belirtmesi ile ilgili daha çok kompozisyon çalışmaları yapılmaktadır. “İyi düşünen iyi anlatır.” sözünden de anlaşılacağı üzere düşünmeyi iyi başaran bir öğrenci yazılı anlatımını daha iyi oluşturabilecektir. Bu açıdan bakıldığında yazmayı öğrenen bir insan düşünmeyi de öğrenmiş demektir. Sever (2000: 22), duygu ve düşüncelerini yazılı olarak iyi anlatabilen bir öğrencinin amacına uygun bir sözcüğü seçebilmesi ve seçtiği sözcüğü cümle içinde doğru kullanabilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Öğrenci kullandığı cümleleri belirli bir düzen içerisinde karşısındaki kişiye aktarabilmelidir. Kullanılan cümleler birbiri ile bağlantılı olmalı ve öğrenci bu anlamlı cümleler ile yazılı anlatımda bir paragraf oluşturabilmelidir.

Yazma konusunda iki önemli husus göz önünde bulundurulmalıdır. Bunlardan birincisi yazmadan önce öğrencide belirli bir konu hakkında bilgi birikiminin bulunması gerekir. Belirli bir konuda bilgisi olmayan bir insan bu konu hakkında yeterli bir yazı oluşturamayacaktır. İkincisi ise yazı yazma işinin bir alışkanlık hale gelebilmesidir. Bir öğrenci ne kadar çok yazı yazarsa, o kadar çok yazı deneyimine sahip olur ve yazı yazma konusunda ve kendini ifade etme konusunda daha fazla tecrübe kazanır. Ünalın (1999: 114), dördüncü ve beşinci sınıflarda öğrencilerin, ortak yazmadan bireysel yazmaya geçebileceğini belirtmektedir. Bu seviyeye gelmemiş çocuklar tespit edilmesi gerektiğini ve onlarla ayrıca ilgilenilmesi gerektiğini dile getirir.

Yazma faaliyetleri olarak birinci kademedeki kendini anlatma, görülen ve izlenen bir olayı anlatma gibi daha çok öğrencinin gözlemlerine dayalı konuların yazılması istenir. Öğrencinin gözlemlerinin ne kadar iyi olduğu bu şekilde tespit edilir. İkinci kademedeki öğrenciden okuduğu bir kitap hakkında veya bir konu

hakkında yorumunu kağıt üzerine dökebilmesi beklenir. Yurt ve dünya sorunları ile ilgili fikir beyan edebilme ikinci kademe öğrencilerinin kazanması gereken bir davranıştır.

Bir yazı oluşturulurken bazı hususlara dikkat etmek gerekir. Öğrenci bilgi sahibi olduğu bir konu hakkında oluşturacağı yazının paragraflarını konunun bütünlüğüne uygun olarak meydana getirmelidir. Bir yazı oluşturulmadan yazı planının yapılması yazının daha kolay oluşturulmasını sağlayacaktır. Yazı çalışmalarında içerisinde yaşanan veya görülen bir olayın öyküleştirmesi yapılabilir. Bir resimde görülen olayların veya kişilerin yazıya dökülmesi öğrencinin sahip olduğu gözlem gücü hakkında bize bilgi verecektir. Bir kişiyi veya bir hayvanı tasvir etme, bir insanın fiziki ve psikolojik portresini belirleme yazma faaliyetleri arasında ele alacağımız diğer hususlardır.

Öğretmenin anlattığı bir konu hakkında not tutturması veya özet çıkarttırması, öğrencinin konuyu daha kısa ve özlü biçimde ele almasını sağlayacaktır. Şiir yazma alışkanlığının kazandırılması amacıyla bir şiir defteri tutma alışkanlığı kazandırılmaya çalıştırılmalıdır. Bir günlüğün tutulması yine öğrencilerin yaşam tecrübesini arttıracak ve yazı yazma alışkanlıklarını geliştirecektir. Öğrencinin başından geçen anıları kaleme alması, gezi ve deneme yazıları meydana getirmeye çalışması onun yazma konusundaki deneyimini pekiştirecektir.

Yazılı anlatım çalışmalarını geliştirmek için Türkçe dersinde yapılması gereken bazı uygulamalara dikkat etmek gerekir. Öğrencilerle belirli bir olay veya düşünce üzerine konuşulduktan sonra bu konuşulanları yazmaları istenebilir. Bu duygu ve düşünceleri yazıya dökerken bir yazıyı meydana getiren cümle ve paragraf bütünlüğüne, anlatım bozukluklarına önem vermek gerekmektedir. Çevreyi, belirli bir kişiyi, bir resmi anlatırken gerekli betimlemelere yer verilmeli, bu tasvirler yazı içerisinde kendini göstermelidir. Okul gazetesi oluşturma, hayali konular üzerinde yazılar yazma, özet çıkarma ve ana fikir bulma gibi uygulamalar öğrencilerin yazılı anlatım becerilerini geliştirecektir. Yazılı anlatım çalışmalarında dikkat edilecek bir

husus da yazım ve imla kurallarıdır. Yazım ve yazı içerisinde düzeni sağlayan kurallar olarak bir yazıda muhakkak bu kurallara uyulmalıdır.

Sever (2000: 22), okuma, konuşma ve dinleme becerilerinin kazandırılmasına yönelik etkinliklerle bütünleştirilmiş olarak yapılması gereken yazılı anlatım çalışmalarından bazılarını şöyle belirtmiştir:

- Bir düşünceyi, bir olayı ya da bir varlığın özelliklerini açıklayan paragraf oluşturma çalışmaları,
- Yazma planı oluşturma çalışmaları,
- İzlenen düzeye uygun bir filme ya da oyuna ilişkin izlenimleri, ilkelere uygun olarak yazıya özetleme çalışmaları,
- Yaşanılan, görülen ya da tasarlanan olaylardan hareketle küçük öyküler oluşturma çalışmaları,
- Günlük yaşamda kullanılan yazı türlerini (mektup, dilekçe vb.) ilkelere uygun olarak oluşturma çalışmaları,
- Günlük yaşamda kullanılan yazı türlerini (mektup, dilekçe vb.) ilkelere uygun olarak oluşturma çalışmaları,
- Sanatsal özelliği olan bir resimden edinilen izlenimleri yazma çalışmaları,
- Gezi ve gözlemlerden hareketle doğa ve hayvan betimlemeleri yazma çalışmaları,
- Dinlenen klasik bir müzik parçasından sonra oluşan duygu ve düşüncelerden hareketle şiir-öykü oluşturma çalışmaları,
- Kişi betimlemeleri yazma çalışmaları
- Cansız varlıkları betimleme çalışmaları
- Not alma, özet çıkarma çalışmaları,
- Şiir defteri ve günce tutma çalışmaları,
- Anı, gezi ve deneme yazma çalışmaları,
- Öğrencilerin ilgi alanına giren konuları içeren gazete ve dergi yazılarını derleme çalışmaları.

1.2.3. Dil Bilgisi

Dil bilgisi doğru düşünme, doğru konuşma ve yazmaya yardımcı bir çalışma alanıdır. Dil bilgisi öğretimiyle, öğrenciler dilin olanaklarını, sınırlarını ve gizli gücünü ortaya çıkarırlar. Ana dili öğretiminde, amaçlara anlama ve anlatma etkinlikleriyle ulaşılırken; bu etkinlikler yazım, noktalama ve dil bilgisi çalışmalarıyla beslenir, bütünleşir. Dil bilgisi öğretimindeki doğru söyleyiş, sözcük bilgisi, doğru cümle kurma, yazım ve noktalama gibi becerileri kazanmış bir öğrenci diğer dil becerileri olan dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerini daha kolay edinebilecektir (Sever 2000:25).

Demirel (2002: 102), dil bilgisini bir dilin sesleri, sözcük türleri, bunların yapıları, cümle olarak dizilmeleri ve cümle içindeki görevleri, çekimleriyle ilgili kuralları inceleyen bir dil bilim dalı olarak tanımlar. Dillerin genel olarak nasıl oluştuğunu, evrimlerini, dil olaylarını inceleyen bilime ise, dil bilim adını vermiştir. Her dilin kendine özgü kuralları bulunduğu için, her dil için ayrı bir dil bilgisi kurallarının bulunduğu belirtir.

“Dil bilgisi sesleri seslerden kurulu sözcükleri, sözcüklerden kurulu cümleleri inceleyen ve bunların kullanımına ait kurallar koyan bir bilim dalıdır. Dil bilgisi, doğru düşünmemizi, doğru anlatmamızı, doğru yazmamızı sağlar. Dilimizi doğru ve etkin kullanmak hepimizin isteğidir. Ancak zaman zaman dili doğru, düzgün kullanmada sıkıntılar çeker, sık sık yanlışlarla karşılaşırız. Bunu gidermek için dil bilgisi öğretimi büyük önem taşır. Bu nedenle dilimizin kurallarını hem doğru öğrenip kullanmak, hem de başkalarına dil bilgisi kurallarını doğru ve etkin biçimde öğretmektir.” (Kahraman, Kılınç, Şenol 2004: 87).

Dil bilgisi öğretimi, sesleri, kelimeleri, cümleleri kapsar, daha doğru ve kusursuz düşünmemize yardımcı olur. Ünalın (1999: 125), etkili bir yazılı ve sözlü anlatımın dil bilgisi kurallarına uymakla mümkün olabileceğini belirtmektedir ve dil bilgisi kurallarını kaza yapılmaması için uyulması gereken trafik kurallarına benzetmektedir.

Dil bilgisi öğretiminde birinci kademenin ilk üç sınıfında dil bilgisi konuları ile ilgili temel terimler verilir. Konuların ayrıntılarına girilmez. Sıfat ve zamir konuları öğrencinin benliğinde belirli bir yer oluşturacak kadar anlatılır. Dördüncü ve beşinci sınıf dil bilgisi öğretiminde ise ikinci kademenin temeli olarak dil bilgisi konularında temel düzeyin üzerinde bir konu anlatımı yapılır. İkinci kademe ise dil bilgisi anlatımında ayrıntılı bilgi verilir. İlköğretim düzeyinde bir öğrencinin kazanması gereken tüm dil bilgisi becerilerinin 6., 7. ve 8. sınıflarda kazandırılması gerekir. İkinci kademe Türkçe öğretiminde dil bilgisi becerileri daha önemli bir yer tutmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan yeni müfredat programında ise ilköğretim birinci kademe Türkçe eğitiminde dil bilgisi konuları oldukça azaltılmıştır. Dil bilgisi konularının ağır olması bakımından bu uygulama yerinde bir girişim olacaktır.

Dil bilgisi öğretiminde temel olan bazı hususlar vardır. Bu hususların başlıcaları doğru söyleyiş, kelime bilgisi, doğru cümle kurma, imla ve noktalama kurallarıdır. Doğru söyleyişle dil bilgisi çalışmalarında öğrencilerden sesleri doğru ve tam olarak çıkartmaları istenir. Kelime çalışmalarında ise öğrenciden bir kelimenin anlam, yapı ve imla bakımından özelliklerinin bilinmesi istenir. Sözlü ve yazılı olarak doğru cümle kurabilen bir öğrenci çevresindeki insanlarla daha rahat bir iletişim kurabilecektir. Yazma kurallarından bir tanesi de imla kurallarının doğru ve yerinde kullanılmasıdır. İmla ve noktalama kuralları, bir yazıdaki düzeni sağlayan, kullanılması gereken önemli özellikler arasında bulunmaktadır.

Dil bilgisinin bir kurallar bütünü olarak verilmesi yanlış olur. Dil bilgisi konuları anlama ve anlatma çalışmaları içerisinde belirli bir metin üzerinde çalışma yapılarak verilmelidir. Öğretilen dil bilgisi konularının belirli bir uygulama ve pekiştirme yöntemiyle ders anlatımına ilave edilmesi gerekmektedir. Dil bilgisi anlatımında öğrencinin ihtiyaçlarına ve dil bilgisi yanlışlıklarına göre bir öğretim planı oluşturulmalıdır. Bu çalışmalar sırasında öğrencilerin anlamalarını kolaylaştırmak ve çabuklaştırmak için bol örnek ve alıştırmalara yer verilmelidir. Dil bilgisi çalışmaları, konuyu tam olarak içeren okuma parçaları hatta öğrencilerin kendi kuracakları cümleler üzerinde yapılmalıdır.

Dil bilgisi çalışmalarında önemli bir husus da kelime hazinesinin geliştirilmesidir. Kelime hazinesi geniş olan bir öğrencinin konuşmasında ve yazısında kullanacağı kelime kadrosu daha geniş olacaktır. Ünalın (1999: 131), öğrencilerin kelime dağarcığını geliştirme yollarını şu şekilde belirtmiştir:

- Sözlük kullanma alışkanlığını geliştirme
- Gözlem ve yaşantılara yer verme
- Öğrenci seviyesinde seçme yazılar ve eserler okutma
- Kelimeleri yapı yönünden inceletme
- Eşanlımlı, yakın anlamlı ve karşıt anlamlı kelime çalışmaları yaptırma
- Karşılaşılan yeni kelimeleri öğretme ve onlarla yeni cümleler kurdurma

Dil bilgisi çalışmalarında çeşitli yardımcı materyallerden yararlanmak dersin daha somut olarak işlenmesini sağlayacaktır. Türkçe öğretiminde öğretim materyali üretimi açısından en kolay olan bölüm dil bilgisi becerileridir. Dil bilgisi konularının diğer dil becerilerine göre daha somut olması materyal üretimini kolaylaştırmıştır. Dil bilgisi derslerinde öğrencilere verilecek çalışma yaprakları onların konuyu daha iyi anlamasını sağlayacaktır.

IV. sınıfta dil bilgisi konuları arasında isimler, zamirler, sıfatlar ve fiiller bulunmaktadır. Bu konulardan zamirlerin, sıfatların ve fiillerin öğrenciye tanıtılması sağlanır ama ayrıntıları ve çeşitleri üzerinde durulmaz. V. sınıfta ise isim, sıfat, zamir ve çeşitleri üzerinde durulur ve bu kelime çeşitleri cümle içerisinde gösterilir. Çünkü bir kelimenin gerçek anlamı sadece kullanıldığı cümle içerisinde belli olur. Bu sınıfta fiillerde zaman konusu olarak geçmiş, şimdiki ve gelecek zaman konuları öğrencilere anlatılır. Cümlelerin öğeleri ile ilgili özne, tümleç ve yüklem arasındaki ilişki üzerinde durulur. Cümle çözümlemesi ile ilgili olarak fazla ayrıntıya girmek öğrencinin ilgisini dağıtacaktır.

Öz (2003: 265), IV. ve V. sınıf Türkçe öğretiminde dil bilgisi çalışmalarıyla

ilgili olarak öğretmenlerin göz önünde bulundurmaları gereken genel ilkeleri maddeler halinde belirtmiştir:

1. Bu sınıflarda, programın belirttiği konularda cümle içerisinde gözlemler yapıldıktan sonra terimler kullanılacak; öğretmenin yardımı ile tanımlar öğrencilere buldurulacaktır.

2. Kuralların ezberlenmesi değil, sezdirilmesi, anlaşılması ve örneklerle birlikte kavranması istenecektir.

3. Öğrencilerin vardıkları sonuçlar, tanımlar kısaca örnekleriyle birlikte defterlerine yazdırılacaktır.

4. Çalışmalar için çıkış noktası, birinci devrede olduğu gibi, öğrencilerin sözlü, yazılı anlatımlarından seçilmiş cümleler olabileceği gibi okudukları bir parçada olabilir.

5. Öğretmen sınıfta üzerinde durulacak dil bilgisi örneklerini tespit etmeli, öğrencilerin bulacakları örneklerin de neler olabileceği düşünmelidir. Tanımı, öğrencilerin bulmasını sağlamayı düşünmekle beraber, bu tanımın nasıl olması gerektiğini öğretmen zihninde belirlemelidir.

6. Dil bilgisi derslerinde programın belirttiği konuların iyice kavranması sağlanmalı; bunların dışında fazla bilgi vermekten sakınılmalıdır.

1.2.4. Yazı

Güleryüz (2002: 23)'e göre duygu ve düşünceleri ifade etmeye yarayan, her bir sesin gösterildiği işaretler düzenine yazı denir. Duygu ve düşüncelerin anlatılmasında toplumların geliştirdiği değişik yazı biçimleri vardır. Bizim kullandığımız yazı biçimi Fenike Alfabesine dayalı bir yazıdır. Bu yazının yazılmasında uyulması gereken kurallar, harflerin yazılış yönleri, birbirine oranları, büyük ve küçük harflerin yazılış biçimleri, güzel yazı yazma çalışmalarını yazı öğretimi olarak ifade edilebilir.

“İlköğretim programına göre yazı dersi, Türkçe Eğitimi Programı içerisinde yer almış bulunmaktadır. Yazı dersi öğretimi, öğrencilere okunaklı, işlek güzel bir yazı becerisi kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu program haftalık ders çizelgesinde Türkçe dersine

ayrılan toplam ders saatinin bir saatinde “Yazı”ya yer verilmesi öngörülerek hazırlanmıştır. Bu derste öğrenciler; düzgün, okunaklı, temiz ve seri yazma becerisi kazanırlar. Bu becerilerin ise titiz ve uzun süren bir çalışma sonucunda gerçekleşebileceği unutulmamalıdır.” (Öz 2003: 101).

Güzel yazı yazmak, hepimizin isteğidir. Ama yeterince eğitilmeyen bireylerin güzel, okunaklı yazı yazması beklenemez. Bu derste öğrencilere kalem tutmadan çizgi çizmeye, harflerin yazımından güzel dekoratif yazıya pek çok beceri öğretilir. Kahraman, Kılınç, Şenol (2004: 126)’ a göre Türkçe derslerinin arasına sıkıştırılmış, zaman zaman yapılan, zaman zaman es geçilen veya Türkçe dersinin eksikliklerinin kapatıldığı bir ders olarak yapılan yazı derslerine yeterince özen gösterilmemektedir. Bu ders aynı zamanda bir sanat ve estetik eğitimine giriş dersleridir. Bu ders, eğer yeterince dikkatli ve özenli verilirse, öğrencinin sanat ve estetik duygusuna çok şeyler katabilir.

Türkçe Eğitimi Yazı Programı’nda her sınıf için yapılması gereken yazı derslerine göre açıklayıcı bilgiler verilmiştir. Cemiloğlu (2001: 313)’ a göre dördüncü sınıf Türkçe dersinde imzanın kişiyi tanıtmada önemli bir yeri vardır. Ne olduğu anlaşılmayan çizgi ve yuvarlaklar topluluğu, imza özelliği taşımaz. Bu bakımdan ilkokul dördüncü sınıftan itibaren öğrencilere okunaklı bir şekilde imza atma becerisi kazandırılır. Kişinin günlük el yazısı, imzanın temelini oluşturur. İmza, okunaklı, yalın ve akıcı olur. İmzada kişinin adının ve soyadının veya adının ilk harfi ile soyadının tamamı el yazısı ile kendine özgü biçimde okunaklı yazılır. İmzaya özellik katacak olan harf şekillerindeki değişiklikler ve uzantılar, göze hoş gelecek biçimde estetik ve satır çizgisine paralel olur. İmza, yazılı ismin üst tarafına, ismin üzerini kapatmayacak şekilde atılır. Herhangi bir yazıya imza atmanın getirdiği sorumluluklar öğrencilere anlatılır.

“Beşinci sınıf Türkçe derslerinde daha önceki sınıflarda yapılan bütün çalışmalara, bu sınıfta da devam edilir. Yazı çalışmalarında temizlik, düzen, güzel yazının hızına da önem verilmelidir. Bitişik eğik yazıda hız derecesi, hece ölçüsüyle hesaplanır. Öğrencilere; seviyelerine uygun bir düz yazı, ara vermeden yazdırılırken en az olmak üzere; ikinci sınıf öğrencileri dakikada 13 hece, dördüncü sınıf

öğrencileri dakikada 15 hece, beşinci sınıf öğrencileri dakikada 17 hece; altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf öğrencileri ise dakikada 20 hece yazabilmelidir.” (Cemiloğlu 2001: 314).

Yazı öğretiminde önemli olan öğrencide güzel yazma isteği uyandırmaktır. Öz (2003: 102), yazıyı kullanışı bakımından ikiye ayırmıştır:

- Günlük el yazısı
- Dekoratif sanat yazıları

Yazı, günlük hayatımızda duygu ve düşüncelerimizi anlatmak için, her zaman başvurduğumuz bir anlatım aracıdır. Yazının doğru ve okunaklı olması, okuyana verdiğimiz değeri gösterir. Yazı ne kadar okunaklı ve güzel olursa, okuyanda bıraktığı etki derecesi de o kadar olumlu olur. Kurallara uygun güzel bir el yazısı, okuyana okuma kolaylığı ve zaman tasarrufu sağlar. Dekoratif sanat yazıları ise günlük yazısı ve harflerinin belli bir düzen içerisinde hazırlanan, özenli ve zevkli biçimleridir. Bu yazı türleri, okuyanın duygularını etkilediği için anlatımı daha güçlü ve akılda kalıcıdır.

Yazı öğretiminde kullanılacak araç ve gereçler ise Türkçe Eğitimi Yazı Programı'nda aşağıdaki gibi belirtilmiştir:

- a. Kil, plastilin, fasulye, plastik çöpler
- b. Yazı defterleri ve kağıtları
- c. Kılavuz karton
- ç. Yazı kağıt ve kartonları
- d. Alıştırma kitapları
- e. Küçük ve büyük fişler
- f. Küçük ve büyük harfler tablosu
- g. Yazı kalemleri,
- h. Boya kalemleri
- ı. Dolma kalem
- i. Silgiler
- j. Kalem tıraş
- k. Kalem uçları

- l. Kalem sapları
- m. Yazı mürekkebi
- n. Cetvel
- o. Yazı tahtası
- ö. Tebeşirler
- p. Tahta silgileri
- r. Düzeltme sembolleri tablosu (Öz 2003: 102-106)

Güzel yazı yazmak, bir insanı kişiler arası ilişkilerinde, resmi işlemlerde, öğrencilik hayatı boyunca sınavlarda kısaca hayatının her safhasında etkileyecek, beğenilen bir özelliği veya eleştirilen bir davranışı olarak karşısına çıkacaktır. İlk okuma yazma öğretiminden başlayarak ilköğretim sekizinci sınıfa kadar Türkçe dersinin bir parçası olan yazı becerileri, öğrencinin gelecekteki yazı yazma becerisi için bir temel oluşturacaktır. Bu çerçevede öğretmen, öğrencinin yazı araç ve gereçlerini derse getirip getirmediğini, yazı yazma becerisinin gelişimini ve yazı yazmada istekliliğini özenle takip etmelidir. Ayrıca Üniversitelerin Türkçe ve sınıf öğretmenliği bölümleri'nde yazı becerisini öğrencilere kazandırmaya yönelik dersler konulmalı, öğretmenlerin bu konuda daha bilgili yetişmesi sağlanmalıdır.

1.3. Türkçe Öğretiminin Amaçları

Sever (2000 : 53), Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme (2000) adlı eserinde Türkçe öğretiminde kazandırılması gereken davranışları şu şekilde belirtmiştir:

1.3.1. Bilişsel Amaçlar

Bilgi

- Sözcük, deyim, atasözü, özdeyiş, tamlama ve terimlerin anlam bilgisi
- Edebi kişilerle ilgili belli başlı olgular bilgisi
- Dillerin gelişimiyle ilgili olgular bilgisi

- Basılı kaynaklardan (Türkçe sözlük, atasözleri ve deyimler sözlüğü, yazım kılavuzu, ansiklopedi vb.) yararlanma bilgisi
- Türkçe dil bilgisinde geçen alışılar bilgisi
- Türk dilinin gelişim evreleri bilgisi
- Edebi tür bilgisi
- Türkçedeki sözcük türleri bilgisi
- Türkçedeki sözcüklerin yapı özellikleri bilgisi
- Türkçedeki sözcüklerin anlam özellikleri bilgisi
- Türkçe cümle bilgisi
- Anlatım türleri bilgisi
- Türkçenin bağlı olduğu ana kurallar bilgisi
- Dinleme ile ilkeler bilgisi
- Okuma ile ilgili ilkeler bilgisi
- Konuşma ile ilgili ilkeler bilgisi
- Yazma ile ilgili ilkeler bilgisi
- Türkçede kullanılan noktalama kuralları bilgisi
- Türkçede kullanılan yazım kuralları bilgisi
- Yazınsal ve öğretici metinleri değerlendirmede işe koşulan ölçütler bilgisi

Kavrama

- Okuduğu düzeyine uygun bir metni tam ve doğru olarak anlayabilme
- Dinlediği düzeyine uygun bir konuşmayı tam ve doğru olarak anlayabilme

Uygulama

- Duygu, düşünce, tasarım, ve izlenimlerini ilkelere uygun olarak sözle, doğru, anlaşılır ve etkili biçimde anlatabilme
- Yazılarında yazım (imla) kurallarını uygulayabilme (doğru kullanabilme)
- Yazılarında noktalama işaretlerini doğru kullanabilme
- Yazılarında dil bilgisi kurallarını uygulayabilme
- Yazma çalışmalarında “dış yapı” ilkelerini uygulayabilme

- Yazma çalışmalarında “iç yapı” ilkelerini uygulayabilme
- Yazma çalışmalarında “dil ve anlatım” ilkelerini uygulayabilme
- Duygu, düşünce, tasarım ve izlenimlerini ilkelere uygun olarak yazıyla, doğru, anlaşılır ve etkili biçimde anlatabilme

Analiz

- Cümleleri ögelerine ayırabilme
- Yazılı bir iletişimde içeriğin ögeleri arasındaki başlıca bağlantıları saptayabilme
- Bir metinde belirtilen düşünceler arasındaki ilişkileri saptayabilme

Sentez

- Bir konudaki duygu, düşünce, tasarım ve izlenimlerini özgün biçimde sözlü olarak anlatabilme
- Bir konudaki duygu, düşünce, tasarım ve izlenimlerini özgün biçimde yazılı olarak anlatabilme

Değerlendirme

- Basılı kaynaklardan etkilice yararlanabilme
- Düzeyine uygun bir metni, böyle bir metinde bulunması gerekli özelliklere göre (ya da verilen ölçütleri kullanarak) yazılı ya da sözlü olarak eleştirebilme
- Verilen ölçütleri kullanarak bir düşünce hakkında sözlü olarak değer yargısında bulunma
- Verilen ölçütleri kullanarak bir düşünce hakkında yazılı olarak değer yargısında bulunma

1.3.2. Duyuşsal Amaçlar

Alma

- Okul kütüphanesindeki düzeyine uygun kaynakların farkında oluş
- Konuşanı dikkatlice dinlemeye dönüklük
- Başkalarının düşüncelerine karşı hoşgörülük
- Düzeyine uygun yayınları (yazınsal ya da öğretici) seçmede dikkatli oluş

Tepkide Bulunma

- Tartışmalarda demokratik ilkelere uymaya hazır oluş
- Hızlı, doğru ve anlayarak sesli okumaya karşı isteklilik
- Hızlı, doğru ve anlayarak sessiz okumaya karşı isteklilik
- Kütüphanelerden yararlanmaya isteklilik
- Okuldaki Türk dili ve edebiyatıyla ilgili etkinliklerde çalışmaya gönüllü oluş
- Düzeyine uygun tiyatro, konferans vb. etkinlikleri izlemeye isteklilik
- Duygu, düşünce, tasarım ve izlenimlerini sözle, güzel Türkçe kullanarak anlatmaya isteklilik
- Duygu, düşünce, tasarım ve izlenimlerini yazıyla, güzel Türkçe kullanarak anlatmaya isteklilik
- Gözlem yapmaktan zevk alış
- Sürekli ve planlı kitap okumaktan zevk alış

Değer Verme

- Yazılı anlatımın günlük yaşamdaki önemini takdir ediş (edinebilme)
- Sözlü anlatımın günlük yaşamdaki önemini takdir ediş
- Dinlemenin günlük yaşamdaki önemini takdir ediş
- Düzeyine uygun kitaplar okumanın günlük yaşamdaki önemini takdir ediş
- Sanatsal etkinliklerin önemini takdir ediş
- Eleştiriye açık oluş
- Ulusal duygu ve coşku için yapılan etkinliklere kendini veriş
- Ailesinin, ulusunun, insanlığın mutluluğu için özveride bulunmaya adanmışlık

- Sözlü ve yazılı anlatımın ilkelere uygunluğu konusunda kendini yargılamada kararlı oluş
- Duygu ve düşüncelerini demokratik toplumun ilkelerine uygun olarak özgürce ifade etmeyi alışkanlık haline getiriş
- Tartışmalarda demokratik toplumun ilkelerine saygılı olmayı alışkanlık haline getiriş
- Tüm canlıları seven bir kişiliğe sahip oluş

1.3.3. Devinişsel Amaçlar

Uyarılma

- Konuşanı dinleyebilme
- Bir metni okumak için vücudu hazır duruma getirebilme
- Duygu, düşünce, tasarım ve izlenimlerini anlatmak için vücudu hazır duruma getirebilme

Kılavuz Denetiminde Yapma

- Verimli sesli okuma becerisi
- Verimli sessiz okuma becerisi
- Düzeyine uygun konuları doğru anlamlandırarak biçimde sesli okuma becerisi
- Düzeyine uygun konuları doğru anlamlandırarak biçimde sessiz okuma becerisi

Beceri Haline Getirme

- Düzeyine uygun bir konuyu, ilkelere uygun olarak (jest, mimik, tonlama, vurgu ve içerik arasındaki uyumu sağlayarak) sözle sunabilme
- Düzeyine uygun bir konuyu, anlatı türlerinden biriyle (başlık, serim, gelişim, düğüm, çözüm ya da sonuç) ilkelere uygun olarak yazıyla açıklayabilme

- Düzeyine uygun bir konuyu, düşünce türlerinden biriyle (başlık, giriş, açıklama, sonuç) ilkelere uygun olarak yazıyla açıklayabilme
- Düzeyine uygun bir konuyu, ilkelere uygun olarak istenilen sürede sözle sunabilme
- Düzeyine uygun bir konuyu, anlatı/düşünce türlerinden biriyle ilkelere uygun olarak istenilen sürede yazıyla açıklayabilme
- Düzeyine uygun bir metni ilkelere uygun olarak sesli okuyabilme
- Düzeyine uygun bir metni ilkelere uygun olarak sessiz okuyabilme

II. BÖLÜM

TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE ARAÇ VE GEREÇLERİN KULLANIMI

2.1. Eğitimde Görsel ve İşitsel Araç Kullanmanın Önemi

Eğitim sisteminde daha fazla başarı elde etmek amacıyla günümüzde görsel ve işitsel araçlardan, eğitim teknolojisinden yararlanmak gerekli hale gelmiştir. Geleneksel yöntemde kullanılan kara tahta ve tebeşir artık yetersiz hale gelmiştir. Eğitimin boyutları radyo ve televizyona kadar ulaşmıştır. Bu eğitim sisteminde öğretmen bilgi verenden ziyade bilgiyi kazanmada yol gösterici olma görevi ve sorumluluğunu üstlenmiştir.

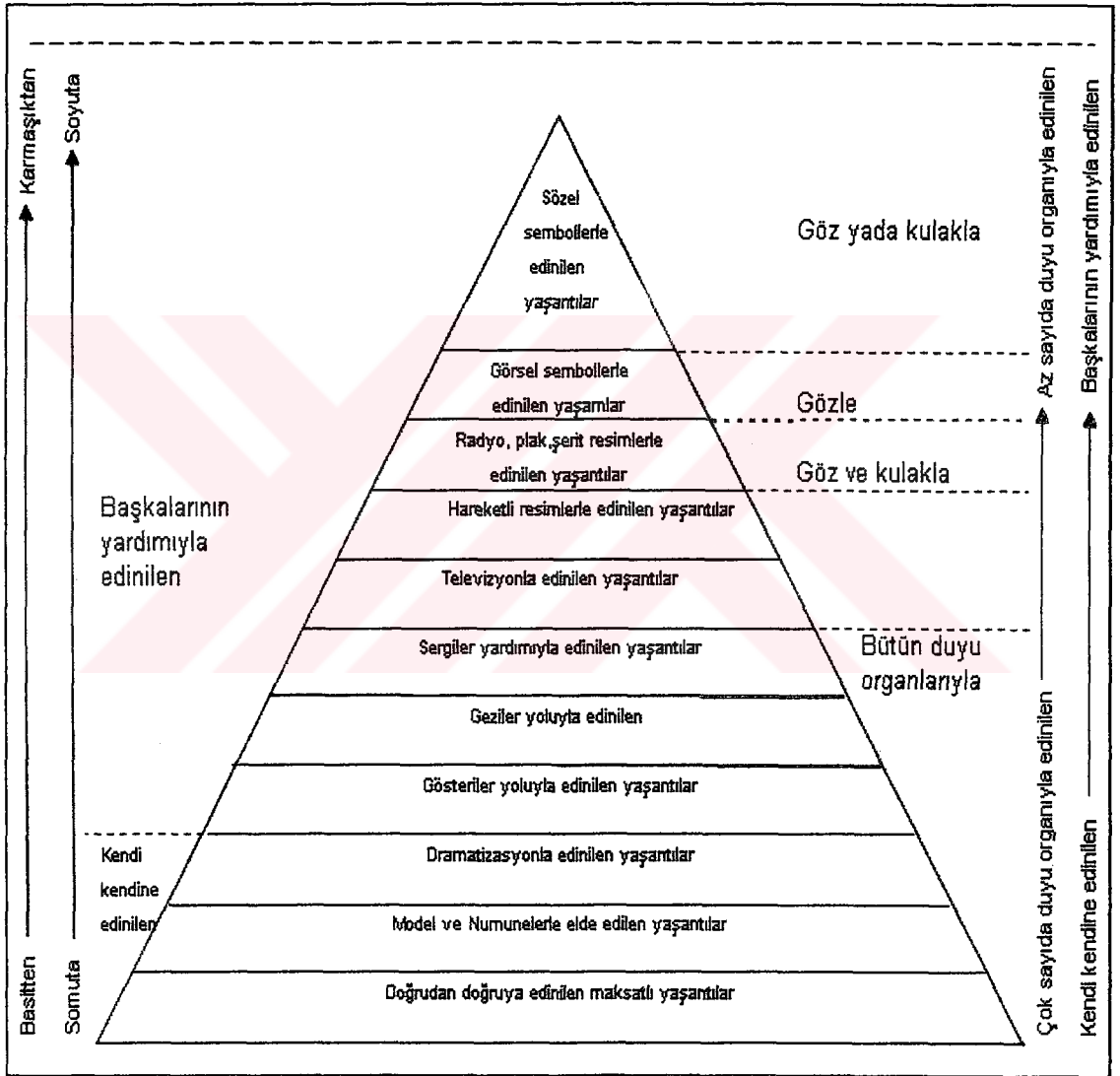
“Büyük kitlelere işlevsel eğitim hizmetleri götürmek, insan kaynaklarını daha yararlı duruma getirmek, daha yüksek kaliteli eğitim sağlamak, bireysel farklılıkları ve toplum taleplerini karşılayabilmek, eğitimde sosyal adalet, demokrasi ve insan eşitliğini yükseltmek, maliyeti düşürmek, var olan olanaklardan en iyi ve yaratıcı biçimde yararlanmak eğitim teknolojisinin vazgeçilmez gerekliliğidir.” (Alkan 1997 :9).

Eğitim teknolojisinin kullanımı, öğretmen ve öğrenciye ders ortamında büyük bir kolaylık sağlar. Öğrenci özellikle bilgisayar gibi teknolojik araçlarla bilgiyi birinci kaynaktan elde etmektedir. Geliştirilmiş eğitim sistemleri ve paket programlar aracılığıyla üst düzey bir eğitim ve öğretim sağlanır. Geliştirilen bu araçlar birçok kesime ulaştırılarak eğitimde eşitlik ve birlik meydana getirilir.

Eğitim teknolojisi içerisinde üretilen araçlar ve öğretim materyalleri öğrenciye yeni bir şeyler ortaya koyma imkanı vermelidir. Eğitim teknolojisi içerisinde bireysel öğrenme programları öğrenciye bir konunun ne zaman, nasıl ve niçin öğretileceğini sistemli olarak belirler. Hızlı bir öğrenme sağlayan bu eğitim teknolojisi araçlarının kullanımını öğretmen ve öğrenci en iyi şekilde bilmeli ve bunlardan yararlanmalıdır.

“Bir öğretme etkinliği ne kadar çok duyu organına hitap ederse öğrenme olayı da o kadar iyi ve kalıcı izli olmakta, unutmada da o kadar geç olmaktadır. Öğretimde görsel ve işitsel araçlar kullanıldığında öğrenmeler hem daha çabuk hem de daha kalıcı izli olur.” (Demirel, Seferoğlu, Yağcı 2002: 79).

Şekil 2: Dale'nin Yaşantı Konisi

(Şekil: Yanpar Şahin, Yıldırım 2002: 39)

Dale'nin yaşantı konisi öğrenme süreci içerisinde bir insanın nasıl daha kolay öğrendiğine dair bir içerik taşımaktadır. Şekilde de görüldüğü gibi öğrenme oranı, sözel sembollerden doğrudan doğruya edinilen maksatlı yaşantılara doğru daha çok

artmaktadır. Basit öğretimin karmaşık öğretime göre daha etkili olduğu ve somut unsurların soyut unsurlara göre daha çok öğrenmeye yardımcı olduğu anlaşılmaktadır. Çok sayıda duyu organının kullanılarak daha kalıcı bir öğrenim sağlandığı ve duyu organlarının az kullanıldığı bir öğrenme sürecinin başarısız olacağı, şekilde açıkça gösterilmiştir. Bir öğrenci öğrenme ortamına ne kadar girerse o kadar başarılı olacaktır. Öğrencinin kendi kendine yaparak öğrenmesini sağlayan bir öğretim sistemi, başkalarının yardımıyla meydana gelen bir eğitim ortamından başarıya daha yakın olacaktır.

Eğitimde araç ve gereçler, hedeflere daha kısa zamanda ulaşmayı ve öğrenmenin kalıcı izli olmasını sağlama açısından çok önemli görülmektedir. Öğretmenlerin bu amaçla çeşitli öğretim materyallerinden yararlanmaları ve sınıf içinde çoklu ortam oluşturmaları gerekmektedir. Kullanılan öğretim materyalleri ile başarı arasında doğrusal bir ilişki olduğu gözlenmektedir, bu nedenle öğretmenlerin araç ve gereç kullanmaya özen göstermeleri ve bu araçların seçiminde itinalı olmaları beklenmektedir.

Ergin'e göre (1998: 66) göre, öğrencilerin

% 83'ü	görme
% 11'i	işitme
% 3.5'i	koklama
%1.5'i	dokunma
% 1'i	tatma

duyularıyla edinilen yaşantılar yoluyla öğrenir. Bu araştırma sonuçları, insanın öğrenme kabiliyeti açısından somut olarak bir olayı veya durumu görerek ve işiterek daha çok öğrendiğini göstermektedir.

Görsel ve işitsel aracın eğitim ve öğretim sürecinde daha etkili olabilmesi için kullanılan araç ile duyu organları arasında önemli bir ilişki vardır. Ergin (1998: 102)'e göre bir insan,

okuduklarının	% 10'unu
işittiklerinin	% 20'sini

gördüklerinin % 30'unu
 söylediklerinin % 70'ini
 görüp işittiklerinin % 50'sini
 yapıp söylediklerinin % 90'ını hatırlar.

Bu bilgiler ışığında ders anlatımında kullanılacak yöntem ile birlikte görsel ve işitsel araçların daha çok kullanılması gerektiğini anlamaktayız. Öğrenci öğreneceği konuyu görsel yönde veya işitsel yolla hazırlanmış bir materyal aracılığıyla daha fazla anlamaktadır. Bu teoriden hareketle anlaşılacağı üzere bir öğrenci ders anlatımından edindiği bilgiyi ne kadar kullanırsa, o oranda daha iyi öğrenmektedir. Alınacak mesaj ne kadar duyu organına hitap ederse, o oranda alıcı, mesajı daha iyi anlayacaktır. Bu açıdan, öğrenciye verilecek bilgi öğrencinin birden fazla duyu organına hitap etmelidir. Böyle bir uygulama öğrencinin bilgiyi unutmama ihtimalini arttıracaktır.

Araçlardan yararlanılarak yapılan bir öğretim ortamı, öğrencilerin derse karşı güdülenme oranını arttıracaktır. Öğrenci için bir yaşantı ortamı oluşturularak somut hale gelmiş bir yöntemle ders anlatımı yapılmalıdır. Bu araçlar ders anlatımına değişiklik katacak ve öğretmenin anlatım yöntemini kullanarak öğretmen merkezli eğitim yapmasını engelleyecektir. Ders kitaplarının yanında bu araçlar öğrenciye yardımcı olacak, onlara alıştırmaya yapma imkanı sağlayacaktır.

Dikkat edilmesi gereken bir husus da kullanılacak araçların bazı eksikliklerinin ve sınırlılıklarının bulunmasıdır. Öğrenciler bir resimde veya öğretim materyalinde görecekları hazır bilgi üzerinde fazla düşünmeyecek ve konu üzerinde herhangi bir yorumda bulunmayacaktır. Öğretim materyali yaparken veya bir araç temin edilirken dikkat edilecek bir husus da bu araçların maliyetidir. Edinilmesi güç olan ve maliyetli bir araç bazen kullanım kolaylığı sağlamayabilir. Kullanılacak araçlar ders öncesi hazır hale getirilmelidir. Çalışması zaman alan ve yer kaplayan bir araç bazı problemlere yol açabilir. Özellikle dinleme becerilerini kazandıran materyaller başta olmak üzere bazı öğretim materyalleri öğrencilerin dikkatini

dağıtabilmektedir. Bundan dolayı işitsel araçların yanında görsel araçlara da yer verilmesi uygun olacaktır.

Ülkemizdeki eğitim şartlarını düşündüğümüzde ise materyal geliştirme açısından çok da iyi bir durumda olduğumuz söylenemez. Özellikle öğretmenlere bu açıdan çok iş düşmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın çalışmaları yanında öğretmenler gerekirse öğrencilerle birlikte hareket edip öğretim materyali elde etmeye çalışmalıdırlar. Öğretim materyali üretmek, bir üreticilik ve yeni bir şeyleri meydana getirme çabasından ortaya çıkmaktadır. Öğrenci, kendi ürettiği materyalin vermek istediği mesajı kendisi daha iyi kavrayacaktır.

Geleneksel yöntemde öğrenci sadece yazı tahtası ile bırakılmakta ders içerisinde ders kitabından başka araç kullanılmamaktadır. Anlatma yöntemi ile öğrenciler belirli bir konuda öğretmeni dinlemekte ve izlemektedir. Ama öğretmenin anlattığı konular belirli araç ve öğretim materyalleriyle pekiştirilmeden, öğrencinin mümkün olduğu kadar bütün duyu organlarına hitap etmeyen öğretim etkinliklerini bulunduğu bir eğitim sistemi artık zamanımızda geçersiz hale gelmiştir.

Çilenti (1984: 160), bir eğitim ve öğretim aracının eğitim ve öğretim süreci içerisinde öğrenciye ve dersin amacına kazandırdığı bazı somut faydaları olduğunu belirtmiştir:

1. Verbalizmi önler.
2. Anlamaların karıştırılmasını önler.
3. Algılayamamayı önler.
4. İlgi duymamayı önler.
5. Hayal kurmayı önler.
6. Fiziksel çevreden gelen rahatsızlıkları önler.
7. Bedensel ve ruhsal rahatsızlıkların etkisini azaltır.
8. Öğrenilenlerin az ve geç unutulmasını sağlar.
9. Öğrencilerin konuya etkin olarak katılmasını sağlar.
10. Düşüncenin devamlılığını sağlar.
11. Öğrencileri okul dışı etkinliklere yönlendirir.

12. Sözel sembollerin kazandıramayacağı zengin yaşantılar kazandırır.
13. Eğitimin monotonluğunu giderir.
14. Eğitimi verimli ve ekonomik hale getirir.

Çilenti (1984: 161)'ye göre ders anlatımını bir kelimeye benzetirsek bu kelimenin yanında kullanılacak bir araç bu kelimenin daha etkili bir şekilde alıcıya verilmesini sağlayacaktır. Kelime yalnız başına soyut kalacak ve öğrenciye bilgiyi aktarmada yetersiz olacaktır. Araç ise tamamlayıcı bir unsurdur. Kelimenin soyut kalan bölümünü araç somutlaştırmakta kelimenin anlamının daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır.

Bir öğretmenin anlatacağı konuyu iyi bilmesi ve anlatacağı konuya göre araç ve gereçlerini tespit etmesi gerekir. Bir derste seçilecek araç ve materyalleri sadece konu ve öğretmenin görüşü belirlemez. Öğrencinin seviyesi, konuya hazırlanış durumu, okulun araç temini faaliyetleri yine araç seçimini etkileyen faktörlerdir. Anlatılan dersin amaçları ve kazandırılması gereken davranışlar da yine araç seçiminde ve üretilecek öğretim materyalinin tespitinde önemli rol oynamaktadır.

Türkçe dersi açısından araç kullanımı en az diğer dersler kadar önemli bir yer teşkil etmektedir. Türkçe öğretiminde araç olarak kullanılan Türkçe ders kitabı, atasözleri ve deyimler sözlüğü, dil bilgisi kitapları artık geleneksel hale gelmiştir. Türkçe öğretmenleri öğrencilerle birlikte dersin konusu ile ilgili yeni öğretim materyalleri üretmeli ve araçlar kullanmalıdır. Ders anlatımında kullanılacak resim, kukla, çalışma yaprakları, ders yazılımları, tepegöz vs. Türkçe dersine yeni bir boyut kazandıracaktır.

İlköğretimde kullanılacak görsel ve işitsel araçlar, I. sınıftan VIII. sınıfa doğru ilerledikçe basılı materyallerin oranı artarak kullanılacaktır. İlköğretimin birinci kademe birinci devresinde görsel ve işitsel araçlardan oldukça yararlanır. Türkçe derslerinde eğitim teknolojilerine dayalı bir öğretim ortamı oluşturmak için Türkçe öğretiminde kullanılacak görsel, işitsel, görsel işitsel ve teknoloji destekli araçların kullanımları bilinmelidir.

2.2. Türkçe Öğretiminde Kullanılan Araç ve Gereçler

2.2.1. Görsel Araçlar

2.2.1.1. Kitaplar

Kitaplar eğitim ve öğretim sürecinin vazgeçilmez unsurlarıdır. Kolayca taşınabilir olması, kullanım kolaylığı ve öğrenciye birebir yardımcı olacak bir araç olmasından dolayı kitap Türkçe dersinde de kullanılan önemli bir materyaldir. Öğretimde en çok kullanılan görsel araç sınıfta her öğrencinin kullandığı ders kitabıdır. Ders kitabı ve içindeki resimler öğretme durumlarında en çok yararlanılan hazır araçlardan birisidir (Demirel, Seferoğlu, Yağcı, 2002 : 86).

Bir kitap oluşturulurken kitabın sayfa düzenine, yazı tipine, kullanılacak renk çeşidine ve öğrencinin seviyesine dikkat etmek gerekir. Öğrencinin seviyesine uygun hazırlanmış ve iyi tasarlanmış bir kitap dersin amacına ulaşmasında yardımcı olacaktır. Ders kitabı olarak Türkçe Ders Kitabı'nı düşündüğümüzde bazı özellikleri taşıması gerekmektedir. Türkçe Ders Kitabı resim boyutları ve metin özellikleriyle tam bir bütün oluşturmalıdır. Ders kitabı çekici, öğrencilerin anlayabilecekleri bir dille yazılmış metinler içeren, seviyeye uygun resimleri kapsayan bir içeriğe sahip olmalıdır.

“Metinlerde kullanılan puntunun kitabın hitap ettiği yaş grubuna uygun olmasına önem verilmelidir. Normal punto büyüklüğü 10-12'dir. Başlıklar için ise 12-14 puntunun tercih edilmesi gerekir. Okumaya ilk başlayan için (1. sınıf için) yazı puntosu da 30-40 cm. lik mesafeden 16 punto olmalıdır. Ayrıca artistik punto değil, açık, net ve düz punto kullanılmalıdır. 2. sınıfta punto 14, 3. sınıfta 12, yetişkinler için 10 punto olmalıdır.” (Ünalın 1999:89).

Türkçe dersi ile ilgili olarak ders kitabı dışında el alıştırmaları kitabı, renkli boyama kitabı, çalışma kitabı, öğrenci ders kitabı, kaynak kitaplar, masal ve öykü kitapları, bilmece –bulmaca kitapları, resimli ansiklopediler, yazım ve imla kılavuzu,

sözlükler, testler ve test kitabı, dergiler, defterler, yazılı ödevler, teksirler gibi kitap çerçevesinde yararlanılacak araç niteliğinde yardımcı materyaller bulunmaktadır.

2.2.1.2. Yazı ve Gösterim Tahtaları

2.2.1.2.1. Kara Tahta

Geleneksel sınıf ortamında kullanılan kara tahta öğretmenin anlattıklarının somut ve görsel olarak gösterilmesi için kullanılır. Özellikle eğitim sistemimizde bu araç, öğretmenler tarafından çok fazla kullanılmaktadır. Daha çok siyah ve yeşil renkli bir tahtanın kullanılması tavsiye edilmiştir.

“Yazı tahtasının iyi aydınlanmış, parlaması önlenmiş ve ihtiyaca cevap verecek büyüklükte, yerden yüksekliği 60-65 cm. olmalı, öndeki öğrenci ile kara tahta arasında yaklaşık 3 metre kadar uzaklık bulunmalıdır. En ön sağda ve en ön solda oturan öğrenciler için tahtanın orta noktasında olan açı 60 derece olmalıdır.” (Özdemir, Sönmez, 1997:57).

Öğretmen tahtayı kullanırken tahtanın sol üst köşesinden başlamalı ve renkli tebeşirler kullanılmalıdır. Bir Türkçe öğretmeni özellikle dil bilgisi anlatımında renkli tebeşir kullanılmalıdır. Çünkü dil bilgisi becerilerinin kazanımı bunu gerekli kılmaktadır. Öğrencilerin tahtada yazılı olan bilgiyi daha iyi anlayabilmeleri için bir işaret sopasının kullanılması da doğru olacaktır.

Türkçe öğretiminde kullanılacak materyaller, öğretime farklılık ve renk katacaktır. Özellikle anlatım yönteminin kullanıldığı durumlarda yazı tahtasının muhakkak kullanılması gerekmektedir. Çünkü anlatım yöntemi öğrencilerin algılamasını zorlaştıran bir yöntem olmasından dolayı Türkçe öğretiminde diğer öğretim materyalleriyle birlikte kullanılmalıdır. Kullanılacak bu materyaller öğrencilerin ilgisini çekecek ve Türkçe öğretimine katkıda bulunacaktır.

2.2.1.2.2. Çok Amaçlı Tahtalar

Günümüzde yavaş yavaş kullanımı azalmakta olan kara tahtanın yerini almaya başlayan bu tahtalar tebeşir yerine silinen boyalı kalemlerin kullanıldığı tahtalardır. Bu tür tahtaların daha temiz bir kullanımları olduğu söylenebilir. Bu durum hem öğrencinin hem de öğretmenin tahtayı etkili bir araç olarak kullanmasına olanak sağlamaktadır (Demirel, Seferoğlu, Yağcı, 2002 : 86).

Tahta, formika gibi ahşaptan yapılanları olduğu gibi metal yüzeyli çeşitleri de vardır. Beyaz tahtalar, tebeşir tahtası gibi kullanılmasının yanı sıra tebeşir tahtasından farklı olarak, tebeşir tozu olmayan, daha çok rengi kullanma olanağı veren, gerektiğinde projeksiyon perdesi olarak da kullanılabilir özelliktedirler. Yüzeyinin ve kalem olarak kullanılan araçların niteliğine bağlı olarak, tam temizlenememe ve dolayısıyla öğrenci açısından, üzerine yazılanların karışıklığa sebep olduğu okuma güçlükleri bulunmaktadır (Ergin 1995: 108).

2.2.1.2.3. Kopya Tahtası

Elektronik beyaz tahtalardır. Kullanım bakımından çok amaçlı tahtalara benzerler. Bu tahtaya yazılan yazılar tahtaya tutturulmuş olan bir yazıcıdan çıktı olarak alınabilmekte veya bir bilgisayara aktararak elektronik olarak saklanabilmektedir.

2.2.1.2.4. Askı/Kanca Tahtası

Bu tür tahtalar, normal bir tahtaya bir iğne vb. gibi araçlarla tutturulmayan heykel vb. gibi hafif olmayan eserlerin ve ürünlerin sergilenmesinde kullanılır. Meslek okullarında yaygın kullanım alanları bulunmaktadır.

2.2.1.2.5. Pazen Tahta

Kara tahtanın yanı sıra sınıflarda pazen tahta (flannel board) en çok kullanılan araçlar arasında yer almaktadır. Bir tabaka karton, tahta, beyaz köpük veya aynı büyüklükte bir mantarın üzerine pazen ya da tüylü bir kumaş geçirilerek yapılır. Kara

tahtanın yanında uygun bir yere konabilir. Resim, yazı ve grafik benzeri şeyleri bu kumaşa tutturularak kullanılır. Figürinlerin kullanımı için gerekli olan görsel bir araçtır (Demirel, Seferoğlu, Yağcı, 2002 : 87).

Ergin (1995: 108)'e göre pazen tahta, konuların basit ve hareketli bir biçimde sunulmasına olanak verir, önceden hazırlanmış resim, fotoğraf, yazılı yüzey gibi gereçlerin arkalarına parçacıklar halinde zımpara kağıdı yapıştırılarak defalarca kullanılabilir.

2.2.1.2.6. Manyetik Tahta

Son yıllarda kullanılan, kara tahta ve pazen tahtanın yanı sıra manyetik tahta ya da mıknatıslı nesnelere tutma özelliği olan tahtalardır. Kullanılacak manyetik tahtada düşmeden durabilmekte ve çalışmalar bu resimlerden yararlanılarak yapılmaktadır.

Ergin (1995: 109), çoğunlukla beyaz renkte olan manyetik tahtaların, beyaz tahta olarak da kullanılabileceğini dile getirmektedir. Üretimi açısından manyetik tahtanın bulunmadığı bir ortamda, çelik bir dosya dolabı gibi mıknatısla kullanılabilecek herhangi bir düz yüzey de aynı işlevi görebilmektedir.

2.2.1.2.7. Dosya Tahtalar

Büyük boy kağıtların dosya şeklinde ayaklı portatif bir tahtaya tutturulmasıyla geliştirilmiş bir tahta türüdür. Büyük boy bir bloknote gibi olan bu tahtaya “döner levha” da denmektedir. Bu tahtada kalın uçlu kalemlerle ve büyük harflerle yazı yazılır. Bu aracın yararı, önceden hazırlanmış sayfaların sınıfa getirilerek kullanılabilmesi, önceki sayfalara kolayca gidilebilmesi ve taşınabilmesidir (Demirel, Seferoğlu, Yağcı, 2002 : 87).

2.2.1.2.8. Bülten Tahtası

Okuldaki duyuruların öğrencilere bildirilmesinde kullanılan materyaldir. Okulda yapılacak duvar gazetesi için bazı duyuruların bildirilmesi bülten tahtasıyla yapılabilir. Bülten tahtasında öğrencilerin ilgisini çekebilecek atasözü, şiir ve bilmece bölümlerine yer verilebilir. Bunlar öğrencilerin ders dışında genel kültür bilgilerinin artmasını sağlayacaktır. Bülten tahtaları öğrencilerin rahatlıkla görebilecekleri yerlere yerleştirilmelidir. Bülten tahtası temiz ve düzenli tutulmalı, gerekirse bunun için bir öğrenci görevlendirilmelidir.

Öğretmenler derste işledikleri konu ile ilgili olarak bazı yazılı ve görsel materyalleri panoya asarak değerlendirebilir. Bülten tahtasının öğrencinin rahatlıkla görebileceği bir yükseklikte bulunması gerekir. Türkçe öğretmenleri, özellikle Kültür Edebiyat Kolu çalışmaları ile ilgi olarak bu bülten tahtasından yararlanmaktadır.

Atasözü, bilmece, şiir ve kompozisyon örneklerinin asılacağı bülten tahtası öğrencilerin çeşitli konular ile ilgili bilgi kazanmasını sağlayacaktır. Dil bilgisi öğretiminde de bu yazı ve gösterim tahtaları vazgeçilmez görsel araçlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.2.1.3. Resimler

Genel olarak derslerde en çok kullanılan materyallerden bir tanesi de resimlerdir. Ucuz ve kullanım kolaylığının olması resimleri eğitim ve öğretimde vazgeçilmez araçlar yapmıştır. Özellikle Türkçe derslerinde metni anlamaya yönelik metin ile ilgili bir resim, öğrencide bilginin kalıcılığını arttıracak ve anlamayı kolaylaştıracaktır. Bu açıdan metin üzerindeki resimlerin okuma parçasındaki konuyu tam olarak yansıtması gerekmektedir. Bir bilgiyi öğrenciye pratik ve kısa bir yolla vermenin en kolay yollarından biri de resimle bir konuyu veya düşüncüyü anlatmaktır. Resimler görsel bir materyalin göze hoş gelmesi içinde kullanılabilir.

7 ve 11 yaş grubundaki toplam 208 çocuk üzerinde yapılan bir araştırmaya göre her yaştaki çocuğun cümle öğrenmesinde resimlerle öğretim, resimsiz öğretime oranla önemli ölçüde etkili olmaktadır (Ergin 1998: 110). Resimlerin bazı özellikleri

taşıması gerekir. Bu özellikler , öğrencinin Türkçe derslerine olan ilgileri doğrultusunda belirlenmelidir. (Özden 2000:188), bir öğretim materyali olarak resimde bulunması gereken özellikleri şu şekilde belirtmiştir:

- Resim öğrencinin yaşına uygun ve mesajı net olmalıdır.
- Yeterli büyüklükte ve kaliteli baskıya sahip olmalıdır.
- Güncel ve gerçek bir durumu sınıfa getirir.
- Bir konuya giriş yapmak, desteklemek veya özetlemek için kullanılabilir.
- Okumayı görsel olarak destekleyerek yanlış anlamaları düzeltebilir.
- Ucuz ve kolaydır.
- Hareketsizdir.
- Sıradan bir resim ilgi çekmez.
- Bazı konuları resimlemek zordur.

Kullanımlarına göre resimler bazı çeşitlere ayrılmıştır. Düz resimler, duvar resimleri, çizgi resim(karikatürler) başlıca çeşitli kullanımları olan öğretim materyalleridir.

2.2.1.4. Çizimler

Çizimler, taslak resimler ve şekiller, bireyleri, yerleri ve kavramları temsil etmek üzere çizgilerin grafiksel düzenlenmeleridir. Çizimlerin temsil yeteneği ayrıntılardan yoksun olan taslak resimlere göre daha yüksektir. Şekiller genellikle ilişkileri gösterme veya süreci açıklama amacı güderler (Demirel, Seferoğlu, Yağcı 2002: 88).

Çizim, bir görsele veya bir alan etrafında hareket ettirerek, alana dikkat çekmeye yarayan tek boyutlu görsel bir objedir. Çizgiler eğik, yatay ya da dikey olarak kullanılabilir. Bu kullanımlar algı üzerinde etkilidir. Çizgi yön ya da hareketi temsil eder. Nesnelere bölmek ya da birleştirmek için de kullanılabilir.

2.2.1.5. Çizelgeler

“Çizelgeler, kronoloji, sayılar ve hiyerarşi gibi soyut ilişkileri göstermeye yarayan görseldir. Çizelgelerin “örgüt şemaları, sınıflama şemaları, zaman şeritleri, tablolar, akış şemaları” vb. türleri vardır.” (Demirel, Seferoğlu, Yağcı 2002: 88). Daha çok özet bilgileri öğrenciye iletmek amacıyla kullanılan materyallerdir. Örgüt şemaları, bir kurum veya organizasyondaki personel arasındaki ilişkiyi gösterir. Zaman şeridi, olaylar arasındaki kronolojik ilişkiyi göstermek amacıyla kullanılır. Akış şemaları ise bir süreç içerisindeki işlemlerin yapılaş sırasını göstermektedir.

Çizelgeler bilgilerin soyut kavramdan somut hale getirilmesini sağlar. Özden (2000: 189), şemalarda bulunması gereken bazı özellikleri şu şekilde belirtmiştir:

- Şema konuya uygun ve anlaşılır olmalıdır.
- Belli noktaları vurgular.
- Açıklama, kıyaslama, karşılaştırma ve özetleme etkilidir.
- Şemanın yorumu öğrenciler için zor olabilir.
- Basit bir formda olmazsa öğrenci için şaşırtıcı olabilir.

2.2.1.6. Grafikler

Grafikler sayısal olarak verilen bilgilerin somutlaşmasını ve bilgilerin birbirleriyle karşılaştırılmasını sağlar. Görsel bir araç olarak grafikler mevcut verilerin yorumlanmasını sağlar. Sütun grafikleri, resimli grafikler, pasta grafikler, çizgi grafikler başlıca grafik türlerine örnek gösterilebilir. Grafik tasarımı gittikçe gelişme göstermektedir. Bilgisayar teknolojisi ile beraber grafik tasarımı yeni gelişmelerle tanışmaktadır. Grafikten yararlanacak olan öğrenci, grafiği rahat bir şekilde tanıyabilmeli ve verilerinden yararlanabilmelidir. Bilgisayar yazılımları da grafik tasarımını şekillendirmekte ve bilgisayar destekli eğitimin örneklerini vermektedir.

Grafik tasarımı, önem verilmesi gereken, tasarımın oluşturulmasında bazı hususlara dikkat edilmesi gereken bir çalışmadır. Grafik yapılırken aşırı ayrıntıya girmek ve gerçeklikten uzaklaşmak yanlış olacaktır. Karmaşık yapıda olacağı belli olan grafikler belirli parçalara bölünerek öğrencinin bilgisine sunulmalıdır. Grafik

sadece bir şekilden ibaret değildir. Grafiğin belirttiği konuya ait bazı açıklamalarla birlikte grafiğin verilmesi yararlı olacaktır.

2.2.1.7. Gerçek Eşya ve Modeller

Çilenti (1984: 63)'ye göre modeller gerçek olmayan ancak insanlar tarafından tasarlanmış cisim yapı ya da fikirleri temsil eden öğretim araçlarıdır. Numuneler ise canlı ya da cansız herhangi bir şeyden alınana örnekler veya parçalardır. Model ve numunelerle kazanılan yaşantılar, gerçek eşyanın aynı ya da başka bir maddeden yapılmış örnekleri ile, doğal ortamından alınıp sınıfa getirilmiş cisimler yardımıyla edinilir. Yaparak, görerek, gözleyerek edinilseler bile doğrudan doğruya edinilen yaşantılar kadar somut olmaları olanaksızdır.

Ders anlatımında taşınması kolay olan bazı nesnelere materyal olarak kullanılabilir. Gerçek eşyaların getirilmesi imkansız olduğu durumlarda ise maket veya modellerin kullanılması yerinde olacaktır. Bazen öğrencilere bu tür materyal üretmeleri için ödevler verilmeli, üretici olmaları sağlanmalıdır. Modeller öğrencilerin algılayabileceği seviyede derslerin amaçlarına uygun olmalıdır.

“Gerçek nesnelere var olduğu şekliyle somut örnektir. Örneğin; yaprak çeşitlerini öğrencilere öğretirken doğadan canlı örneklerini göstermek öğrenmede kalıcılığı ve somutluğu sağlar. Öğrencilere kazandırılmak istenen hedefi gerçekleştirmek amacıyla gerçeğine ulaşılmayan nesnelere modelleri yapılabilir.” (Şahin, Yıldırım 2002:37).

Bütün bu çalışmaların yapımında öncelikle planlamaya önem verilmelidir. Materyal için gerekli malzemeler toplanmalıdır. Malzemelerin nasıl uygulanacağı hakkında bir işlem sırası takip edilmelidir.

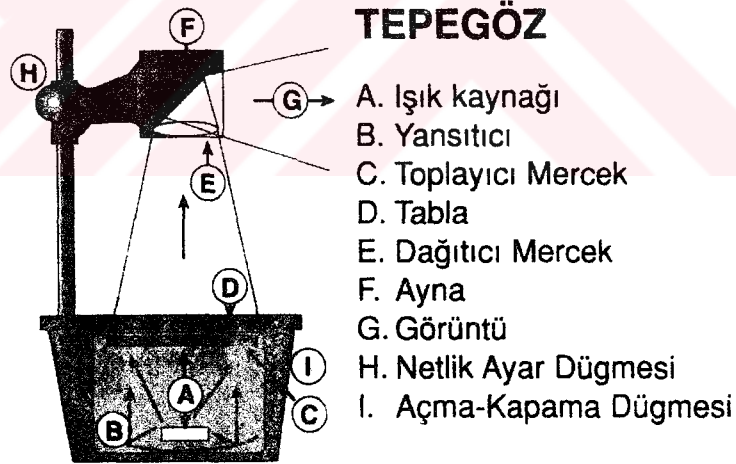
2.2.1.8. Projektörler

2.2.1.8.1. Tepegöz

Görsel eğitim araçlarından olan tepegözün basit bir yapısı vardır. Bütün derslerin öğretiminde etkili bir şekilde kullanılabilir. Tipik bir tepegöz oldukça basit parçalardan oluşmuş bir araçtır. Üzerinde cam bir tabla bulunan bir kutu ve bu kutuya monte edilmiş, bir grup mercek ve aynayı taşıyan bir başlık kutusu tepegözün temel parçalarıdır. Kutunun içindeki güçlü lambadan çıkan ışık, cam, tablanın hemen altında yer alan toplatıcı mercek tarafından yoğunlaştırılarak yukarı yansıtılır (MEB 2002 : 59).

25 × 25 cm'lik saydam resim ve çizimleri perdeye yansıtan bir araç olan tepegözde ders için hazırlanan asetatlar, karmaşık yapıdaki grafik ve resimler daha somut bir şekilde öğrenciye gösterilebilir. Mercek aynaya ulaşan ışık 90 derecelik bir açı ile görüntünün perdeye yansımını sağlar. Başlık kutusundaki aynanın açısı ayarlanarak perdeye yansıtılan görüntü yükseltilebilir alçaltılabilir.

Şekil 3 : Tepegöz Projektörü

(Şekil: MEB 2002 : 59)

Tepegöz taşınma açısından da kolaylık sağlayan bir araçtır. Tepegöz saydamları uygulama safhasından önce hazırlanmalıdır. Materyal olarak hem öğretmen hem de öğrenci asetatı kendileri hazırlayabilirler. Tepegöz saydamlarının hazırlanmasında renkli kalemler kullanılabilir. Standartlara uygun hazırlanmış bir asetat öğrencinin konuyu daha iyi anlamasını sağlayacaktır. Asetatta verilen ana başlıklar, konunun özetinin öğrencilere gösterilmesi açısından önemlidir. Yapılan

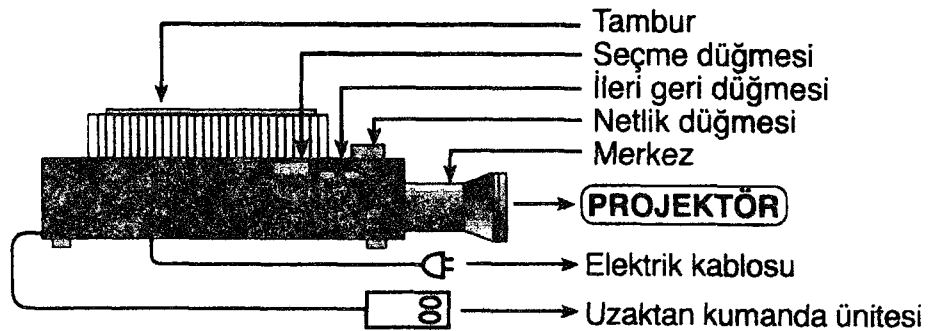
araştırmalar tepegözle yapılan ders anlatımlarının, eğitim ve öğretim kalitesini arttırdığını göstermiştir. Tepegözle eğitimde öğretmenin yüzü öğrencilere dönüktür ve göz iletişimi sağlanır. Asetatların kullanımında basitten karmaşığa doğru bir yol takip edilmelidir.

Tepegöz kullanımı ders içerisinde öğretmen ve öğrenciye büyük kolaylık sağlar. Tepegöz saydamları, ders anlatımından önce veya ders anlatımı sırasında yazılıp silinerek hazırlanabilir. Saydamlar sayesinde öğretmen ve öğrenci tebeşir tozundan kurtulur. Bu durum öğretmen ve öğrenciye ders ortamı için fiziksel kolaylık sağlar. Diğer projektör içerisinde tepegözün kullanım bakımından daha kolay bir kullanımı vardır. Güneş vurmayan odalarda tepegözler rahat bir şekilde kullanılabilir.

Tepegözün kullanımında bazı sınırlılıklar da mevcuttur. Tepegöz bireysel öğretim için uygun değildir. Daha çok bir topluluğun karşısında kullanılır. Saydam olmayan kitap, dergi, vb. materyaller saydam ortama aktarılmadan tepegözde kullanılması imkansızdır. Tepegöz, öğrencilerin perdeyi görebilecekleri şekilde yerleştirilmelidir. Perde, tepegözün yansıttığı görüntüyü tam olarak gösterecek yüksekliğe asılmalıdır.

2.2.1.8.2. Slayt Projektörü

Şekil 4: Slayt Projektörü

(Şekil: MEB 2002:69)

Slayt ve film şeritlerinin yansıtılabilmesi için özel projektörlere ihtiyaç vardır. Bu iki eğitim aracı için en pratik yansıtma araçları, film şeridi-slayt projektörü denilen hem film şeridi hem slayt gösteren projektörleridir. Bunlar hem ucuz hem pratik araçlardır. Gösterilecek şerit aracın üzerinde bulunan makaralara iki ucundan takılır ve makaralar elle çevrilerek resimler tek tek gösterilir. Her resim gerektiği kadar durdurulup tartışılabilir (Çilenti 1984: 87).

“Slayt küçük ve saydam bir fotoğraf olup tek tek bir slayt gösterme projektörüne konulup bir ekrana yansıtılır. Slaytların ekrana yansıtılmasını sağlayan araca slayt projektörü denir. Eğitim amaçlı kullanılan bir slaytın boyutu dıştan dışa 5 cm × 5cm’dir.” (Demirel, Yağcı, Seferoğlu 2002:98).

Yapılan araştırmalar slayt kullanılarak yapılan eğitim çalışmalarının geleneksel eğitime göre daha başarılı olduğu anlaşılmıştır. Slayt projeksiyon makinesi görsel bir araç olarak kullanılmakta ve taşınabilir bir özellikte bulunmaktadır. Bu araçların üretilmesi çok masraflı değildir. Konu ile ilgili bir sürecin aşama aşama gösterilmesini sağlayarak ders ortamına zenginlik katmakta ve öğrencinin dersi anlama oranını arttırmaktadır.

2.2.1.8.3. Film Şeridi Projektörü

Çilenti (1984 :85), film şeritlerindeki her resmin, film şeridi projektörü (ya da daha ekonomik olan ve film şeridi-slayt projektörü) adı verilen özel bir projektörle perdeye yansıtılıp kalabalık bir grup tarafından incelenebileceğini dile getirmiştir.

“Film şeritleri ortalama 30-40 resim ya da mesaj üzerinde taşıyan 35 mm.’lik film parçalarıdır. Film şeridindeki her bir resim ya da çizim film şeridi projektörü ya da daha ekonomik olan film şeridi-slayt projektörü denilen özel bir projeksiyon makinesiyle perdeye yansıtılabilir.” (Ergin 1998:120).

Film şeritlerinin teyp ya da kaset çalarlarla birlikte kullanılması bu aracın daha verimli olmasını sağlayacaktır. Bu aracın kullanımı kolaydır. Ancak karanlık

ortam gerektirdiğinden dinleyicilerin belirli konularda not almaları zorlaşacaktır. Ses kasetleri ile birlikte kullanılacak film şeridi projektörü öğrencinin ilgisini çekecektir.

2.2.1.8.4. Opak Projektörü

Demirel, Yağcı, Seferoğlu (2002: 98), opak projektörünü fotoğraf, resim, kitap sayfası gibi şeffaf olmayan materyalleri ekrana yansıtmaya yarayan araç olarak tanımlamıştır. Opak projeksiyonu (gösterim) saydam olmayan materyalleri büyütüp bir perdeye yansıtma yöntemidir. Çok parlak bir ışık materyalden yansıtılmaktadır.

Çilenti (1984: 83), opak projektörün (Episkop'un) eğitim yönünden yararlarını şu şekilde belirtmiştir:

- Kullanılması ,basit ve kolay öğrenilir bir araçtır.
- Bozulabilecek fazla hareketli ve karmaşık parçaları yoktur.
- Saydam olmayan her türlü resim ve fotoğraflarla, yazılı çizili ve basılı materyalin hatta üç boyutlu cisimlerin bir sınıf topluluğu tarafından gözlenmesini sağlar. Özellikle kitaplardaki resim ve şemaların sınıfça incelenmesinde çok yararlıdır.
- Saydam olmayan her türlü resim, çizim ve şemanın büyütülerek başka bir yüzeye çizilip levha ya da tablo haline getirilmesinde çok iyi yardımcı araçtır.

Saydam olmayan her türlü resim ve fotoğraflarla yazılı, çizili ve basılı materyallerin, hatta anahtar, kalem gibi yüksekliği fazla olmayan üç boyutlu cisimlerin bir sınıf topluluğu tarafından gözlenmesini sağlar.

2.2.1.8.5. Data Show

Data Show, video projektörlerinin pahalı olmasından dolayı, onların işlevini yerine getiren ve tepegözle birlikte çalışan bir araçtır. Video projektörüne göre hacim olarak daha küçüktür ancak görüntü kalitesi açısından genelde video projektörleri kadar iyi değildir.

“Projeksiyonlu görsel sunum araçlarının günümüzde ulaştığı en son noktada datashow ve projeksiyon makinelerini görmekteyiz. Teknolojideki gelişmelerin bu araçlara kazandırdığı özellikler eğitim ortamlarının son derece çekici hale gelmesini sağlamıştır.”(MEB 2002: 83).

Datashow ve projeksiyon makinesi bilgisayar, video ve kamerada hazırlanan materyalin büyütülmüş olarak perdeye yansıtılması amacıyla kullanılmaktadır. Datashow, tepegöz ile birlikte kullanılmaktadır. Datashow dikkat ve ilgi çekicidir. Öğrenci ve öğretmenin daha iyi bir iletişim kurmasını sağlar. Hem bireysel hem de grupla birlikte bu araç kullanılabilir. Kullanımı kolaydır. Odanın biraz karartılması görüntünün daha net olmasını sağlar. Pahalı araçlar olduğundan dolayı her eğitim ortamında kullanılması zor olmaktadır.

2.2.1.8.6. Video Projektörü

Video projektörü olarak bilinen bu projektör bir bilgisayara bağlandığında, bilgisayar ekranında her ne görüntüleniyorsa bu projektör aracılığıyla bir ekrana yansıtılır. Günümüzde bu projektörlerin hem boyutları /hacimleri giderek küçülmekte ve hem de fiyatları düşmektedir. Bu yüzden de iş ve eğitim alanlarında kullanımı hızla yaygınlaşmaktadır (Demirel, Yağcı, Seferoğlu 2002: 99).

2.2.1.8.7. Konferans Projektörü

Günümüzde henüz pek yaygın kullanım alanı olmayan bir projektördür. Bunun temel nedenlerinden birisi henüz çok yeni olmasıdır. Yeni bir teknoloji olmasının doğal bir sonucu da pahalı bir araçtır. Bu araç, iki farklı yerde kablolarla birbirine bağlanarak çalışmaktadır. Aynı anda iki farklı yere sunumlar yapmak amacıyla kullanılır. İki farklı mekanda bulunan sunucular etkileşimli bir şekilde yansıtılan sunu içeriği üzerinde değişiklikler ve eklemeler yapabilmektedir (Demirel, Yağcı, Seferoğlu 2002: 99).

2.2.2. İşitsel Araçlar

2.2.2.1. Radyo

Cisimlerin, olay ve olgularının seslerini dinlemek ve kaydetmek için kullanılırlar. Radyo, olgu ya da olayları anında verebilme özelliğine sahiptir. Ama genelde radyo yayınlarında da önceden kaydedilmiş sesler kullanılır. CD ve ses kasetleri, daha önce kaydedilmiş seslerin dinlenilmesine olanak verirler. Bu gruptaki araçlar sadece kulağa hitap ettiğinden, oldukça soyut yaşantılar sağlar. Diğer öğretim materyalleri ve değişik öğretim yöntemleri kullanılarak bu sınırlılıklar aşılabilir (Çilenti 1984: 91).

Radyo, kulağa hitap eden ve büyük insan kitlelerini etkileyen bir iletişim aracıdır. Büyük insan kitlelerine ulaşma açısından önemli bir araç olmasına rağmen özellikle eğitimde yeterince faydalandığımızı söyleyemeyiz. Bunun sebebi öğrencilere yönelik programların radyolarda bulunmaması veya mevcut programların da öğrencilerin okulda olduğu zamanda yayınlanmasıdır. Türkçe öğretimi açısından düşündüğümüzde özellikle güzel konuşma örnekleri radyo ile verilebilir. Bu sebeple haber sunucularının ve programı sunan şahısların Türkçeyi güzel kullanan insanlar arasından seçilmesi önemlidir. Ayrıca radyoda ana dili bilincini geliştirecek programlara yer verilmelidir.

Çilenti (1984: 93), radyo programlarının olgu ve olayları olduğu anda ve olduğu gibi iştilmesini sağladığını dile getirmektedir. Radyo, olayların büyük insan kitleleri tarafından aynı anda öğrenilmesini sağlamaktadır. Canlı ve cansız cisimler, olaylar ve olgular, insanlar ve diğer ülkeler hakkında belirsiz olan tutum ve inançları geliştirebilir, değiştirebilir ya da yenilerini oluşturabilir. Radyo programlarında, kulağı etkileyen her çeşit eğitim aracının ve müzik aletinin kullanma ortamı mevcuttur.

2.2.2.2. Pikap ve Plaklar

Plaklar, üzerine sarmal girintiler halinde ses titreşimi izlerinin alınmış olduğu plastik disklerdir. Yalnız kulağa hitap eden araçlardır. Plaklara alınmış olan sesler pikap denilen araçlarla dinlenebilir. Plakların 78, 45, 33 1/3 ve 16 2/3 devir/dakika hızla alınıp çalınan çeşitleri vardır. Bunlardan 33 1/3 ve 16 2/3 devir/dakikalık plaklara uzunçalar plaklar denilir. Bunlar öteki plaklar göre uzun süre devam eder (Çilenti 1984 :94).

Teyp ve kaset çalarların çıkmasıyla bu araçlar eski önemini kaybetmiştir. Plakların dikkatli bir kullanım istemesi ve iyi bir bakım gerektirmesi bu araçların ikinci plana atılmasına neden olmuştur. Öğretim materyali olarak da kullanım alanları dardır. Öğretmen ve öğrenci kendi çabaları ile plak oluşturamamaktadır. Kolayca çizilip ve bozulurlar. Aşırı sıcak ve olumsuz koşullarda plaklar kolayca bozulabilmektedir.

2.2.2.3. Teyp, Ses Bantları ve CD'ler

Her teyp aracı tarafından kullanılabilen standartlarda üretilen, dayanıklı plastik bir kutu içerisinde sabitlenen iki makara üzerine sarılı 4 mm eninde, seslerin kayıtlarının yapılabilirdiği bantlardan oluşan ses kasetleri, makara sarılı olan bantların uzunluğuna göre kullanım süreleri değişiklik gösterir. Video kasetlerde olduğu gibi, teypten çıkarılırken başa sarılmayı gerektirmemesi önemli bir avantajdır. Küçük oluşları nedeniyle sınıf içerisinde ve dışında dikte yapılması, fikir ve yorumların kaydedilmesi için kullanılmaktadır (MEB 2002: 104).

CD'ler saydam plastik bir tabaka üzerine minik çukurlar şeklinde yerleştirilmiş dijital kodlar, üzerleri ince bir akrilik tabaka ile kaplanarak korunmuştur. Sadece 12 cm çapındaki bu küçük diskler, plaklardan çok daha hızlı dönerken inanılmaz miktarda depolanmış bilgi taşıyabilmektedir. Bazı CD'lere yaklaşık yetmiş beş dakikalık müzik kaydı yapılabilmektedir.

Şekil 5: CD'nin Genel Yapısı

(Şekil: MEB 2002: 101)

CD'ler öğretimde plaklardan daha yararlı ve kullanışlı araçlardır. Öğrencilerin kendi konuşmalarını kendilerinin dinleyip değerlendirmesini sağlar. Genel olayları, radyo ve televizyon programlarını kaydetme ve sonra sınıfta öğrencilere dinletme olanağını verir. Kaydedilmiş seslerin istenmeyen kısımlarının silinmesi, düzeltilmesi ya da yerine başka kayıtların yapılması olasıdır. Bu nedenle plaktan daha kullanışlı ve daha ucuz bir ders aracıdır. CD'ler son yıllarda ses bantlarının yerini almaya başlamıştır; bir kasetten çok daha fazla bilgi depolaması, kullanışlı ve ses kalitesinin iyi olması nedeniyle tercih edilmektedir. Türkçe öğretiminde izleme ve dinleme becerisinin kazandırılmasında CD'lerden yararlanmak gerekmektedir (Demirel, Yağcı, Seferoğlu 2002: 101).

2.2.3. Görsel ve İşitsel Araçlar

2.2.3.1. Film Makinesi ve Hareketli Filmler

Hareketli resim projektörü, film gösterici, sinema makinesi ve film makinesi gibi adlarla da anılmaktadır. Hareketli resim projektörü, görüntüyü oluşturan ışık izlenimlerinin gözün ağ tabakası üzerinde 1/20 saniye kadar bir süre kalması ilkesine dayalı olarak; bir yüzünde kimyasal emülsiyon katmanı bulunan asetat şeridi üzerine

kaydedilmiş bir dizi hareketsiz resmin görüntülerini hareketlilik izlenimi uyandıracak biçimde bir perde üzerine yansıtan araçtır (Ergin 1998: 123).

Hareketli ve sesli görüntü ve yansıtıcı makineye film makinesi denir. Film makinesi ile öğrencilere bazı konuları içeren filmlerin gösterimi sağlanabilir. Hem görme hem de işitme özelliklerini kullanacak olan öğrenci konuyu daha iyi anlayacaktır. Film makinesinin kullanılacağı dersin öncesi ve sonrasında dersle ilgili çalışmalar yapılırsa konunun anlaşılma oranı artacaktır.

Eğitim sistemimizde film makinelerinden daha ziyade eğitici filmlere ihtiyaç vardır. Bu açıdan her dersle ilgili filmler yapılmalı ve öğrencilerin hizmetine sunulmalıdır. Hazırlanan filmin konusu dersin amacına uygun olmalıdır. Öğretmen, öğrencilere izletmeden önce filmi kendisi izlemelidir. Filmler öğrencilerin seviyelerine uygun olmalı ve çok uzun olmamalıdır.

2.2.3.2. Kapalı Devre Televizyon

Kapalı devre yayınları televizyonun yaygın bir kullanılma biçimidir. Bu yayın biçimi belli bir kuruluşun bir yerinde geçen bir olayın aynı kuruluşun başka bir yerinde izlenmesini sağlar. Örneğin ameliyathanede yapılan işlemler ilgili fakülte öğrencileri tarafından aynı kurumun bir başka bölümünde, kapalı devre yayın aracılığıyla izlenebilir (Ergin 1998: 128).

Kapalı devre televizyon, kablo ya da mikro dalga bağlantısı yoluyla bir video ya da bir stüdyodan doğrudan doğruca sınıftaki izleyiciye gönderilen yayın anlamında kullanılmaktadır (Demirel, Yağcı, Seferoğlu 2002:106). Kapalı devre televizyonu ile amaçlanan, bir konunun birden fazla sınıfa gösterilmesini ve anlatılmasını sağlamaktır. Kapalı devre televizyon kullanılırken öğretmen öncelikle derse hazırlıklı gelmelidir. Öğrencilere nasıl bir eğitim yapılacağı hakkında bilgi verilmelidir. İzleme sırasında öğrencinin konuyu anlayıp anlamadığı takip edilmelidir. Yayın esnasında bazı açıklamaların yapılması uygun olacaktır. Konunun sunumundan sonra öğrencilerin konuyu anlama seviyelerini ölçmek amacıyla bir

değerlendirmenin yapılması gerekmektedir. Kapalı devre televizyon daha çok halk eğitim, üniversite ve hastanelerde kullanılmaktadır.

2.2.3.3. Video

“Video, hareketli resimlerin televizyon türü ekranlardan gösterimi temel mantığı üzerine kurulmuş bir teknolojidir.” (MEB 2002: 108). Video, ses ve görüntüyü manyetik bir bant üzerine kayıt etmeye yarayan ve görüntüleri siyah beyaz ya da renkli olarak gösterebilme olanağı olan bir araçtır.

“Video, Latince “görüyorum” anlamına gelen ve “görüntü işaretleri” ile ilgili bir terimdir. Bu terimle adlandırılan ortam önceden kayıt ettiği ses ve görüntüyü bir alıcıya ileten elektro mekanik bir araçtır.” (Ergin 1998: 128).

Videonun kullanım alanı oldukça geniştir. Diğer materyallerle birlikte öğrencinin görme ve işitme duyularına hitap eden bir araç olarak kullanılmaktadır. Eğitimde kullanımını gittikçe yaygınlaşmaktadır. Videonun en önemli özelliği uzun zaman alacak bir ders anlatımının kısa zamanda verilmesidir. Video hem yüz yüze hem de bireysel öğretim aracı ile kullanılabilir.

Video ile öğretim zamanı kısalmış ve mekan sınırı ortadan kalkar. Ders için yapılacak olan planın uygulanmasında video kolaylık sağlayabilmektedir. Hem bireysel hem de grup eğitiminde rahatlıkla kullanılacak bir araçtır. Ders anlatımında bilginin daha kontrollü bir şekilde öğrenciye aktarılmasını sağlar. Görsel ve işitsel bir araç olarak somut ve kalıcı bir öğrenmeyi teşvik eder.

Videonun hazırlanmasında öğrencinin seviyesi, yaşı, ilgisi ve dersin amacı göz önünde bulundurulmalıdır. Video uygulanırken öğrencilere mesaj olarak bu uygulamanın bir eğlence değil, bir eğitim çalışması olduğu belirtilmelidir. Öğretmen video filmini diğer materyallerde olduğu gibi daha önceden izlemelidir. Hiçbir zaman bir ders saatinde 20 dakikadan fazla video izlenmemelidir (Demirel, Yağcı,

Seferoğlu 2002:106). Video, amaçlı kullanılmalı, gereksiz zaman ve yerde kullanılmamalıdır.

2.2.4. Teknoloji Destekli Araçlar

2.2.4.1. Teleteks ve Videoteks

Teleteks, tek yönlü metin ve grafiklerin televizyon ekranında gösterilmek üzere yayını ifade etmektedir. Metin veya grafik sayfaları uzaktaki bir veri tabanında depolanmıştır. Bu veri tabanında bulunan sayfalar bir kitap sayfası şeklinde numaralandırılmış ve dizinler haline getirilmiştir. Bu sayfalar televizyon aracındaki özel bir şifre çözücü aracılığıyla sunulur ve kullanıcı sayfa numarasını girerek istediği bilgiye ulaşabilir (Demirel, Yağcı, Seferoğlu 2002:120).

Videoteks bilgisayarları, kabloyu, TV'yi, mikrodalgayı ve uydu yayını bünyesinde toplayabilen karma bir iletişim sistemidir. Temel özelliği sayısal olarak kodlanmış metinsel, grafiksel bilgileri tamamıyla elektronik yollarla kullanılması çok basit en ucuz bilgisayar terminalleri aracılığıyla abonelere dağıtılmasıdır. Videoteks sistemlerinde abone yani kullanıcı kendine sunulanlar arasında seçim yapabilme olanağına sahiptir.

Videoteks kullanım yeri olarak evde ve okulda kullanılacak bir araçtır. Videoteks sistemini kullanmak bir öğrenci için çok da zor değildir. Videoteks ile teleteks birbirine benzer bir yapıya sahiptir. Öğretim amacını gerçekleştirme başarısı açısından ise videoteksin daha başarılı olduğunu söyleyebiliriz. Videoteksin ucuz olması ve geniş bir kitleye sunum özelliği sağlaması açısından önemlidir. Güncelleştirilmesi daha kolaydır ve sık sık yapılabilmektedir.

2.2.4.2. Etkileşimli Video

Etkileşimli video, görüntü ve sesi içeren, video diskler ile bilgisayar tarafından üretilen, metin ve grafiğin maksimum denetim ile aynı anda

kullanılabilmesini sağlayan bilgisayarlı bir video sistemidir. Etkileşimli video, televizyon ve bilgisayar destekli eğitimin özelliklerini kullanarak çoklu ortam yaratan bir sistemdir. Bu sistemde kullanıcılara, bir takım görüntüler bilgisayarın kontrolüyle sunulmaktadır (Demirel, Yağcı, Seferoğlu 2002:121).

“Video ile bilgisayarın tümleşik olarak kullanıldığı öğretme-öğrenme ortamıdır. İki aracı bir araya getirmekteki amaç bilgisayarın esnek, etkileşimli ve erişilebilir öğretim programlarını videonun iyi nitelikteki görsel ve işitsel özellikleriyle birleştirmektir. Giderek yaygınlaşmakta olan etkileşimli video sistemlerinin özellikle bireysel öğretme-öğrenme ortamı olarak yararlanılmaktadır.” (Ergin 1998: 132).

Bir etkileşimli videoyu kullanmak için öncelikle iyi hazırlanmış bir yazılım paketinin hazırlanması gerekmektedir. Öğretilecek konularla ilgili ayrıntılı bilgiler ve sorulacak sorular önceden bilgisayar programına yüklenmelidir. Kullanılan bu yazılımların önemli bir dezavantajı pahalı olmasıdır. Bundan dolayı bu yazılımları elde etmek zor olabilmektedir. Bilgisayar fiyatlarının ucuzlaması dahi bu tür programların maliyetini düşürmeye yetmemiştir. Etkileşimli video ile öğrenci bilgi ile yüz yüze gelmekte sorduğu soruların cevabını anında almaktadır.

Etkileşimli video ile öğrenci ile birebir eğitim sağlanır. Eğitim görecekt öğrenciler kendi seviyelerine göre olan bir programla eğitimlerine başlarlar. Eğitim süreci içerisinde verilen eğitim her zaman aynı uzman tarafından ve aynı yöntemle verilir. Bütün bu çalışmalar öğrencinin motivasyonunu arttıracak ve birebir olarak konuyu öğrenmelerini sağlayacaktır. Etkileşimli video ile ilgili eğitim, istendiği zaman verilir ve unuttukları bilgiyi öğrenciler tekrar edinebilir. Neticede öğrencilerin yaparak öğrendikleri bir ortamda unutma ihtimalleri daha az olacak ve konuyu daha hızlı öğrenebileceklerdir.

2.2.4.3. İletişim Uyduları

İletişim uydusu, aslında olağanüstü uzun bir anten olarak düşünülebilir. Yeryüzündeki engebelerin koyduğu engellere tepeden bakabilme yetenekleri, bu

aygıtları yerden sinyal aktarımı yapan sistemlere kıyasla son derece avantajlı kılmaktadır. Uydu aracılığı ile ses-görüntü-veri iletişimi aynı anda gerçekleşmektedir (Demirel, Yağcı, Seferoğlu 2002:124). İletişim uyduları, noktadan noktaya yayın yapan uydular, dağıtım uyduları, doğrudan yayın uyduları olmak üzere üç çeşit bulunmaktadır.

2.3. Türkçe Öğretimi ve İnternet

İnternet bütün dünyayı içeren bir bilgi hazinesi konumuna gelmiştir. Bu sistem aracılığıyla dünyadaki tüm bilgisayarlar birbirleriyle iletişim kurabilmektedir. Bu sistemin beyin kısmını ise bazı büyük bilgisayarlar oluşturmaktadır. Bu bilgisayarlar merkez olmak üzere tüm bilgiler diğer bilgisayarlara aktarılmaktadır.

“Dünyanın en büyük veri bankası olarak da nitelendirilen internete bağlandığımızda çok büyük bir bilgi birikimiyle karşılaşırız. Bu verilerin çoğu için para ödememiz gerekmemektedir. İnternet sunduğu bu bilgilerin dışında bize dünyanın herhangi bir yeriyle haberleşebilme, iki ya da daha fazla bilgisayarla karşılıklı sohbet edebilme, ortak bir konu üzerinde grup çalışması yapabilme imkanı da sağlamaktadır.” (MEB 2002: 162).

İnternete bağlı her bilgisayarın kendine özgü bir ismi vardır. İnternete bağlanan bilgisayar ve bilgisayar sistemlerine isimler hiyerarşik bir isimlendirme sistemiyle verilir. Herkes gelişigüzel bir internet adresi alamaz. İnternet adresi alabilmek için Network Information Center (NIC)'e başvurmak gerekir. Bir İnternet adresinin isimlendirilmesi aşağıdaki gibi yapılır:

makine adı. alt organizasyon. organizasyon. domain

İnternet adreslerinde bazı kuruluşların simgeleri bulunmaktadır. Bu kuruluşlara ait simgeler aşağıda verilmiştir:

com: ticari kuruluşlar

edu : eğitim kuruluşları

gov : devlet kuruluşları

mil : askeri kuruluşlar

net : ağ organizasyonları

ac : akademik kuruluşlar

Bu kadar geniş bir alana yayılmış bilgi hazinesinden Türkçe öğretiminin de yararlanması gerekir. En başta Türkçe'nin diğer dillerle karşılaştırılması ve ne kadar zengin bir dile sahip olduğumuzun göstergesi olarak bu kaçırılmaz bir fırsattır. "Türkçe bir bilim dili olabilir mi?" sorusunun yanında "Türkçe bir İnternet dili olabilir mi?" sorularına cevap bulmamız gerekmektedir. İnternet, dilimiz açısından başlangıçta yabancı kelimelerin dilimizi istila etmekte olduğu şeklinde algılanmıştır. İnternet ortamında "x, w, q" harflerinin kullanılmaması gibi durumlar dil araştırmacılarımızın tartıştığı konulardır. İnternetin dilimiz üzerindeki etkisi ister olumlu ister olumsuz olsun, internetten faydalanmak artık elzem hale gelmiştir.

Özellikle Sosyal Bilimler ile ilgili çalışmalarda bulunanlar bilgisayara her zaman uzak kalmışlar, bundan dolayı bilgisayar ve internet hakkındaki gelişmeleri takip etme oranları fen bilimleri araştırmacılarına göre daha düşük olmuştur. Bu durum Türkçe Öğretmenleri ve diğer öğretmenler için de geçerlidir. Milli Eğitim Bakanlığının başlatmış olduğu her öğretmenin bilgisayar sertifikası almasına yönelik uygulama bu açıdan takdir edilecek bir uygulamadır. İnterneti bilen ve kullanan bir öğrenciye karşı klavyenin tuşlarına dokunmamış bir öğretmenin çok fazla hitap edemeyeceği ortadadır. Türkçe öğretmenleri ve sınıf öğretmenleri Türkçeyi güzel öğretmek adına bilgisayar ve İnternet ortamından yararlanması gerekecektir.

Günümüzde internet ortamında Türkçe, Türk Dili ve Edebiyatı ve Türkçe Öğretimi ile ilgili bilgiler veren bazı internet siteleri bulunmaktadır. Türkçe eğitimi alanında araştırmalarda bulunan Gazi Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü'nün internet sitesinde "Türkçe Eğitimi Yazışma Grubu" adı altında Türkçeye gönül verenlerin bulunduğu bir bölüm bulunmaktadır (http://w3.gazi.edu.tr/~kmehmet/turkceegitimi_yazisma_grubu.htm/ 2004). TDK'nin internet sayfasında "Türkçe Gönüllüleri Toplulukları" adı altında Türkçenin korunmasına ve gelişmesine önem veren internet adresleri verilmiştir (<http://www.tdk.org.tr/gonulluler.html/> 2004; <http://www.turkcetopluluklari.org/> 2004).

Aşağıda Türkçe eğitimine katkıda bulunduğu inandığımız Türkçe ve sınıf öğretmenlerin yararlanabileceği bazı internet sitelerinin adresleri verilmiştir:

www.abece.8k.com

www.anadili.egitimi.com

www.besirgogus.org.tr

www.dilimiz.gen.tr

www.egitim.8k.com

www.egitimciler.com

www.egitimevi.com

www.egitimhaber.com

www.elma.turkport.com

www.karnem.net

www.kultur.gov.tr

www.meb.gov.tr

www.nlp.cs.bilkent.edu.tr

www.ogretmenler.com

www.ogretmenlersitesi.com

www.okul.ofisi.com

www.pekel.8k.com

www.tdk.gov.tr

www.tebesir.com

www.tomer.com.tr

www.tongut.com.tr.tc

www.turkcan.org

www.turkce.ichb.ro

www.turkceegitim.dk

www.turkcetopluluklari.org

www.turkishweb.com (Özbay 2003:162)

2.4. Türkçe Öğretimi ve Bilgisayar Teknolojisi

Bilgisayarın icat edilmesi 1944 yıllarına kadar dayanmaktadır. İlk bilgisayar

askeri amaçlar için üretilmiştir. Bu yıldan günümüze doğru gelindiğinde bilgisayarın maliyeti düşmüş, kullanımını kolaylaşmış ve kişisel bilgisayarlar kullanılmaya başlanmıştır.

Şekil 6: Bilgisayar

(Şekil: MEB 2002: 122)

Bilgisayar önceden hazırlanmış birtakım verileri verilen komutlar doğrultusunda alan, kaydeden, verilen komutlar dizisine uygun olarak bu verileri işleyen, sonuçlarını depolama ünitesine kaydeden ve yine verilen komutlar dizisine göre çıkış ünitesinden veren elektronik bir makinedir (MEB 2002: 122).

“Günümüzde bilgisayarlar hemen her alanda olduğu gibi eğitimde de yaygın biçimde kullanılmaktadır. Bilgisayar okullarımızda, okulların ve derslerin amacına göre kimi zaman öğretimin amacı, kimi zaman da belli oranlarda aracı olmaktadır.” (Ergin 1998: 129)

Bir bilgisayarda gerekli işlemlerin yapılmasını sağlayan bir program vardır. Bu program, programcı tarafından bilgisayara aktarılır ve bilgisayarın kullanılabilir hale gelmesi sağlanır. Bir bilgisayar aşağıdaki özellikleri içermektedir:

1. Bilgisayar elektronik bir makinedir.
2. Bilgisayar verileri işler.
3. Bilgisayar verileri işlerken belirli kuralları izler. Bu kurallar çerçevesinde toplama, çıkarma, çarpma, bölme ve mantıksal karşılaştırmalar(eşit, küçük, büyük) yapar.

4. Bilgisayar ikili sisteme (1 ve 0'lerden oluşan) göre çalışır.
5. Bilgisayar verileri işlemek için önceden belirlenmiş bir dizi işlem basamağını uygular. Bu programın bilgisayara programcı tarafından verilmesi gerekmektedir.
6. Bilgisayar programı belleğinde tutabilir ve depolama ünitesine kayıt yapılabilir.
7. Bilgisayar, uygun ortamlar sağlandığında başka birimlerle bağlantı kurulabilir (MEB 2002: 123).

Bilgisayarla yapılan öğretimde birebir iletişimle yapılan bir öğretim sistemi vardır. BDE'de öğrenci bir konuyu bilgisayardan bir program aracılığıyla öğrenir. Öğretmenin hazırladığı veya yararlandığı bir program, öğrenciye konuyu öğretir ve onun değerlendirmesini yapar. Programlar öğrencinin seviyesine uygun olarak hazırlanmakta ve öğrencinin bilgi düzeyine göre sorular sorulmaktadır.

Öğrencinin seviyesine göre hazırlanan bu öğretim sisteminde öğrenci kendi bilgi seviyesine göre testlere tabi tutulmaktadır. Bilgisayar programı öğrenciye geri bildirim yoluyla anında soruları cevaplandırmaktadır. Böylelikle öğrenci doğru ve yanlış cevap sayılarını öğrenmekte, yanlışlarını anında düzeltebilmektedir. Ayrıca geriye dönerek konuları tekrar etme şansına sahip olmaktadır. Öğrenciye uygulanacak hazır program öğretmen tarafından titizlikle incelenerek temin edilmelidir. İncelenmeden alınacak bir program konunun öğretilmesinde amaçlanan hedeflere ulaşmayı olumsuz yönde etkileyecektir. İyi bir bilgisayar yazılımı öğrenciye konunun öğretilmesinde rehberlik görevini üstlenecektir.

Bilgisayarda üretilebilecek bazı öğretim materyali örneklerini ise şu şekilde belirtebiliriz:

- Öğretmen bilgisayarda günlük, yıllık ve ünite planlarını hazırlayabilir,
- Derste kullanacağı materyalleri bilgisayarın çevre birimleri ve zengin kaynakları sayesinde kolay ve etkili bir şekilde üretebilir,

- Hazırladığı materyalleri disketlere kaydederek daha sonraki çalışmalarını için arşivleyebilirler,
- Branşı ile ilgili gelişmeleri internet yoluyla bilgisayardan takip edebilir,
- Araştırmaları için gerekli kaynakları yine internet kanalıyla edinebilir,
- Öğretmen kendi konusuna uygun bilgisayar yazılımları geliştirebilir,
- Ders notlarını hazırlayabilir (MEB 2002:194).

Bilgisayar genel olarak eğitim sürecinde eğitim araştırmalarında eğitim hizmetlerinin yönetiminde, ölçme ve değerlendirme hizmetlerinde, rehberlik hizmetlerinde kullanılmaktadır. Bilgisayar, öğrencilere kendi kendine öğretim imkanı sağlamaktadır. Öğrenci kendi başarısına göre bir program takip eder ve doğru, yanlış oranını kendisi tespit eder. Bilgisayar destekli eğitim, öğrenmede zorluk çeken ve özürlü öğrenciler için daha faydalı olmaktadır. Bilgisayar kullanımı için kendi kendine öğrenme metodu da geçerli olabilmektedir. Arşivlenmesi ve saklanması gereken belgeler bilgisayarda rahatlıkla saklanabilir. İş hayatında önemi gittikçe artan bilgisayarın kullanımı eğitimde de her geçen gün daha fazla kullanılmaktadır. Yapılan araştırmalar bilgisayara dayalı olarak yapılan eğitimin öğrenci başarısını arttırdığı gözlenmiştir.

Bilgisayarın yararlarının yanında bazı kullanım sınırlılıkları da bulunmaktadır. Bilgisayarın kullanımında bu sınırlılıkların da göz önünde bulundurulması gerekir. Bilgisayar programının dikkatlice seçilmesi öğretimin süreci açısından önemlidir. Bilgisayara dayalı eğitim bireysel iletişimi olumsuz etkilemektedir. Bilgisayarda öğretim materyali hazırlamak uzmanlık gerektiren bir husustur. Bundan dolayı kaliteli eğitim programları pahalıdır.

Bilgisayara dayalı öğretimde öğrenci bilgiyi hazır bulduğundan dolayı öğrencinin yaratıcılık yeteneği gelişmemektedir. Yetişkinler bazen bilgisayardaki bilgiden daha hızlı bir şekilde kitaptan öğrenebileceklerini savunabilirler. Şunu da belirtmek gerekir ki günümüzde bilgisayarların evde ve iş yerlerinde yaygınlaşması öğrencilerin bilgisayar destekli öğretimi basit görmesine yol açmıştır. Müfredat laboratuvar okulları (MLO'lar) eğitim sistemimizde desteklenen bir proje olmasına

rağmen bu okullarda tam bir başarı elde edilememektedir. Bilgisayar teknolojisinin kullanıldığı en yaygın okullardan olan bu okullara verilen destek arttırılmalı ve gereken kontrol ve denetimler yapılmalıdır.

Türkçe öğretiminin dört temel dil becerisi, dil bilgisi ve yazı becerilerini ele aldığımızda bilgisayar Türkçe öğretimindeki bu becerilerin kazanılmasına hizmet etmelidir. Dinleme, okuma, konuşma, yazma, dil bilgisi ve yazı becerilerini kazandıracak ve bilgisayar ortamında kullanılacak eğitim programlarının yapılması gerekir. Bu çerçevede yapılmış öğrenciye okuma ve dinleme becerisi kazandıran yazılımlar bulunmaktadır. Bu tür eğitim programlarında Türkçe öğretimi açısından en kolay kazandırılacak beceri dil bilgisi becerileridir. Çünkü dil bilgisi becerileri somut cümlelere ve kurallara bağlı olduğundan bu becerilerle ilgili örnek bulma ve yazılım oluşturma daha kolay olmaktadır.

Her Türkçe ve sınıf öğretmeni Türkçeyi öğrencilere sevdirmek amacıyla bilgisayardan yararlanmasını bilmelidir. En azından Word, Excel, Paint, Power Point, İnternet gibi birinci dereceden önemli programlara hakim olmaları gerekir. Word programında hazırlanacak bir sınav ve cevap kağıdı, Excel'de yapılacak bir tablo, Paint'te yapılmış bir resim, Power Point Programında hazırlanmış bir sunu veya eğitim yazılımı öğrenciler için ders içerisinde ders anlatımına çeşitlilik katacak materyal örnekleri olacaktır. İnternet ortamındaki bilgi hazinesini bilen ve kullanan öğretmen öğrencinin karşısına bir bilgi birikimi ile çıkacak ve bunu öğrenciye aktarmasını bilecektir.

III. BÖLÜM

4. VE 5. SINIF TÜRKÇE ÖĞRETİMİ VE MATERYAL GELİŞTİRME

3.1. 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Bedensel, Zihinsel ve Dil Gelişimi

3.1.1. 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Gelişim Özellikleri

Okul öncesi dönem çocuğundan farklı olarak, temel eğitimin ilk yılları çocuğun somut düşünme, son birkaç yılı ise soyut düşünme evresinde bulunduğu yıllardır. Bu evrede çocuk sayısal simgeler, soyut deyişler, genel kurallar ve temel mantık gibi daha soyut kavramları anlamaya başlar (Yavuzer 2000:13).

İlkokulun son sınıflarına doğru, ortalama 11 yaşlarında, çocuklar somut işlemlerin dışında soyut işlemler dönemine girmeye başlarlar. Bu olay, bilişsel gelişimde çok önemli bir noktadır. Bu dönemde çocuk yetişkin gibi düşünmeye yönelmektedir. Ancak bu düşünme biçimi onun yetişkin gibi karar verdiği veya yetişkin gibi problem çözdüğü, ya da yeni durumlarda yetişkine eşdeğer olduğu anlamına gelmez (Ülgen, Fidan 2000: 144). Somut dönemden soyut döneme geçiş devresinde bulunan bu sınıf öğrencilerinin gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak bu sınıflarda okutulan derslerin amaçlarının belirlenmesi gerekir.

Bir çocuğun derslerinde başarılı olması, bulunduğu ortama uyum sağlaması ile doğru orantılıdır. Aileler günümüzde çocuklarını bilimsel ve teknolojik gelişmeler hakkında bilgilendirerek yetiştirmektedir. Çocuğun iyi tanınmadığı, onun gelişim özelliklerinin iyi bilinmediği eğitim ortamında eğitim ve öğretim çalışmalarının amaçlarına ulaşması imkansızdır. Öğretmenler, anneler ve babalar, çocuk kitabı ve ders kitabı yazarları çocukların gelişimlerini göz önünde bulundurmaları zorundadır.

4. ve 5. öğrencileri genel olarak 9-12 yaşları arasında bulunurlar. Bu yaş grubu, çocukluğun son zamanlarının yaşandığı bir yaş grubudur. Bu dönemdeki

çocukların bazıları hızlı, bazıları da yavaş bir gelişim gösterir. Bedensel büyüme ile birlikte çocukta okuma, dinleme, konuşma, yazma becerileri de gelişmeye devam etmektedir. Çocuklar kalıtımla getirdiği özellikleri kültürel yollarla birleştirerek bedensel ve ruhsal nitelikleri olan bir kişilik oluşturmaya başlarlar.

Bir çocuğun gelişiminde önemli olan hususların başında aile ve okul gelmektedir. Aile bireyleri ve öğretmenler çocuğun gelişim özelliklerini iyi takip etmeli ve çocuğu iyi tanımalıdır. Amaçlarına ulaşmış bir eğitim, ancak her yönüyle tanınmış bir çocuğa verilmiş bilgi birikimiyle mümkün olacaktır. Çocuğun fiziksel ve psikolojik ihtiyaçları göz önünde bulundurulmadan yapılan eğitimde başarılı olmak imkansızdır. Her çocuğun farklı bir gelişim özelliği vardır. Bu farklı özellikler, önce aile içerisinde sonra da okuldaki öğretmen ve rehberlik çalışmaları vasıtasıyla tespit edilmeli ve çocuk, yeteneklerine göre yönlendirilmelidir.

Havighurst, 6-12 yaş çocuğunun gelişimini şu başlıklarla özetlemektedir:

- Oyunlarla gerekli olan motor becerilerde ustalık kazanma
- Kendisine ve gelişmekte olan vücuduna karşı olumlu tutum geliştirme
- Akranlarıyla iyi ilişkiler kurmayı öğrenme
- Uygun kız-erkek rollerini öğrenme
- Okuma-yazma-sayısal alanlarda temel beceriler geliştirme
- Günlük yaşam için gerekli kavramlar geliştirme
- Kişisel bağımsızlık kazanma
- Kurum ve kişilere karşı tutumlar geliştirme (Yavuzer 2000: 14).

İlkokul öğrencileri üzerinde yapılan araştırmalara göre ilkokulun ilk sınıflarında öğrenciler, ev ve aile hayatı ile ilgili hikayelere ilgi duymaktadırlar. İlerleyen yaşlarda ise okuma alanları açısından kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında belirgin farklar göze çarpmaktadır. Erkek çocuklar macera ve kahramanlık içeren hikayelere ilgi duyarken, kız öğrencilerin ise duygusal içerikli hikayelerden hoşlandıkları gözlenmiştir. Türkçe dersi öğrencilerin bu ilgilerini tespit edecek ve yönlendirecek bir ders olarak ana dili öğretiminin temelini oluşturmaktadır. Bu

açından Türkçe öğretimi için geliştirilecek öğretim materyalleri öğrencilerin bu ilgilerine uygun olmalıdır.

3.1.2. 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Bedensel ve Zihinsel Gelişimi

Bu dönem çocukları hayatlarının üçüncü sakin devresini yaşarlar. Kendi benliklerinden uzaklaşarak artık grup ilişkilerine önem vermeye başlarlar ve düşünce dünyasına girerler. Temel ve soyut kavramları elde etmeye başlarlar.(vatan, millet, çevre, arkadaşlık, özveri vb.). Sosyal baskılara karşı duyarlıdır. Bu dönemde aile içi olumsuzluklar çocuğun kişiliğini etkiler. Bu dönem çocuklarında iç salgı bezlerinin ve sinirlerin gelişimi istikrarlı bir hal alır. Boy ve ağırlık düzgün bir şekilde artmaya başlar. Varlıklara, tabiata ve olaylara canlılık verirler ve kendilerine göre yorumlar yaparlar. Olaylar karşısında duyarlı olup karşılaştırmalara giderler (Yalçın, Aytaş 2002: 26). Bu özelliklere sahip bir öğrencinin öğretmen tarafından iyi gözlenmesi ve kazandırılacak davranışın bu özelliklere göre belirlenmesi gerekmektedir.

“Son çocukluk dönemindeki çocuklar artık düşündükleri ve merak ettikleri çeşitli becerileri öğrenmeye başlar. Bir anlamda düşündüklerinin işlevsel düzeyde gerçekleşmesi onlara haz verir. Örneğin, sözcükleri dilediği biçimde kullanabilmesi, yazı yazmayı öğrenmesi, resimli öykü kitaplarını okuyabilmesi, sayıları toplayabilmesi çocuğa haz veren beceriler arasında sayılabilir.” (Yavuzer 2000:44).

Bu yaş grubu öğrencileri günlük hayatta daha fazla enerji harcamaya başlarlar. Hastalıklara karşı daha önceki yaşlara göre daha dayanıklıdır. Gözün görme oranı tam olarak gelişmiş ve vücut kasları tamamıyla çalışır bir haldedir. 9-12 yaş grubunun sonlarına doğru kızlarda ergenlik belirtileri görülmeye başlar. Çocukların diş değişimi tamamlanmıştır. Çocuk okuma ve yazma için göz ve el kaslarını rahatlıkla kullanabilmektedir.

Bu yaş grubunun çocuklarını bedensel ve zihinsel bakımdan geliştirmek amacıyla çeşitli aktivitelere yer verilmelidir. Sportif ve sosyal faaliyetler bunun başındadır. Türkçe dersinde yapılacak dramatizasyon çalışmaları öğrencinin bedensel

ve zihinsel yeteneklerinin ortaya çıkmasını sağlayacak ve konuşma becerisinin gelişimine fırsat tanıyacaktır. El ve göz gelişimini tamamlamış öğrenciye güzel yazı yazma konusunda çalışmalar yaptırmak yerinde olacaktır. Öğrencinin tahmin etme, çağrışım kurma, iki olayı karşılaştırma gibi becerileri yavaş yavaş artmaya başlar. Öğrenciler iyi bir beslenme alışkanlığıyla vücut gelişimini sürdürecektir. Ayrıca bu dönemin sonuna doğru öğrencilere ergenlik dönemi hakkında bilgi vermek doğru olacaktır. Çocuğun bedensel ve dil gelişimi tamamlandıkça öğrenme kabiliyeti de artacaktır.

“Soyut düşünme kabiliyeti gelişmeye başlamakla birlikte öğrenci somut olayları daha kolay algılayabilmektedir. Araştırmalar genel olarak 7-11 yaş grubunun somut düşünme, 11-16 yaş grubunun soyut düşünme devreleri olduğunu ortaya koymuştur. 11 yaş dolaylarında başlayan soyut düşünme; belli, özgül örneklerin ötesine geçerek veya bunlardan ayrı olarak genel kurallar bağlamında düşünebilmek anlamına gelir. Atasözleri uygun bir soyut düşünce örneğidir; çünkü atasözü, içinde geçen sözcüklerin gerçek anlamlarına değil daha genel bir ilkeye değinir.” (Yavuzer 2000: 16).

Bu dönem çocuklarının zihin gücü yetişkin bir insanın kapasitesi kadar gelişme gösterebilir. Çocuk mantıklı ve soyut düşünme kabiliyetini yavaş yavaş geliştirmektedir. Türkçe derslerinde soyut kelimeleri açıklamaya, bu dönemde başlamak gerekir. Dikkatini derse verebilen öğrenci sınavlarda ve ders dinlemede daha başarılı olacaktır. Öğrenci bu dönemde kendi kendine araştırma, okuma ve kendini geliştirme çabasına girebilir. Kelime hazinesi gelişir ve bu durum konuşmasını da olumlu etkileyecektir.

Özel yetenekler bu yaşlarda ortaya çıkmaktadır. Bu açıdan 9-12 yaş grubu öğrencilerine yeteneklerini ortaya çıkarma bakımından anketler uygulanmalı ve çalışmalar yapılmalıdır. Türkçe dersindeki anlama ve anlatma becerilerinin kazandırılmasında çocukların yaş ve zihinsel gelişmeleri göz önünde bulundurulmalıdır. Güzel okuma ve yazma, konuşma kabiliyetleri gelişmiş olan öğrenciler öğretmen tarafından tespit edilmeli ve bu öğrencilere özel çalışmalar yaptırılmalıdır.

9-12 yaşlarındaki öğrenci, çevresiyle ilgili çeşitli yargılarda bulunmaya başlar. Bu yargılarda mümkün olduğu kadar objektif olmaya çalışır. Öğretmene düşen öğrencilerin bu yargılarına doğru bir şekilde kılavuzluk etmektir. İlgili alanlarını geliştiren öğrenci çeşitli mesleklerle ilgili bilgi sahibi olmaya çalışacak ve bu mesleklerden birini tercih etmeye yönelecektir. Özel yetenekleri tespit edilen öğrenci ile ilgili okul rehberlik öğretmeni ve sınıf öğretmeni öğrencinin ailesine bu konu hakkında bilgi vermelidir. Yazılı ve sözlü anlatım sistemli hale gelecektir. Bu becerilerin geliştirmesi için okul ve sınıf kitaplıklarına önem verilmeli, zaman zaman kitap okuma yarışmaları düzenlenmelidir.

9-12 yaş grubu öğrencileri arasında okumaya ilgi, düzey ve becerileri arasında farklılıklar vardır. Düşüncelerinin dinlenmesini ve düşüncelerine önem verilmesini isterler. Okudukları kitaplardan kendilerine bir kahraman seçerler. Çevrelerinde kendilerini kabul ettirmeye çalışırlar ve beğenilmek isterler. Duygusal bakımdan yalnız kalma istekleri olabilir. Öğretmenlerini gözlemlerler, onların yanlış tutumlarını eleştirebilirler. Meslekleri tanımaya çalışan bu grup çocukları sosyal etkinliklere katılmak isterler. Toplumun değerlerine yönelik kendilerine göre fikirler geliştirirler. Mevcut kültüre bağlı olabilmekle birlikte bazen kültüre cephe de alabilmektedirler. Çevrelerinde model alınacak insan aramaya başlarlar.

Bu çağ çocuğunun sevgiye, beğenilmeye ve ilgiye ihtiyacı vardır. Bu açıdan çocuk için sınıfta sevgiye, anlayışa, bilgi edinmeye ve bu bilgiyi kullanmaya dayalı bir ortam oluşturmak gerekir. Çünkü öğrenci bir grup içerisinde olmak ve sorumluluk almak isteyecektir. 4. ve 5. sınıf öğrencilerinde karşı cinsi küçümseme ve kendi cinsine daha yakın davranma tutumu görülecektir. Öğrenci kendine bir model arayacak ve bir kahramanı kendine örnek olarak seçecektir. Öğretmen, bu çağda karşısında bağımsız davranmak ve düşünmek isteyen, yetişkin gibi muamele görülme arzusunda olan bir öğrenciyle karşılaşacaktır.

9-12 yaş grubu çocuklarında adalet ve ahlak kavramı ön plana çıkar. Yetişkinler, öğretmenler, anne ve babalar bu yaş grubu öğrencileri tarafından yaptıkları davranışlardan dolayı eleştirilirler. Öğrenciler bu devrede iyilik ve

dürüstlük kavramlarını tartışırlar. Bu açıdan Türkçe ders kitaplarında değer yargılarına önem veren okuma parçalarına yer verilmelidir. Bu çağda bir şeyler üretmeye çalışan çocuğa yardımcı olunmalı, onun yeteneklerinin ortaya çıkarılmasına çalışılmalıdır. Yeteneklerin belirlenmesi için özellikle Türkçe, Matematik, Beden Eğitimi, Müzik Eğitimi ve Resim Eğitimi derslerinde öğretmenler, öğrencilerin yeteneklerini tespit eden çalışmalar yapmalıdır.

3.1.3. 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinde Dil Gelişimi

Dil insanlar arasındaki iletişimi sağlayan bir araçtır. Dilin kazanılmasında ve kullanılmasında okulun önemi büyüktür. Aile içinde ve çevresinde ilk dil eğitimini alan öğrenci okula bu dil birikimi ile gelecektir. Okul, çocuğun, dilini daha güzel ve sistemli kullanmasını sağlamaktadır. Çocuk olgunlaştıkça ve geliştikçe dil de gelişecek ve çocuğun çevre ile olan ilişkilerini sağlayacaktır.

“Çocuk altı-yedi yaşına gelinceye kadar, anadilini öğrenir ve anlatmak istediklerini ifade edebilecek hale gelir. Okul çağına gelinceye kadar çocuğun zihinsel gelişimine katkıda bulunacak, dille ilgili beceri ve yeteneklerini geliştirecek birtakım yararlı, eğlenceli araç ve gereçlerle onları okula hazırlayacak etkinlikler gereklidir. Bunun önemini kavrayan eğitimciler çocukları bu açılardan tamamlayacak yeni araç ve gereç arayışlarına girmişlerdir.” (Tuncer, Yardımcı 2000: 35).

Çocuğun dili, önce bir aile ortamında ardından programlı bir çalışması olan okulda gelişir. Çocuğun, aile çevresinde yetişkinlerle kuracağı ilk iletişim, çocuktaki dil becerisinin temelini oluşturacaktır. Yetişkinlerle iletişim kurmayan, topluluktan uzak yaşayan bir çocukta dil becerisi gelişmeyecektir. Hatta çocuk sadece kendi arkadaş grubu arasına bırakılmamalı, bazen büyüklerin bulunduğu ortamda, çocuğun kendisine bir büyüğün konuşmasını model alması sağlanmalıdır.

İlk yaşlarda konuşma bakımından olumsuz bir ortamda yaşayan bir çocuk bu ortamda öğreneceği yanlış konuşma üsluplarını hayatı boyunca devam ettirebilir. Çocuk, bulunduğu yetişkin çevresinden ve derslerden edineceği kelime hazinesi ile konuşmasını zenginleştirecektir. Çocuğun kelime hazinesi aynı zamanda onun sosyal

gelişiminin de bir işaretidir. Bir çocuğun yaşı ile bildiği kelime sayısı arasında doğru orantı vardır. Çocuğun yaşı ilerledikçe bildiği ve kullandığı kelime sayısı da artacaktır. Yetişkinlerin kelime hazinesi ile çocukların kelime hazinesi farklıdır. Anlamı bilinen kelime sayısı, konuşulan kelime sayısından daha azdır. Aktif kelime hazinesini geliştirmek için öğrencilerin kitap okuması sağlanmalıdır.

Yapılan araştırmalar neticesinde yedi yaşında(birinci sınıfın sonunda) yaklaşık olarak 3400 konuşma, 600 okuma (okuduğunu anlar); sekiz yaşında 4000 konuşma, 1200 okuma; dokuz yaşında 4500 konuşma, 2500 okuma; on yaşında 5400 konuşma, 3600 okuma; on bir yaşında 4900 konuşma, 4500 okuma; on iki yaşında 5200 konuşma, 5400 okuma kelimesine sahip oldukları tespit edilmiştir. Buna göre beşinci sınıftaki öğrencilerin yaklaşık aktif kelime hazinesinde 4500 ve pasif kelime hazinesinde 10000 kadar kelime bulunmaktadır (Alperen 1999: 50). İlkokul kitaplarındaki kelime sayımı dikkate alındığında, öğrenci ilkokulu bitirdiği zaman kazandığı kelime sayısı 12000 dolaylarındadır (Göğüş 1968: 23). Bu sonuçlara bakılarak ülkemizdeki eğitim sisteminin ne kadar geride olduğu açıkça anlaşılmaktadır.

“Çocuğun kitaplara duyduğu ilgi okulöncesi dönemde dil ağırlıklı etkinliklerin çeşitliliğince ve zenginleştirilmiş deneyimlerle, yaşamının ilk yıllarında başlar. Ona okunan öyküler, söylenen şarkılar, mırıldanılan çocuk şiirleri/melodilerin tümü çocuğun konuşma ve yazma diline duyduğu ilginin gelişmesine yardımcı olur. Bu tür etkinlikler de ileriki okuma becerisinin temellerini oluşturur.” (Yavuzer 2000: 45).

Mustafa Ruhi Şirin, Çocuk Edebiyatı (2000) adlı kitabında 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin ilgilendiği kitapları açıklarken 9-10 ve 11-12 olmak üzere bu yaş grubunu iki gruba ayırmıştır:

9-10 yaşlarındaki çocuk birçok şeyi öğrenmiş, yararlı alışkanlıkları kazanmıştır. Sosyal çevresi genişlemiş, fakat arkadaşlıklarda kendi cinsini yeğlemeye başladığı görülmüştür. Erkek çocukları spora merak sararken, kız çocukları ev işleri ve giyim konusuna eğilim duyarlar. Bu dönem hayal gücünün en geniş olduğu dönemdir. Bu yüzden klasik fakat uzun masallardan Alice Harikalar

Ülkesinde, Peter Pan gibi fantezi romanlara kadar, hayal gücünü besleyen bütün eserleri okurlar. Gerçekleri bildikleri halde, hayali unsurları da aynı doğallıkla kabul edebilirler. Yani çelişkili bir dünyaları vardır. Diğer okudukları türler arasında; günlük hayattan alınma realist hikayeler, başka ülkeler ve ırkların (özellikle Kızılderililer) gelenek ve göreneklerini anlatan eserler, basit makinelerin çalışmasını açıklayan kitaplar, fabllar, vahşi doğayla ilgili hikayeler ve şiirler vardır.

11-12 yaşlarında kız ve erkek çocuk arasındaki ilgi farklılaşması iyice belirginleşmiştir. Erkek çocuk sporla yakından ilgili olup, macera arzusu da arttığından bol bol macera romanı okur. Kız çocuk ise daha hayalperest ve romantik olmuştur. Her iki grubun da sözcük ve kavram bilgileri oldukça gelişmiştir. Bu yaştaki çocukların değerli/değersiz ayrımı yapmadan ellerine geçirdikleri her şeyi okuduklarını, yani okuma arzusunun dorukta olduğunu görüyoruz. Bu bakımdan, tarih, biyografi, hayvan hikayeleri, efsaneler, doğa ve fen konularındaki kitapları okurlar; fen kitaplarındaki deneyleri yaparlar. Ayrıca gülmek için de okurlar. Çizgi roman da bu dönemde en çok okunan bir türdür.

Çocuğun dil gelişimini okulda ilk önce sistemli olarak Türkçe dersleri sağlar. Türkçe öğretiminde okuma, yazma, konuşma, dinleme, dil bilgisi ve yazı becerilerinin geliştirilmesine yönelik yapılan çalışmalar öğrencinin kelime hazinesini geliştirecektir. Çocukta bu dil becerilerini geliştirmek için Türkçe ders kitaplarının kelime hazinelerini geliştirecek düzeyde hazırlanması gerekir. Bunun için her yaş grubunun kaç kelimeye ihtiyaç duyacağına dair araştırmalar yapılmalıdır. Bu konu Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2003 yılı ağustos ayında düzenlediği "Türkçe Eğitimi Programının Değerlendirilmesi" adlı hizmet içi eğitim kursunda da ele alınmıştır. Türkçe ders kitaplarının yanında kelime hazinesini geliştirici alıştırma kitaplarının yazılması gerektiğini bazı araştırmacılar dile getirmiştir.

3.2. 4. ve 5. Sınıf Türkçe Eğitimi ve Öğretimi

İlköğretim 4. ve 5. sınıf eğitimi, birinci devre ile ikinci kademe arasındaki geçiş dönemidir. Öğretmenin karşısında çocukluk döneminden çıkmak üzere olan ve

ergenlik öncesi dönemi yaşayan ve bir yetişkin gibi davranma isteği olan bir çocuk modeli vardır. İlköğretim dönemi içerisinde öğrencinin başarı seviyesinin ortaya çıktığı bu devre, çocuk, aile ve öğretmen açısından çok önemlidir. İlk üç sınıftan hazırlıklı olarak gelmemiş, gerekli becerileri kazanmamış bir öğrenci bu dönemde zorluk çekecektir. Bu yetersiz öğrenciler öğretmeni de zorlayacak, öğretmen bu yetersiz öğrenciler için ayrı bir çalışma yapmak zorunda kalacaktır. Bu açıdan ilköğretim birinci devreden öğrenci yeterli bir şekilde gelmeli ve 4. ve 5. sınıf eğitimine başlamalıdır.

Öz (2003: 146)'e göre ilköğretimin 4. ve 5. sınıflarında Türkçe öğretimi, ilk üç sınıftaki Türkçe öğretimine dayandırılacaktır. Bu nedenle, üçüncü sınıfta, çocuklardaki ana dili düzey farklılıkları, eşitsizlikleri en aza indirilmiş olmalıdır. Bir başka deyişle, dördüncü sınıf Türkçe öğretimine başlarken Türkçe dersleri için rahat bir çalışmaya imkan veren düzeye erişmiş olan öğrenci grubu ile çalışmaya başlanılacağı kabul edilebilir.

Öğretmenin karşısında bu dönemde mantıklı düşünen, çevresindeki insanları eleştiren bir öğrenci vardır. İlk kişilik belirtilerinin ortaya çıktığı bu devrede öğrenci somut unsurlarla birlikte soyut unsurları da algılamaya başlar. 4. ve 5. sınıf öğrencileri arasında çok belirgin bir fark yoktur. 5. sınıfta verilen Türkçe eğitimi 4. sınıfın geliştirilmiş bir düzeyidir. Örneğin; dil bilgisi çalışmalarında 4. sınıfta terimlerin sadece anlamları verilirken, 5. sınıfta ise bu dil bilgisi terimleri, konunun ayrıntısıyla birlikte verilir. Bu açıdan Türkçe eğitimi programını eleştirmek gerekir. Çünkü özellikle dil bilgisi becerileri bu sınıfların seviyelerine göre ağır gelmektedir.

Türkçe öğretiminde amaç, öğrencilere dinleme, okuma, konuşma, yazma, dil bilgisi ve yazı becerilerini kazandırmaktır. 4. ve 5. sınıf Türkçe öğretiminde de amaç, bu becerileri öğrencilerin seviyelerine göre kazandırılmasıdır. 4. ve 5. sınıf öğrencileri 15 ile 20 dakika dinleyebilirler, dinledikleri kuralları öğrenir, bunlar üzerinde soru soracak bir temele inebilirler (Demirel 2002: 71). Dinleyerek ve okuyarak anlamayı öğrenen, duygu ve düşüncelerini sözlü ve yazılı olarak ifade edebilen, dil bilgisi becerilerini kazanmış, güzel ve etkili yazı yazabilen öğrenciler

yetiştirmek, 4. ve 5. sınıf Türkçe ğretiminin amaçları arasındadır. Bu devre ğrencilerinin sözlü ve yazılı olarak 5-7 kelimelik cümleler kurabilmesi gerekir. Doğru yazım, doğru seslendirme, doğru anlam ve kullanım Türkçe dersinde kazandırılacak davranışlardır.

Bu sınıfların Türkçe derslerinde okuma parçasından hareketle anlama, anlatma, dil bilgisi, yazım ve yazı çalışmaları yapılır. Türkçe ders kitaplarındaki okuma parçaları çocukların gelişim çağına ve zevklerine uygun olmalı, diğer derslerle bağlantılı olan okuma parçaları seçilmelidir. Ayrıca Türk edebiyatının seçkin örneklerinden oluşan okuma parçaları öğrencilere kültürel bilinç kazandıracaktır. Okuyan insan gelişir ve değişir. Öğrenci okuduğu müddetçe kelime hazinesi artacak ve dünyaya bakış açısı genişleyecektir.

“Dördüncü sınıfın kitaplığında, 10-11 yaşındaki çocukların psikolojik ilgisine uygun ve ders konuları ile paralel olarak serüven, polis ve kahramanlık hikayeleri ve romanları, esrarlı hikayeler, fen, keşif, icat konularında kitaplar, anılar, gezi notları, tarih hikayeleri ve romanları, kızlar için ev hayatı ile ilgili romanlar bulunmalıdır.” (Göğüş 1968: 37).

Göğüş (1968: 39)’e göre 5. sınıfta sessiz okumaya, okuma derslerinin üçte ikisi ayrılır. Sessiz okuma saatlerinde okuma kitabındaki yazılar, dışardan seçilmiş yazılar, sınıf kitaplığındaki kitaplar ve ders kitapları üzerinde çalışılarak çocukların hızlı bir sessiz okuma yeteneği kazanmalarına gayret edilir. Sessiz okuma çalışmalarına bildiğimiz üzere 3. sınıftan itibaren başlamak gereklidir.

Türkçe Eğitimi Programını ele aldığımızda 5. sınıf Türkçe derslerinde kazandırılması gereken becerilerin, 4. sınıfta kazandırılacak becerilerin daha gelişmiş hali olduğunu görmekteyiz. 4. sınıflar için önerilen bir konu hakkında 10-15 dakikalık bir konuşma yapma becerisini kazanma, 5. sınıf öğrencileri için 15-20 dakikalık bir konuşma olarak belirlenmiştir. 4. sınıf öğrencileri için davranışlar arasında verilen 150-200 kelimelik bir olay yazısını okuma ve anlama, 5. sınıf davranışları arasında 200-300 kelimelik bir okuma parçasını okuma ve anlama olarak verilmiştir.

Bütün bu açıklamalar ışığında öğretmen ve öğrenci görüşlerine ve ilköğretim müfettişlerinin düşüncelerine göre bu eğitim programının 4. ve 5. sınıf öğrencileri için ağır olduğunu belirtmek gerekir. Milli Eğitim Bakanlığı ve Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı uzmanlarının üzerinde çalıştığı yeni ilköğretim programında da 4. ve 5. sınıf Türkçe öğretimi için özellikle dil bilgisi konularının azaltılacağı üzerine açıklamalar yapılmaktadır. Böyle bir uygulama bu sınıf öğrencileri için son derece gereklidir.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen yeni müfredat programında bu olumsuz gözlemlerimizin biraz daha giderildiği tespit edilmiştir. Yeni Müfredat Programı'nda Türkçe dersinin işlenişi ile ilgili bazı açıklamalar verilmiştir. Ders işlenişleri bazı sembollerle birlikte gösterilmiş ve diğer derslerle ilişki kurulmuştur. Programda dil bilgisi becerileri ile ilgili ayrı bir bölüm verilmemiş ve dil bilgisi konuları oldukça azaltılmıştır. Sadece yazma bölümü içerisinde bazı çalışmalarına yer verilen dil bilgisi bölümünün azaltılması programın ağır olmasından dolayı uygun bir yaklaşım olmuştur. Programda öğrenci merkezli bir eğitim sistemi temel alınarak öğrencinin öğretim materyalini hazırlayarak derse getirebileceği belirtilmiştir (http://www.programlar.meb.gov.tr/index/turkce_index.htm/ 2004).

Yeni Müfredat Programı'nda verilen "Görsel Okuma ve Görsel Sunu" bölümünde araç gereç kullanımı ve öğretim teknolojilerinden yararlanma üzerine kazanımlar, öğretim etkinlikleri ve açıklamalar bölümleri verilmiştir. Taslak halinde bulunan Türkçe Öğretim Kılavuzu'nda ise ilköğretim birinci kademe eğitimine yönelik Türkçe dersinin işlenişi sırasında kullanılacak ders planı örneklerine ve çeşitli çalışma yapraklarını içeren öğretim etkinliklerine yer verilmiştir (http://programlar.meb.gov.tr/turkce/turkce/kilavuz/kilavuz_turkce.htm /2004) Programdaki uygulamalar, çoklu zeka kuramı ve öğrenci merkezli eğitim esaslarına göre tespit edilmiştir. Çoklu zeka kuramı ve öğrenci merkezli eğitim esasları günümüzde takdir toplayan sistemler olmakla birlikte eğitim sistemimizde bu programın başarılı olup olmayacağını bizlere zaman gösterecektir.

4. ve 5. sınıf Türkçe eğitiminde kazandırılması gereken amaç ve davranışları göz önünde bulundurmadan Türkçe derslerinin amacına ulaşması imkansızdır. Bu açıdan olumlu ve olumsuz görüşlerimizle birlikte 4. ve 5. sınıf Türkçe Öğretimi Programı'nı burada vermek uygun olacaktır.

3.3. İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Türkçe Öğretimi Programı

3.3.1. Anlama

Özel Amaçlar

Öğrencilerin

1. Edindikleri dinleme, izleme beceri ve alışkanlığını düzeyine göre geliştirmek;
2. Sesli ve sessiz okumayla ilgili beceri ve alışkanlıklarını geliştirmek;
3. Duygu ve düşünce ürünlerinden ve güncel yayınlardan kendi düzeyinde olanları tanıyarak kavramalarını sağlamak;
4. Kelime dağarcığını(dilimizin yapısıyla ilgili özellikleri de sezmiş olarak) düzeylerine göre zenginleştirmek;
5. Sözlük, ansiklopedi vb. başvuru kitapları ve kaynaklardan yararlanabilme alışkanlık ve becerisini kazanmalarını sağlamak;
6. Kitaplardan yararlanma becerisini geliştirmek;
7. Kitap edinme isteğini arttırmak;
8. Dinleme, izleme, okuma yoluyla yakın ve uzak çevrelerine olan ilgilerini genişletebilme ve bilgilerini arttırmak;

Öğrencilerin Kazanacakları Davranışlar

Öğrencilere anlama bakımından kazandırılacak bilgi, beceri ve alışkanlıklar(davranışlar) şunlardır:

IV. Sınıf

Dinleme ve İzleme Tekniği Bakımından:

1. 10-15 dakikalık bir konuşmayı dinleyebilmek;
2. Bir filmin oynatılacağı, bir konuşmanın yapılacağı, bir temsilin verileceği yere itişip kakışmadan girme, yerine sessizce oturma ve sonunda itişmeden dışarı çıkabilmek;
3. Konuşmacıya, sanatçıya gerekli saygıyı gösterme ve gerektiğinde uygun biçimde alkışlama alışkanlığı kazandırmak;
4. 15-20 dakikalık bir masal, öykü bandını dinleme, bir röportajı, bir belgesel filmi ve bir çocuk filmi izleyebilmek;
5. Radyoda, televizyonda kendi düzeyindeki bir haberi vb. yayınları dinleyip izleyebilmek.

Okuma Tekniği Bakımından:

1. 150-200 kelimelik metinleri doğru ve anlamlı olarak (duraklama, vurgu, ve tonlama yanlışı yapmadan) okuma, kelimeleri doğru söyleyebilmek;
2. Sessiz okuma teknik ve alışkanlığını geliştirmek;
3. Kitaplardaki içindekiler, dizin ve sözlük bölümlerinden yararlanabilmek;
4. Yazım kılavuzundan, sözlüklerden, kaynak kitaplardan, ansiklopedilerden yararlanabilmek;
5. Günlük gazeteleri ve düzeyine uygun dergileri izleyebilmek;
6. Düzeyine uygun yararlı kitapları seçebilmek ve okuyabilmek.

Anlama Tekniği Bakımından:

1. Dinlediği, izlediği bir filmin, oyunun, okuduğu bir öykünün (hikayenin) olayını belirtme, belli başlı kişilerin fiziksel ve karakter özelliklerini, olayın geçtiği yeri zamanı belirtebilmek;

2. Dinlediği, izlediği bir konuşmanın, filmin ve benzerlerinin, okuduğu bir oyun yazısının (masal, öykü, fıkra vb.) 100-150 kelimelik bir mektubun ana fikrini ve bir iki yardımcı fikrini anlayıp belirtebilmek;
3. Bilmediği kelimelerin anlamını sözün gelişinden kelimenin yapısından çıkarma, eşsesli kelimelerin, deyim, terim...vb. anlamını metin içinde kavrayabilmek ve kelime dağarcığını zenginleştirme yollarını sezebilmek;
4. Metinlerin belli başlı bölümlerini sırasına göre kavrayabilmek;
5. Düz ve manzum yazıları ayırt edebilmek.

V. Sınıf

Dinleme ve İzleme Tekniği Bakımından:

1. 15-20 dakikalık bir konuşmayı dinleyebilmek;
2. Bir filmin oynatılacağı, bir konuşmanın yapılacağı, bir temsilin verileceği yere itilişip kakışmadan girebilmek, yerine oturabilmek;
3. Konuşmacıya, sanatçıya gerekli saygıyı ve davranışı gösterebilmek;
4. 20-25 dakikalık öykü, masal bandını dinleyebilmek, bir röportajı, bir belgesel filmi, bir çocuk filmi izleyebilmek;
5. Radyo ya da televizyonda düzeyine uygun bir haberi vb. yayınları dinleyip izleyebilmek.

Okuma Tekniği Bakımından:

1. 200-300 kelimelik metinleri doğru ve anlamlı olarak (duraklama, vurgu ve tonlama yanlışı yapmadan) okutabilmek, kelimeleri doğru söyleyebilmek;
2. Sessiz okuma teknik ve alışkanlığını edinmek;
3. Kitaplardaki içindekiler, dizin ve sözlük bölümlerinden yararlanabilmek;
4. Yazım kılavuzu, sözlük, ansiklopedi ve kaynak kitaplardan yararlanabilmek;
5. Günlük gazeteleri ve düzeyine uygun dergileri izleyebilmek;
6. Düzeyine uygun, yararlı kitapları seğıp okuma alışkanlığını geliştirebilmek.

Anlama Tekniği Bakımından:

1. İzlediği bir filmin, bir oyunun, okuduğu bir öykünün olaylarını, olayların sırasını, sebep ve sonuçlarını, belli başlı kişilerin fiziksel ve karakter niteliklerini olayın geçtiği yerin, zamanın niteliklerini açıklayabilmek;

2. Dinlediği, izlediği bir konuşmanın, filmin ve benzerlerinin, okuduğu bir gazete fikrasının, mektubun vb. bir fikir ve öykü yazısının ana fikrini ve belli başlı yardımcı fikirlerini anlayıp belirtebilmek;

3. Bilmediği kelimelerin anlamlarını, eşsesli kelimelerin sözün gelişinden (metin içinde) anlayabilmek, sözlüğe bakarak, kelime türetme yollarını kavrayarak, cevaplarıyla ilgilenerek kelime dağarcığını zenginleştirme yöntemini kazanabilmek;

4. Metinlerin belli başlı bölümlerini, paragraflardaki düşüncelerini sırasıyla kavrayabilmek;

5. Düz ve manzum yazıları olay ve fikir yazılarını ayırt edebilmek, yazarlarının özelliklerini sezebilmek (Cemiloğlu 2001: 206-209).

3.3.2. Anlatım

Özel Amaçlar

Öğrencilere:

1. Düzgün ve doğru cümlelerle soru sorabilme, sorulara karşılık verebilme, küme ya da sınıfta konuşmalara, tartışmalara katılabilmek, varılan sonuçları anlatabilmek;

2. Bu yaş grubunun kullanmaları gereken yazım kurallarını uygulayabilmek, noktalama işaretlerini kullanabilmek;

3. Düzeye uygun bir filmi, bir olay yazısını kısaca, sırasıyla anlatabilmek, ana fikrini belirtebilmek, okuduğu bir kitabın konusunu özetleyebilmek;

4. Yakın çevrede gördüklerini, bildiklerini, yaptıklarını, yaşadıklarını, dinlediklerini, edindiği bilgileri küme ya da sınıf arkadaşlarına anlatabilmek;

5. Yakın çevresi ve kendi yaşayışıyla ilgili bir konu üzerinde duygu ve düşüncelerini düzeye uygun olarak belirtebilmek;

6. Günlük hayatta gerekli olan konuşma ve yazışma biçim ve yöntemlerini uygulayabilme;

7. Gereğine uygun ve okunaklı bir yazı ile yazabilme beceri ve alışkanlıklarını kazandırmaktır.

Öğrencilerin Kazanacakları Davranışlar

Öğrencilere sözlü ve yazılı anlatım bakımından kazandırılacak davranışlar (bilgi, beceri, alışkanlıklar) şunlardır:

IV. Sınıf

Sözlü Olarak

1. Sınıfça yapılan anlama etkinliklerine katılabilmek, sonuçları anlatabilmek;
2. Sorulan sorulara birkaç cümle ile düzgün karşılıklar verebilmek;
3. İzlenen düzeye uygun bir filmi, okunan ya da dinlenen 150-200 kelimelik bir olay yazısını (masal, öykü, anı, gezi vb.) kısaca, sırasıyla anlatabilmek, ana fikrini belirtebilmek;
4. Gördüklerini, yaşadıklarını, dinlediklerini, edindikleri bilgileri küme ya da sınıf arkadaşlarına anlatabilmek, aktarabilmek;
5. Öğrenmek istedikleriyle ilgili (yer, ad, bilgi vb.) sorular düzenleyebilmek, böyle sorulara cevap verebilmek;
6. Kendini ve başkalarını tanıtabilmek;
7. Basit bir resim ve tablo dizisinden anlam çıkarabilmek, resimlerin arasında bağlantı kurarak bir olayı açıklayabilmek;
8. Türkçe'den başka derslerle ilgili de olsa belli konu çevresinde sınıfla konuşabilmek, tartışabilmek;
9. Telefonla konuşabilmek, telefonla konuşma yöntem ve inceliğini öğrenerek uygulayabilmek;
10. Yarıda bırakılmış bir öyküyü tamamlayabilmek;
11. Okuduğu bir kitabın konusunu kısaca anlatabilmek.

Yazılı Olarak

1. Sınıfça yapılan anlama etkinliklerinde varılan sonuçları 4-5 basit cümle ile anlatabilmek;
2. 5-6 kelimelik bir soruya karşılık verebilmek;
3. Ödevlerinde yerine göre 5-7 kelimelik doğru cümleler kurabilmek;
4. İzlenen düzeye uygun bir filmi, okunan ya da dinlenen 150-200 kelimelik; bir olay yazısını (masal, öykü, anı, gezi vb.) anlatabilmek, ana fikrini kısaca belirtebilmek;
5. Okulda ve çevrede yaşanan önemli olaylar ve özel günlerde (milli bayramlar, törenler, kazalar vb.) görülenleri anlatabilmek;
6. 3-5 cümlelik istek, ısmarlama, kutlama, teşekkür, çağrı yazıları, zarf üstü, etiket ve fiyat listeleri yazabilmek;
7. Okulda yaptığı ve yaşadığı türlü eğitsel etkinliklerin sonuçları üzerine kısa bir rapor düzenleyebilmek;
8. Bu sınıfın kullanması gereken yazım kurallarını uygulayabilmek, noktalama işaretlerini kullanabilmek.

V. Sınıf

Sözlü Olarak

1. Sınıfça yapılan anlama etkinliklerine katılabilmek, sonuçları anlatabilmek;
2. Sorulan sorulara birkaç cümle ile düzgün karşılıklar verebilmek;
3. İzlenen düzeye uygun bir filmi, okunan ya da dinlenen 200-300 kelimelik bir olay yazısını (masal, öykü, anı, gezi vb.) kısaca sırasıyla anlatabilmek, ana fikrini belirtebilmek;
4. Gördükleri, yaşadıkları, duydukları, öğrendikleriyle ilgili olarak aldığı notlardan yararlanarak küme ya da sınıf karşısında kısa bir konuşma yapabilmek;
5. Okulda ve çevrede yaşanan önemli olaylar ve özel günlerde (Milli bayramlar, törenler vb.) görülen, yaşanan ve izlenenleri anlatabilmek;

6. Türlü konularda sorular düzenleyebilmek, sorulan sorulara birkaç cümle ile düzgün karşılıklar verebilmek, bir konu üzerinde arkadaşlarıyla karşılıklı konuşabilmek;

7. Kendini ve başkalarını ya da bir canlıyı, bir yeri anlatabilmek;

8. Basit bir resim, bir tablo ya da karikatür dizisinden anlam çıkarabilmek, resimler arasında bağlantı kurarak bir olayı açıklayabilmek;

9. Türkçe'den başka derslerle ilgili de olsa belli bir konuyu sınıfta tartışabilmek, tartışma kurallarını kavrayarak uygulayabilmek;

10. Yaptığı bir işi ve deneyleri akış sırasıyla anlatabilmek;

11. Telefonla konuşabilmek, telefonla konuşma yöntem ve inceliğini uygulayabilmek, bir telefon konuşması üzerine bir üçüncü kişiye birkaç cümlelik not bırakabilmek;

12. Yarıda bırakılmış bir öyküyü tamamlayabilmek;

13. Okuduğu bir kitabı arkadaşlarına anlatabilmek, özetleyebilmek ve kitap üzerindeki düşüncelerini belirtebilmek;

14. Basit atasözleri ve özdeyişlerin anlamlarını açıklayabilmek;

15. Çevresinin doğal ve toplumsal olaylarını kısaca anlatabilmek.

Yazılı Olarak

1. Sınıfça yapılan anlama etkinliklerinde varılan sonuçları 5-6 basit cümle ile anlatabilmek;

2. 6-7 kelimelik bir soruya karşılık verebilmek;

3. Ödevlerinde yerine göre 5-7 kelimelik doğru cümleler kurabilmek;

4. İzlenen düzeye uygun bir filmi, okunan ya da dinlenen 200-300 kelimelik bir olay yazısını (masal, öykü, anı, gezi vb.) özetleyebilmek, ana fikrini belirtebilmek;

5. Okulda ve çevrede yaşanan önemli olayları ve özel günlerde (milli bayramlar, törenler vb.) görülen, yaşanan ve izlenenleri kısaca (3-4 paragrafla) anlatabilmek;

6. 5-6 cümlelik istek, ısmarlama, kutlama, teşekkür, çağrı yazıları, zarf üstü yazabilmek;

7. Dilekçe, telgraf, alındı, senet yazabilmek;
8. Türkçe'den başka derslerle ilgili de olsa belli bir konuyu kısaca özetleyebilmek;
9. Okulda yaptığı ve yaşadığı eğitsel çalışmaların sonuçları üzerinde kısaca bir rapor düzenleyebilmek;
10. Okuduğu, incelediği, konular üzerinde not alabilmek ve bunları arkadaşlarına aktarmak için birleştirebilmek;
11. Okul içi ve okul dışı yaşayışlarında ve çevrelerinde gördükleri doğal ve toplumsal olayları anlatabilmek;
12. Bu sınıfın kullanması gerekli yazım kurallarını uygulayabilmek, noktalama işaretlerini kullanabilmek (Cemiloğlu 2001: 219-223).

3.3.3. Dil Bilgisi

Özel Amaçlar

- Öğrencilere;
- A. 1.Kelime dağarcığını, düzeye uygun olarak zenginleştirebilme;
 2. Bu sınıfların kullanması gereken yazım kurallarını uygulayabilme ve noktalama işaretlerini kullanabilme;
 3. Sesli ve sessizlerle ilgili kuralları uygulayabilme;
 4. Cümle içinde adları, fiilleri, sıfatları, zamirleri, zarfları, ad ve sıfat tamlamaları tanıyabilme, yerli yerinde kullanabilme;
 5. Cümle içinde yüklem, özne ve tümleci bulabilme, özne ve yüklem tekil-çoğul yönünden ilişkisini doğru olarak belirtebilme;
 6. Fiilin üç temel zamanını, üç temel kişisini, kavrayabilme; beceri ve alışkanlıklarını kazandırmak;
 - B. Öğrencilerin bir önceki sınıflarda kazandıkları davranışları pekiştirmektir.

Öğrencilerin Kazanacakları Davranışlar

Öğrencilere dil bilgisi bakımından kazandırılacak davranışlar (bilgi, beceri ve alışkanlıklar) şunlardır:

IV. Sınıf

1. Kelimelerin çağrışım yoluyla eş ve karşıt anlamlarını (olumsuz değil) bulabilmek;
2. En yaygın köklerden ve işlek eklerden türetilmiş kelimelerin anlamlarını kavrayabilmek;
3. Eşsesli sözcüklerin değişik anlamlarını söz içinde fark edebilmek(al, yüz, ekmek, yemek vb.);
4. Cümle içinde adların durumlarını doğru olarak kullanabilmek;
5. Bileşik adları yazabilmek (özellikle adreslerde, kişi ve yer adlarında);
6. Büyük harfleri doğru kullanabilmek (kısaltmalarda, satır başlarında);
7. Seslileri, ince ve kalın seslileri ayırabilmek; büyük ses uyumunu kavrayarak çekim ve yapım eklerini doğru kullanabilmek (-yor, -ken eklerinin bu kurala uymadığını fark etmek);
8. Kelime sonunda süreksiz yumuşak sessiz -b-c-d-g bulunmayacağını kavrayabilmek; buna göre söyleyip yazabilmek;
9. Süreksiz sert sessizlerin (-p-ç-t-k) iki sesli arasında, kelime sonunda sesli alırsa yumuşayacağını kavrayıp uygulayabilmek;
10. “mi” soru ekini zarf yaptığı durumlarda da doğru yazabilmek;
11. Cümle içinde adları, özel ad, tür adları, fiilleri tanıyabilmek (Bu terimler tanıtılacak, tanımları yapılmayacak, türlerine geçilmeyecek);
12. Cümle içinde yüklem, özne ve tümleç bulabilmek; özne ve yüklem ilişkisini tekil-çoğul yönünden doğru olarak belirtebilmek;
13. -de durum takısını bitişik, dahi anlamına gelen de’leri ayrı yazabilmek;
14. Virgüllü cümle içinde; (a) öznelerden sonra, (b) birbiri ardınca sıralanan aynı işi gören kelimelerle aynı görevdeki ögeler arasında (bir tamlamanın birden çok tamlayanları, bir adı, sıfatlandıran birden çok niteleme sıfatları, bir yüklem birden çok öznesi, nesnesi vb. gibi) kullanabilmek;

15. Noktayı: (a) tarihlerin gün, ay, yıl öğeleri arasında, (b) kısaltma harflerinin sonunda, (c) sayılardan sonra –inci anlamında kullanabilmek;

16. Tırnak işaretini, başkalarından alınan sözleri belirtmek amacıyla kullanabilmek;

17. Yazıda konuşma çizgilerini kullanabilmek;

18. Kullandığı ve öteki derslerde öğrendiği kelimeleri doğru söyleyebilmek, yazabilmek ve amaçlı bir şekilde yazım kılavuzunu kullanabilmek;

V. Sınıf

1. Kelimelerin çağrışım yoluyla eş ve karşıt anlamlarını (olumsuz değil) bulabilmek;

2. En yaygın köklerden işlek eklerle türetilmiş kelimelerin anlamlarını kavrayabilmek;

3. Eşsesli kelimelerin değişik anlamlarını söz içinde fark edebilmek (al, yüz, ekmek, yemek, ek vb.);

4. Cümle içinde adların durumlarını doğru kullanabilmek;

5. Birleşik adları yazabilmek;

6. Büyük harfleri doğru kullanabilmek;

7. Küçük ses uyumu kuralını doğru uygulayabilmek;

8. Sert sessizlerin benzeşmesini kavrayarak çekim ve yapım eklerini doğru kullanabilmek;

9. Cümle içinde adları özel ad, tür adları, fiilleri tanıyabilmek, sıfatların hangi adları belirttiklerini, zamirlerin hangi adların yerini tuttuklarını belirtebilmek;

10. Zarfların, fiillerin anlamları üzerindeki etkilerini fark edebilmek;

11. Cümle içinde ad ve sıfat tamlamalarını küme olarak tanıyıp, tamlayan ve tamlananları ayırt ederek aralarındaki ilişkileri kavrayabilmek ve bunları yerli yerinde kullanabilmek (bu terimlerin tanımlar yapılacak; ancak öğrencilerden tanım olarak istenmeyecek; sıfat, ad, zamir vb. türlerine geçilmeyecektir.);

12. Cümle içinde yüklem, özne ve tümleci bularak cümle içinde yerli yerinde kullanabilmek;

13. Özne ve yüklem tekil-çoğul yönünden ilişkisini kavrayarak cümle içinde doğru kullanabilmek;

14. Fiilin üç temel zamanını (şimdiki , geçmiş, gelecek) üç temel kişisini (tekil, çoğul, I.-II.-III. Kişiler) kavrayabilmek;

15. –de durum takısını bitişik, öteki de’leri ayrı yazabilmek;

16. Sıfat türeten ve ilgi zamiri olan –ki’leri kelimeye bitişik, ilgi bağlacı olan ki’leri ayrı yazabilmek; virgülü cümle içinde : (a) öznelerden sonra, (b) birbiri ardınca sıralanan aynı işi gören kelimeler ve aynı görevdeki öğeler arasında (bir tamlamanın birden çok tamlayanları, bir adı sınıflandıran birden çok niteleme sıfatları, bir yüklem birden çok öznesi, nesnesi vb. gibi) kullanabilmek;

17. Noktayı: (a) tarihlerin gün, ay, yıl öğeleri arasında, (b) kısaltma harflerinin sonunda, (c) sayılardan sonra –inci anlamında (2. ikinci, 50. ellinci) kullanabilmek;

18. Tırnak işaretlerini, başkalarından alınan sözleri belirtmek amacıyla kullanabilmek;

19. İki noktayı açıklanacak sözlerden sonra, tırnak içine alınan sözlerden önce ve konuşma çizgisinden önce kullanabilmek;

20. Yazıda konuşma çizgilerini kullanabilmek;

21. Kullandığı ve öteki derslerde öğrendiği kelimeleri söyleyebilmek, doğru yazabilmek ve bu amaçla yazım kılavuzunu kullanabilmek (Cemiloğlu 2001 : 235-238).

3.3.4. Yazı

Genel Amaçlar

1. Kuralına uygun biçimde oturarak, temiz ve düzgün yazı yazma alışkanlığı kazanabilme.

2. Yazı araç ve gereçlerini tanıyabilme.

3. Yazı araç ve gereçlerini temiz ve ekonomik kullanabilme.

4. Kuralına uygun olarak okunaklı, işlek, güzel ve hızlı bitişik eğik yazı yazabilme.

5. Kuralına uygun imza atabilme.
6. İmla ve noktalama işaretlerini kuralına uygun olarak yazma becerisi.
7. Rakamları ve matematik işaretlerini kurallarına uygun olarak yazabilme.
8. Dekoratif yazı yazabilme.
9. Yazı sanatına ve eserlerine karşı duyarlı olabilme.
10. Eleştiriye açık olabilme (Öz 2003: 114).

IV.Sınıf

Özel Amaçlar

1. Yazı dersinde kullanılan belli başlı araç-gereçler bilgisi.
2. Dolma kalem bilgisi.
3. Dolma kalemi kullanıma hazır hale getirme becerisi.
4. Dolma kalemi kullanma becerisi.
5. İşlek bitişik eğik yazı yazabilme.
6. Yazıda karşılaştığı her türlü bozukluğun farkında oluş.
7. Bitişik eğik yazı ile blok yapabilme.
8. İmzanın anlamı bilgisi.
9. İmza ile önemli özellikler bilgisi.
10. İmzanın önemini kavrayabilme.
11. Bitişik eğik yazı ile imza atabilme.
12. Tırnak işaretini ve konuşma çizgisini, kuralına uygun yapabilme.
13. Matematik işaretlerini kuralına uygun biçimde yapabilme(Öz 2003: 116).

5. Sınıf

Özel Amaçlar

1. Bitişik eğik yazı ile blok yapma becerisi.
2. İşlek bitişik eğik yazı yazabilme.
3. Yazılarda gördüğü bozuklukları düzeltme becerisi.
4. Güzel yazı yazmanın önemini takdir ediş.
5. Bir duruma ilişkin bitişik eğik yazı ile dilekçe yazabilme.

6. İki nokta, üç nokta, parantez işaretlerini kuralına uygun yapabilme.
7. Matematik işaretlerini kuralına uygun biçimde yapabilme.
8. Defteri ekonomik kullanmaya özen gösteriş (Öz 2003: 116).

3.4. 4. ve 5. Sınıf Türkçe Öğretiminde Materyal Geliştirme

3.4.1. Öğretim Materyalinin Tasarımı ve Hazırlanması

Öğretim materyalleri, bilgiyi somutlaştırmak öğrencideki öğrenme isteğini güdülemek ve unutmayı güçleştirmek. amacıyla kullanılır. Söz konusu eğitim araç-gereçlerinin belirlenen ilkelere seçilerek hazırlanması önemlidir. Türkçe öğretimi için hazırlanacak bir öğretim materyalinin amacı da öğrenciye konunun daha kolay öğretimini sağlamaktır (Yalın 1997: 88).

“Öğretmen ve öğrenciler, üretilecek materyal konusunda bilgi sahibi olabilmesi için bilişsel davranışları, materyali üretirken devinışsel becerileri, ortaya özgün bir materyal ya da ürün koyduğu zaman da duyuşsal özellikleri en üst düzeyde kazanmış olurlar.” (Demirel, Seferoğlu, Yağcı : 70).

Bir öğretim materyalinin en önemli amacı öğretim süreci içerisinde ders anlatımına farklılık kazandırmak ve öğrenciler için daha eğlenceli ve zevkli bir ortam hazırlamaktır. Öğretim materyalinin hazırlanmasında öğrencinin seviyesi, öğretmenin nitelikleri, okulun araç ve gereç bakımından zenginliği önemli bir yer tutmaktadır. Yanpar Şahin, Yıldırım (2002: 30)’a göre bir öğretim materyalinin hazırlanmasında göz önünde bulundurulması gereken başlıca temel ilkeler şunlardır:

1. Öğretim materyali basit, sade ve anlaşılır olmalıdır.
2. Öğretim materyali, dersin hedef ve amaçlarına uygun seçilmeli ve hazırlanmalıdır.
3. Öğretim materyali dersin konusunu oluşturan bütün bilgilerle donatılmalıdır.

4. Öğretim materyalinde kullanılacak özellikler (resim, grafik, renk vb.) materyalin önemli noktalarını vurgulamak amacıyla kullanılmalı, aşırı kullanımdan kaçınılmalıdır.

5. Öğretim materyalinde kullanılan yazılı metinler ve görsel-işitsel öğeler öğrencinin pedagojik özelliklerine uygun olmalı ve öğrencinin gerçek hayatıyla tutarlılık göstermelidir.

6. Öğretim materyali, öğrenciye alıştırma ve uygulama imkanı sağlamalıdır.

7. Öğretim materyalleri mümkün olduğunca gerçek hayatı yansıtmalıdır.

8. Öğretim materyali her öğrencinin erişimine ve kullanımına açık olmalıdır.

9. Materyaller sadece öğretmenin rahatlıkla kullanabildiği türden değil öğrencilerin de kullanabileceği düzeyde basit olmalıdır.

10. Zaman içinde tekrar kullanılacak materyaller dayanıklı hazırlanmalı bir defalık kullanımlarda zarar görmemelidir.

11. Hazırlanan öğretim materyalleri gerektiği takdirde kolaylıkla geliştirilebilir ve güncelleştirilebilir olmalıdır.

Bir öğretim materyalinin değerlendirilmesinde bazı hususlar dikkate alınmalıdır. Öğretmen iyi bir materyalin hazırlanmasında anahtar rol oynamaktadır. Yanpar Şahin, Yıldırım (2002: 31), bir öğretim materyali hazırlanırken cevaplandırılması gereken soruları şu şekilde belirtmiştir:

1. Materyal, eğitim programıyla uyumlu ve programı destekleyici nitelikte midir?

2. Materyalin içerdiği bilgiler doğru ve güncel midir?

3. Materyalde kullanılan anlatım türü açık ve anlaşılabilir mi?

4. Materyal, öğrenciyi güdüleyici ve ilgisini çekici nitelikte midir?

5. Materyal teknik özellikleri açısından yeterli midir?

6. Materyalin etkinliği hakkında önceden elde edilmiş bilgiler var mı?

7. Materyal, içerik açısından tarafsız ve öğretimsel nitelikte midir?

8. Materyalin kullanımı için gerekli kullanım kılavuzları (öğretmen-öğrenci) ve yazılı dökümanlar var mı?

Türkçe öğretiminde geliştirilecek bir öğretim materyalinde de bu hususlar göz önünde bulundurulmalıdır. Dinleme, okuma, konuşma, yazma, dil bilgisi ve yazı becerilerini kazandırmaya yönelik öğretim materyali geliştirmek, Türkçe öğretimi üzerine geliştirilecek bir materyalin en temel özelliğidir. 4. ve 5. sınıf öğrencileri için yapılacak materyaller bu sınıfın seviyesine uygun olmalıdır. Öğretim materyallerinin somut bir özellik taşıması gerekmektedir. Soyut düşüncesi henüz gelişmekte olan bu yaş grubu öğrencileri, somut nitelikte olan materyallerden daha çok faydalanacaktır.

En etkili eğitim aracı, öğrencinin doğal çevresidir. Öğretmen öğrencinin çevresinde gördüğü ve bildiği olay ve nesnelere dayalı materyaller ürettiği takdirde öğrenme seviyesi yükselecektir. Canlı bir kaynak da eğitimde faydalanılması gereken hususlardandır. Sınıfa getirilecek sanatçı veya konusunda uzman kişiler öğrencilerin konuya daha fazla ilgi duymasını sağlayacaktır. Dinleme becerisinin geliştirilmesinde kullanılacak en yaygın materyal ise ses bantlarıdır. Ayrıca radyo ve televizyonda gösterimde olan Türkçe ile ilgili programlar, ana dili eğitimi açısından önemli araçlar olacaktır.

Türkçe derslerinde derse yardımcı materyal olarak öğrencinin dili kullanma kabiliyetinin geliştirilmesi için hikaye ve romanlardan yararlanmak gerekir. Belirli bir konu anlatımını içeren CD ve ses kasetleri de öğrencinin okuma ve dinleme kabiliyetlerini geliştirebilir. Öğrencilere dilin güzel kullanıldığı televizyon ve radyo programlarının incelenmesini ve dinlenmesini tavsiye etmek gerekmektedir. Hacivat ve Karagöz kuklaları, okuma parçasındaki kahramanların kuklaları öğrenciler için ders içerisinde zevkli bir anlatımı beraberinde getirecektir.

Türkçe derslerinde kullanılacak ders kitapları geleneksel eğitim sürecinde önemli bir yere sahiptir ve bu önemini bir süre daha devam ettirecektir. Bu ders kitaplarındaki okuma parçaları, kelime hazinesinin kapsamı ve dil bilgisi çalışmaları özenle hazırlanmalıdır. Kelime hazinesinin öğrenciye kazandırılmasında sözlük yeterli olmayabilir. Bu durumda kelime hazinesini öğrenciye kazandırmak için sözcük öğretimi için yapılması gereken alıştırmaya kitaplarından öğrencilerin yararlanması gerekir.

4. ve 5. sınıf Türkçe öğretiminde geliştirilecek öğretim materyalinde iki temel husus göz önünde bulundurulmalıdır. Bu temel hususlar, 4. ve 5. sınıf öğrencilerini kapsayan 9-12 yaş grubu öğrencilerinin fiziksel ve psikolojik özellikleri ile bu sınıflar için belirlenmiş Türkçe öğretimi programı'nda belirtilen amaç ve davranışlardır. Türkçe öğretiminde üretilecek her öğretim materyali belirli bir davranışı öğrenciye kazandırma amacı taşımalıdır. Bu açıdan bir Türkçe veya sınıf öğretmeni bu kazandırılacak davranışı belirledikten sonra materyal üretme faaliyetine girmelidir. Asetat, gerçek nesne ve modeller, video kaseti, ses kaseti, ders yazılımları, kukla, slayt, resim setleri, grafik, şema, çalışma yaprakları, bulmacalar, panolar, oyun kartları, hikaye kitapları ve ders kitapları 4. ve 5. sınıf Türkçe dersleri için geliştirilebilecek başlıca öğretim materyalleridir.

3.4.2. Asetat

Asetatın teknik olarak kullanılması kolaydır. Piyasada satılan saydamlar alınarak ve üzerine asetat kalemleri kullanılarak hazırlanabilir. Bu arada bilgisayarda yazılan veya resimli kağıtların saydama fotokopisi çekilerek de hazırlanabileceği gibi bilgisayar yazıcılarından çıktı yoluyla da alınabilir. Önemli olan öğrencinin rahatlıkla okuyabileceği ve anlayabileceği yazı ve resimlerden oluşan bir öğretim materyali meydana getirmektir (Yanpar Şahin, Yıldırım 2002: 32).

“Tepegöz saydamları genelde asetattan üretilmiş saydam film tabakaları olup, üzerine mat yazı, resim ve çizimler eklenmiştir. Tepegözden gelen ışık, saydam alanların perdeye beyaz, mat alanların ise siyah olarak yansımaları sağlamaktadır. Hazırlama şekillerine göre tepegöz saydamları standart, ardışık ve maskeli saydamlar olmak üzere üçe ayrılır.” (MEB 2002: 64).

Tepegöz saydamları, 19×24 cm.lik kısmı ortada açıkta kalmak üzere 26.5×30 cm.lik bir karton çerçeveye yapıştırılmış 20×25 cm. boyutlarında asetat levha ya da filmlerdir. Bu saydamlar, tepegöz projektör denilen bir aracın üzerine konarak öğretmenin başı üzerinden öğrencilerin karşısına gelen beyaz perdeye yansıtılır (Çilenti 1984: 89).

Saydamlar aralarına ince kağıt konularak kullanılmalıdır. Silinmeleri ise oldukça kolaydır. Kolonya veya bir ispirto ile kolaylıkla asetat üzerindeki yazı veya şekiller silinebilir. Asetat üzerindeki bilgiler kısa ve öz bir yapıya sahip olmalıdır. Asetat üzerindeki yazı puntoları öğrencinin seviyesine uygun olmalıdır. Bilgisayarda hazırlanacak sunumlarda ise çeşitli şekillerle renklendirme yapmak uygun olacaktır.

Asetatlar tepegöz yardımıyla gösterilmektedir. Tepegözün bulunduğu yerde ışık düzenine dikkat edilmelidir. Tepegözün yansıtıldığı yer, herkesin görebileceği kadar yükseklikte ve ışık düzenine uygun bir konumda olmalıdır. Şekil ve içerik bakımından aynı olan bir asetatın sürekli kullanılması öğrencinin ilgisini dağıtacaktır. Asetatta önemli olduğu düşünülen bölümlerde renklendirme yapılmalı, altı çizili olarak gösterilmelidir. Asetat üzerindeki yazıların kısa ve anlaşılır bir şekilde olması gerekir. Asetat üzerinde kullanılan resimler çizilerek veya bir yerden alıntı yapılarak elde edilebilir.

Türkçe öğretimi içerisinde üretilecek bir asetat örneğinde bir asetatta bulunması gereken genel düzen ve şekil üslubunun bulunması gerekir. Şekillerin ve yazıların eğitim ve öğretim ortamı için öğrencilerin anlayabileceği şekilde olduğu bir asetatla Türkçe öğretimi davranışları daha kolay kazandırılacaktır. Bir okuma parçasına ait bir resmin asetata alınması, okuma parçasının asetat ve tepegöz aracılığıyla okutulması, güzel yazı örneklerinin asetatla gösterilmesi, dil bilgisi becerilerin kazandırılmasına yönelik alıştırmaların veya konunun asetat ortamında öğrenciye anlatılması 4. ve 5. sınıf Türkçe öğretiminde yapılacak başlıca uygulamalardır. Bu asetatların yapımlarında Türkçe ve sınıf öğretmenleri üretici olma ve yeni bir şeyler ortaya koyma çabası içinde olmalıdır. Tepegöz vasıtasıyla gösterilecek bu asetat örnekleri Türkçe ve sınıf öğretmenleri için ders ortamında kullanılacak ideal materyal örnekleridir.

3.4.3. Gerçek Nesne ve Modeller

Yanpar Şahin, Yıldırım (2002: 38), gerçek nesne ve numuneler çerçevesinde üretilecek bir materyalin çok büyük olmamasına, karmaşık olmamasına dikkat

edilmelisi gerektiğini dile getirmiştir. Hafif renklendirilmesi, hareket ettirilebilir olması önemlidir. Öğrenciye sadece göstermek amacıyla değil, uygulama yaptırmak amacıyla da kullanılmalıdır. Materyalde önemli noktalar vurgulanmalıdır.

Bu türden hazırlanacak bir materyal için iyi bir planlama yapılmalıdır. Öğretmen bu planlamanın yapılmasında öncülük etmeli ve öğrencilere ucuz, kaliteli ve kazandırılacak davranışa uygun materyaller üretmelidir. Planlama yapıldıktan sonra gerekli malzemeler tespit edilmeli ve temin edilmeye çalışılmalıdır. Malzemelerin temininde materyalin türüne göre konunun uzmanı kişilerden yardım istenebilir. Materyal belirli bir yere bakılarak, alıntı yapılarak veya tamamen orijinal olarak meydana getirilebilir.

Çilenti (1984: 64), gerçek nesne ve modellerin duyu organlarının algı sınırlarını aşan araç ve cisimlerin algılanabilmesini sağladığını dile getirmektedir. Gerçek nesne ve modeller, karmaşık yapıları basit ve anlaşılır hale getirmektedir. Yanına yaklaşılamayan, ya da zaman ve uzaklık yönünden ulaşılamayan araç, cisim, olgu ve olayların incelenebilmesini sağlamaktadır. Gerçek olmayan soyut düşünce tasarısı ve kavramların açıklanmasına yardım etmektedir.

Gerçek nesnelere ders anlatımında öğrenciler için canlı birer örnek olurlar. 4. ve 5. sınıf Türkçe öğretiminde anlatma becerisini geliştirmek için bir köy maketi yapılabilir. Öğrenciden bu maketle ilgili olarak bir köyü tasvir etmesi istenir. Gezilen ve görülen yerleri anlatabilme Türkçe öğretiminde kazandırılan önemli bir davranıştır. Yine bir okul maketi yapılarak öğrencilere bir okulda bulunması gereken özelliklerin anlatılması istenebilir.

3.4.4. Video Kaseti

Demirel (2002: 56), videoyu ses ve görüntüyü manyetik bir bant üzerine kayıt etmeye yarayan ve görüntüleri siyah beyaz ya da renkli olarak gösterilebilen bir araç olarak tanımlamıştır. Video son yıllarda eğitimdeki yerini almıştır. Oyunların sınıfta izletilmesinde, öğrencilerin konuşma becerisini kazanmasında ve

dinlediklerini anlamaya yönelik doğru ve güzel davranışlar edinmelerinde videonun önemli bir etken olduğu söylenebilir. Okullarımızda ise henüz pek yaygın olarak kullanılamamaktadır.

“Video, televizyonla bütünleşen bir ortam olarak öğrenmede yeni yöntemler yaratmakta; uzaktan öğretim ve bireysel öğrenme süreçlerinde büyük potansiyele sahip bulunmaktadır.” (Ergin 1998: 129).

Video kasetin çekilmesinde kamera çekiminin önemli bir yeri vardır. Kamera çekiminde hangi olayların veya hangi yerin önce veya sonra çekileceği önceden tespit edilmelidir. Türkçe öğretimine yönelik hazırlanacak bir video kasette dinleme ve izleme becerisinin geliştirilmesi için çekime bir fon müziğinin eklenmesi becerilerin kazandırılması açısından önemli olacaktır.

Video kasette konuşma yapan kişi iyi seçilmeli, bu kişi dinleyici ve izleyicileri etkileyici bir ses tonuna sahip olmalıdır. 4. ve 5. sınıf devresinin öğrencilerin somut dönemden soyut döneme geçtiği bir dönem olması açısından hazırlanacak video kaseti somut ve görsel hususları içermelidir. Çekimi yapacak kişi veya öğretmen çekim yapılacak yeri ve video kamerayı çekim yapmadan kontrol etmelidir. Çekilen video kaset filmi öğretmen tarafından izlenmeli, gösterilmek istenmeyen bölümler silinmelidir.

Satın alınan bir video kaset öğretmen tarafından izlendikten sonra öğrencilere seyrettirilmelidir. Bu açıdan her video kaset, eğitim süreci içerisinde değerlendirildikten sonra kullanıma hazır hale getirilmelidir. Bu video kasetlerin hazırlanmasında öğretmenin öğrencilerden yardım alması da öğrencinin eğitim sürecine katılımı açısından değer taşımaktadır.

3.4.5. Ses Kasetleri

Ses kaseti hazırlanırken de genel materyal hazırlama ilkelerine uymak gerekir. Ses kasetinin içinde yer alan konuşmalar kısa ve öz olmalıdır. Sesin net kaydedilmesine dikkat edilmelidir. Ses kasetinde nelerin yer alacağı önceden iyi bir

biçimde planlanmalıdır. Konuşmalar sırasında ve aralarda hafif bir fon müziği bulunabilir. Ancak fonun ana konunun yerini almaması için iyi bir seçim yapılmalıdır. Fon oluşturmak istendiğinde iki teybe ihtiyaç olacaktır. Bir teyp ile ses alınırken diğer bir teypten fon müziği verilir (Yanpar Şahin, Yıldırım 2002: 38).

“Ses kasetleri, öğrencilerin kendi konuşmalarını kendilerinin dinleyip değerlendirmesini sağlar. Genel olayları radyo ve TV programlarını kaydetme ve sonra sınıfta öğrencilere dinletme olanağı verir. Öğretmen öğrencilerin dinlediklerini doğru algılayıp algılamadıklarını ölçmek amacıyla da bu araçlardan faydalanabilir.” (Demirel 2002: 55).

Şekil 7: Ses Kaseti

(MEB 2002: 99)

Ses kasetleri kolaylıkla saklanabilir ve daha sonra tekrar kullanmak üzere muhafaza edilebilir. Ucuz bir materyaldir. Tek dezavantajı görüntüden yoksun olmasıdır. Hem öğretmen hem de öğrenci bir ses kasetini kolaylıkla hazırlayabilir. Öğrenciye hazırlatılması onun da eğitim sürecine aktif olarak katılmasını sağlayacaktır. Ancak bu materyalin hazırlanmasında ses faktörü önemli olduğundan doğru ve düzgün bir konuşma örneğini içeren yapıldığı bir kaset, Türkçe eğitimi için daha ideal bir öğretim materyali olacaktır.

Ses kasetleri, 4. ve 5. sınıf Türkçe öğretiminde dinleme becerisinin kazandırılmasında kullanılması gereken bir materyaldir. Öğrenciye bir hikaye, bir masal veya seviyeye uygun bir şiir, ses kasetine alınarak dinlettirebilir. Dinlenen bu

hikaye ve masal hakkında sorular içeren çalışma yaprakları hazırlanıp öğrencilere verilerek konunun anlaşılması sağlanabilir. Özellikle bir şiir kasetinde fon müziğinin bulunması şiirin ilgiyle dinlenmesini sağlayacaktır. Bir öğrenci, kendi konuşmasını kasete aldıktan sonra konuşmasının nasıl olduğu hakkında bilgi edinebilir. Konuşmasındaki bazı aksaklıkları böylelikle gidermeye çalışır. Görüldüğü gibi ses kaseti dil öğretimi için vazgeçilmez bir unsur olarak kullanılmaya devam edecektir.

3.4.6. Ders Yazılımı

Türkçe derslerinde bilgisayar teknolojisinden faydalanmak elzem hale gelmiştir. Dersin anlatımında yardımcı materyal olarak veya asıl ders anlatım aracı olarak öğretmenlerin veya eğitim teknolojisi uzmanlarının yapacağı ders yazılımlarından faydalanmak gerekir. Değişik tasarımlarda yapılabilecek bu yazılımlar bilgisayara ilgi gösteren günümüz çocukları için ilgi çekici olacak ve onlara ders öğreniminde motivasyon sağlayacaktır.

Power Point veya Flash programlarında hazırlanacak bu tür ders yazılımlarında asıl konunun anlatımının yanı sıra öğrencinin ilgisini çekecek değişik uygulamalara da yer verilebilir. Bu farklı uygulamalar öğretmenin ve eğitim teknolojisi uzmanının üreticiliğine göre değişecektir. Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin bu tür bir materyali geliştirebilmeleri için bilgisayar programları hakkında yeterli bilgi ve deneyime sahip olmaları gerekir. Örnek materyaller bölümünde “Türkçe Sanal Öğretmeni” adı altında belirtilen bir ders yazılımı ek olarak verilen CD içinde bulunmaktadır. Bu materyal, bu tür öğretim materyali hazırlamak isteyen öğretmenler için bir örnek teşkil edecektir.

3.4.7. Kukla

Yanpar Şahin, Yıldırım (2002: 40), kuklayı insan, hayvan ya da diğer canlıları biçimsel olarak yapıp, hareket ettirme ve seslendirme suretiyle kullanılan bir materyal olarak tanımlamıştır. Kukla özellikle okul öncesi ve ilköğretim yıllarında çok etkili olan bir materyaldir. Öğrenciler kuklanın konuşmasını, hareket etmesini

severler. Öğretmen öğrencilerin hoşlanacağı kuklalar yapabilir. Bu kuklalar dersin başında dikkati çekmede ya da dersin ilerleyen aşamalarında zenginleştirici bir unsur olarak kullanılabilir.

Kukla yapılırken yüzün dolgun olmasına dikkat edilmelidir. Elin rahatça girebildiği bir açık bölüm bırakılmalıdır. Uygun ortam oluşturulduğu takdirde kukla bir pencerenin ardından oynatılırsa izleyicilerin ilgisinin dağılması önlenmiş olur. Kuklanın hazırlandığı kahramana göre seslendirme yapılmalı, tonlama ve vurgulamalara dikkat edilmelidir. Öğretmen kuklanın türünü ve karakterini öğrencilerin seviyelerine göre seçmelidir. Öğretmen yönetiminde kuklaların yapımında öğrencilerden faydalanılması onların da eğitim süreci içerisinde görev almasını sağlayacaktır.

Kukla, her derste kullanılabilecek bir materyaldir. Maliyeti ucuzdur. 4. ve 5. sınıf Türkçe dersleri için bir okuma parçasına ait kahramanların kuklaları yapılabilir. Dramatizasyon yöntemiyle yapılan bir Türkçe öğretiminde kuklaların kullanılması öğrencilerin derse karşı motivasyonunu arttıracaktır. Okuma parçalarından özellikle tiyatro türlerinde kahramanlar kuklalarla canlandırılabilir. Kuklaların kullanımıyla yapılacak bir anlama çalışmasında öğrencilerin ilgisinin okuma parçasına yönelik artacağından anlama becerisi daha çabuk kazandırılacaktır.

Kuklalarda kullanılan malzeme kaliteli ve öğrencinin ilgisini çekecek nitelikte olması gerekir. Bir okuma parçasındaki kahramanlara ait kuklalar yapılırken kahramanları tam olarak yansıtan kuklalar yapılmalıdır. Bir babaya bıyık, bir büyükbabaya beyaz bir sakal, gözlüklü bir kahramana gözlük yapılması gerekmektedir. Kuklalar mümkün olduğu kadar okuma parçasının kahramanlarına ve gerçek hayata uygun olmalıdır. Kuklaların sesleri de yine hikaye kahramanlarının karakterine uygun olmalıdır. Bir kabadayıyı temsil eden kuklaya ince ve nazik bir sesin uymayacağı göz önünde bulundurulması gereken bir husustur.

3.4.8. Slayt

Çilenti (1984: 84), 35 mm. lik kameralarla çekilmiş renkli ve renksiz filmlerin pozitif olarak banyo edilmiş ve kesilerek 5×5 cm.lik mukavva ya da plastik çerçevelere yerleştirilmiş olanlarını slayt olarak tanımlamıştır. Bunlar slayt projektörü (ya da daha ekonomik olan ve film şeridi- slayt projektörü) denilen özel projektörlerle bir perdeye yansıtılır, kalabalık bir sınıfın yararlanmasına sunulabilir.

Slayt hazırlamanın çeşitli yolları vardır. Birincisi slayt filmi alıp, hedef davranışa uygun nesnelere, canlı, cansız varlıkları çekmek ve daha sonra filmi slayt kabına yerleştirmek suretiyle hazırlanır. Hazırlanırken dikkat edilecek özellik basitten karmaşığa, somuttan soyuta sıralı bir biçimde slaytların hazırlanmasıdır. Çekimlerin net olmasına dikkat edilmelidir. Yazı varsa okunabilmelidir.

İkinci bir yol, aydınlatma kağıdına slaytları çizmektir. Fotokopi ile küçülterek, kopya ya da uygulayıcının çizimi yoluyla oluşan slaytların kesilerek slayt kabına yerleştirilmesiyle meydana gelir. Bu tür slayt hazırlama birincisine göre daha zordur. Slayt, kalıcı olması, görsel zenginlik sağlaması, aşamalı olayları göstermesi, kolay kullanılıp taşınması bakımından öğretim materyali olarak zaman zaman kullanılabilir (Yanpar Şahin, Yıldırım 2002: 40).

Koşar, Yüksel, Özkılıç, Avcı, Alyaz, Çiğdem (2003) eserinde Türkçe ve yabancı dili öğretimi ile ilgili verilen slayt örnekleri takdire değer materyal örnekleridir. Özellikle dil bilgisi derslerinde slaytla verilecek örneklerden yola çıkarak öğrencilerden genel kurallara ulaşmaları istenebilir. Uygulanacak slayt gösterisinde yansıtılan resim öğrenciler tarafından görülebilecek seviyede olmasına dikkat edilmelidir.

3.4.9. Resim Setleri

Resim setleri aşamalı olan olayların ve durumların sırasıyla bir set olarak hazırlanmasından meydana gelir. Örneğin, bir çocuğun diş fırçalama aşamaları, bir

çiftçinin ürün elde etme aşamaları. Her bir resim bir durumu gösterir. Bu materyal, farklı öğretim stratejisi ve yöntemlerinde kullanılabilir. Örneğin, örnek durumlar resimlerle gösterilir ve öğrencilerin ilkeleri kendilerinin keşfetmesi sağlanabilir. Türkçe derslerinde sözlü ve yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesinde bu tür resim örnekleri kullanılabilir. Resim setleri hazırlanırken resimlerin basit, açık ve anlaşılır olmasına, renklerin uyumuna ve sadeliğine, öğrencilerin gelişim seviyesine uygunluğuna aşamalık özelliğine dikkat edilmelidir (Yanpar Şahin, Yıldırım 2002: 40).

İlköğretim Türkçe derslerinde, özellikle birinci devrede ders anlatımı içerisinde resimler kullanımı zorunlu olan öğretim materyalleridir. Ucuz olması, kullanım sahasının geniş olması hem öğretmeni hem de öğrenciyi ders anlatımında resimlerden yararlanma yoluna sevk etmiştir. Eğitim ortamında resimlerden genellikle hareketli ve hareketsiz resimler olarak yararlanılmaktadır.

Türkçe ders kitaplarındaki okuma parçalarının anlatımında kullanılan resimler okuma parçasının konusuna uygun olmalıdır. Okuma parçasındaki kahramanların yaşları, özellikleri, parçada geçen önemli bir olay, bu okuma parçalarında kullanılan resimlerin belirlenmesinde kaynaklık etmektedir. Bu resimlerde boyama işlemine ve güzel görüntüye önem verilmesi gerekir. İlköğretim birinci devreyi bitirmiş bir öğrencinin resimlere ilgisi devam etmektedir. Okuma çalışmasının ilk aşamasında öğrenciyi okuma parçasına bağlayacak en önemli unsurlardan bir tanesi de Türkçe ders kitaplarında kullanılan resimler olacaktır.

4. ve 5. sınıf Türkçe öğretiminde izleme becerisinin ve anlama becerisinin geliştirilmesinde bu materyal kullanılabilir. Bir asetat üzerinde veya çalışma yaprağında verilecek resimlerden bazıları eksik verilip boşlukların doldurulması istenebilir. Anlama ve anlatma becerilerini geliştirmek için verilecek resimlerden çıkarılabilecek olaylar veya düşünceler öğrencilere sorulur. Öğrencilerden resimlerde yer alan olayları yazılı ve sözlü olarak anlatmaları istenebilir. Resimler daha çok ders anlatımında dikkat çekme amacıyla kullanılabilir. Resimlerin öğrencilerin anlayabileceği seviyede olması yeterlidir. Çok fazla gösterişli olması öğrencilerin

ilgisini başka yönlere çekebilir. Önemli olan bir resmin öğrenciye verilmek istenen mesajı verebilmesidir.

3.4.10. Grafik

Grafik sayısal verilerin görsel simgeleridir. Grafikler ayrıca, veriler arasındaki ilişkileri ve eğilimleri de yansıtırlar. Birçok tablo ve çizelgeler de grafiklere dönüştürülebilirler. Grafiklerle verileri yorumlamak tablolara göre daha çabuk ve daha kolay olmaktadır. Grafikler ayrıca tablolara göre görsel olarak daha ilginçtirler. Çok değişik grafik türleri bulunmaktadır. Sütun grafikleri, resimli grafikler, pasta grafikler, çizgi grafikler temel grafik türlerine örnek olabilirler. Ayrıca yeni grafik türleri geliştirilmektedir (Demirel, Seferoğlu, Yağcı 2002: 89).

Grafikler, özellikle bazı istatistiksel bilgileri belirtmek amacıyla kullanılır. Daha çok Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan grafiklerle nüfus oranları, göç olayları, yeryüzü şekilleri gösterilebilir. Grafiklerin çeşitleri vardır: Sütun grafiği, resim grafiği, çizgi grafiği, bar grafiği vs. Grafik yapılırken renklendirmeye önem verilmelidir. Öğrencinin ilgisini çekecek bir grafik hedeflerin kazandırılmasında başarılı olacaktır. Yapılacak olan grafik öğrencinin anlayabileceği seviyede olmalıdır.

Grafikler eğitim bilimlerinde daha çok öğrenci başarısını göstermek amacıyla kullanılır. Özellikle dersane sisteminde yaygın olarak kullanılan bu grafikler öğrencinin seviyesini göstermesi açısından önemlidir. Türkçe dersi için yapılan bir değerlendirmeyi öğrencilere daha somut olarak göstermek amacıyla öğrencilerin aldığı notlar grafik haline getirilebilir. Türkçe dersi ile ilgili başarı grafiğini somut olarak gören öğrenci kendini daha iyi değerlendirme olanağı bulacaktır. Bu durum onun bu dersteeki eksikliklerini belirleyip gidermeye yönelik adımlar atmasını sağlayacaktır.

3.4.11. Şema

Anlatılan konunun ana hatlarını öğrenciye özet olarak vermek amacıyla yapılan materyallerdir. Şema yapımı önceden planlanmalı önemli noktalar tespit edildikten sonra işleme başlanmalıdır. Konuyu kısaca belirtmek amacıyla başvuru bir materyal olarak eğitim sürecinde şema kullanımına devam edilecektir.

Bir şema yapımında üretilen materyalin açık ve anlaşılır olmasına önem verilmelidir. Şema olarak gösterilen konuya görsel bir nitelik kazandırmak gerekmektedir. Görsel öğelerin fazla olmasına dikkat etmek gerekir. Sözel materyaller görsellerin anlaşılmasını sağlamayı kolaylaştırmak için kullanılmalıdır.

4. ve 5. sınıf Türkçe derslerinde, dil bilgisi konularından biri olan kelime türleri belirli bir şema biçiminde kağıt üzerine aktararak asetata alınıp öğrencilere gösterilebilir veya tablo haline getirilerek sınıfın uygun bir yerine asılabilir. Yine dil bilgisi konularından ünlüler ve ünsüzler şeması oluşturularak öğrencilerin dil bilgisi becerilerini geliştirmek amacıyla kullanılabilir.

3.4.12. Çalışma Yaprakları

Yanpar Şahin, Yıldırım (2002: 44), çalışma yaprağını bir konunun uygulanması aşamasında öğrencilerin yapacağı etkinliklere yol gösterici açıklamaları içeren kağıt olarak tanımlamıştır. Bir konunun özetlenmesinde, pekiştirilmesinde, tekrar edilmesinde çalışma yaprakları kullanılabilir. Bir çalışma yaprağı hazırlanırken az ve öz bilgi içermesine, bilgi yerleşiminin organize bir biçimde olmasına, öğrencilerin çalıştıkları konuda işlem yapmaları için gerekli alan bırakılmasına, yazı ve şekillerin öğrencilerin gelişim düzeyine uygun olmasına dikkat edilmelidir. Çalışma yaprağının ilgi çekici hazırlanması gerekmektedir. Yazı karakteri, resimler vb. önemlidir. Öğrencilere dağıtılır ve çalışmaları istenir.

4. ve 5. sınıf Türkçe öğretiminde anlama, anlatma, dil bilgisi ve yazı becerilerini kazandırmak için çalışma yapraklarından yararlanılması uygun olacaktır. Anlama becerisini geliştirmek amacıyla çalışma yaprağında verilecek bir okuma

parçası ve bu parça ile ilgili sorular yer alabilir. Öğrencilere dağıtılacak bu çalışma yaprağındaki soruların sözlü ya da yazılı olarak cevaplandırılması istenebilir.

Dil bilgisi öğretiminde ise hemen hemen her konuda çalışma yaprakları öğrenciler için hazırlanabilir. Dil bilgisi konularının geniş olması ve çalışma yapraklarının kullanımına daha elverişli olması bu durumu ortaya çıkarmıştır. Türkçe ve sınıf öğretmenleri dil bilgisi derslerinde özellikle dersin değerlendirme bölümlerinde çalışma yapraklarından yararlanmalıdır. Hazırlanacak çalışma yaprakları fotokopi ile çoğaltılabilir. Hatta bu çalışma sayfalarından bir dosyalama yapılarak daha sonraki ders anlatımlarında da yararlanılabilir.

3.4.13. Bulmacalar

Her gün gazetelerde yer alan ve ilgiyle takip edilen, çözümlenen bulmacaları eğitim ve öğretim ortamında kullanmak öğrenciler için zevkli bir çalışma örneği olacaktır. Bulmaca, her derste olabileceği gibi Türkçe dersinde de hazırlanabilecek bir öğretim materyalidir. 4. ve 5. sınıftaki dil bilgisi konularına ait bir konu ile ilgili veya genel kültür konuları ile ilgili bir bulmaca hazırlanabilir. Örnek materyaller bölümünde de kelime türleri ile ilgili bir bulmaca materyal örneği olarak verilmiştir. Bu tür Türkçe ve Edebiyat konularını içeren bir bulmacayı Türkçe öğretmeni veya sınıf öğretmenin yanı sıra öğrenciler kendileri de hazırlayabilir. En iyi öğrenme yaparak öğrenmedir.

3.4.14. Panolar

Özellikle Türkçe öğretmenlerinin sorumlu olduğu Kültür Edebiyat Kolu çalışmaları içerisinde belirli konular ile ilgili panolar hazırlanabilir. Belirli resim, şiir, fıkra ve kompozisyon örneklerinin bulunacağı bu panolarla öğrencilerin görsel zevki artacak ve oluşturulan bu panolar aracılığıyla öğrenciler konu ile ilgili bazı bilgilere sahip olacaklardır. Belirli gün ve haftalar ile ilgili hemen hemen her hafta hazırlanabilecek böyle bir uygulamayı öğretmen kendisi veya öğrencilerle birlikte oluşturabilir.

3.4.15. Oyun Kartları

Öğretmen ve öğrencilerin üreticilikleri doğrultusunda hazırlayabilecekleri bir öğretim materyalidir. Çeşitli karton kağıtlar eşit boyutlarda kesilerek oyun kartları haline getirilebilir. Özellikle dil bilgisi çalışmalarında veya eksik kağıdı bulma gibi anlama becerisinin kazandırılmasına yönelik yapılan uygulamalarda bu öğretim materyalinden faydalanmak uygun olacaktır. Örnek materyaller bölümünde alfabe harflerinin oyun kartları haline getirilmesi ile ilgili bir öğretim materyali bulunmaktadır.

3.4.16. Hikaye Kitapları

Hikaye Kitabı, özellikle Türkçe dersinde hazırlanabilecek bir materyaldir. Öğrencilerden hikaye yazmaları istenebilir. Kahramanları belirlemeleri, olayları resimlemeleri istenir. Kapakta konunun özünü içeren bir resim ve başlık bulunmalıdır. Öğrencilerin dil becerilerinin gelişimi için hikaye kitabı yazımı önemlidir. Dil becerileri yanında düşünme ve yaratıcılıkları, hayal güçleri de gelişir. Hikaye yazabilen bir öğrenci hayal dünyasını kağıt üzerine dökme fırsatı da yakalayacaktır (Yanpar Şahin, Yıldırım 2002:47).

Öğrenciler kendi kitaplarını kendileri oluşturabilirler. Eğitim ve öğretim sürecinde en iyi öğrenme, öğrencilerin öğretim süreci içerisine girdikleri onlara görev ve sorumlulukların verildiği bir öğretim sistemiyle sağlanabilir. Bir dil bilgisi konusu hakkında öğrencilerden küçük bir kitapçık oluşturmaları istenebilir. Bu kitapçığın içerisinde konu, konu ile ilgili alıştırmalar, resim ve tablolar, konu ile ilgili sınavlarda çıkmış sorular bulunabilir. Bu kitapçık daha da geliştirilerek içerisinde öğrencilerin yazılarının bulunduğu, şiir ve genel kültür bilgilerinin bulunduğu bir kitap meydana getirilebilir. Bütün bu çalışmalar sırasında öğretmen rehber, öğrenciler ise araştırmacı olacaktır. Bu kitap oluşturulurken araştırma yapmak zorunda kalacak olan öğrencide araştırma, inceleme ruhu gelişecektir.

3.4.17. Türkçe Ders Kitapları

Eğitimde kullanılacak araç ve gereçler, eğitim faaliyetlerini kolaylaştıracak, öğrencinin konuyu daha kolay anlamasını sağlayacaktır. Türkçe öğretiminde kullanılan en yaygın araç ders kitabıdır. Ders kitabı ülkemiz insanının dilini ve kültürünü öğrencilere benimsetmeyi sağlayan temel bir araçtır. Ders kitaplarının yanında başvurma kitapları, ansiklopediler, sözlükler, kılavuzlar vb. kitaplar Türkçe derslerinde en fazla kullanılan araçlardır. Bu araç ve gereçlerden yararlanan öğretmen öğrenciyi derse daha çok motive edecek ve dersin amaçlarına ulaşmak kolaylaşacaktır. Ders kitaplarının yanında okunacak masal, roman, hikaye, biyografi ve piyes kitapları öğrencinin dünyasını genişletecek onu hayata hazırlayacaktır.

“Ders kitapları, eğitim sürecinde vazgeçilmez olarak kullanılan en temel öğretim materyalleridir. Sınıfta en çok kullanılan materyalin ders kitabı olduğu söylenebilir. Ders kitaplarının kullanılmasının birinci nedeni organizasyondur. Ders kitapları eğitim programına uygun olarak hazırlanmıştır. İkinci neden, bir öğretim aracı olarak kitabın kullanılmasıdır. Pek çok öğretmenin bir ders kitabı seçmesinin ve kullanmasının üçüncü nedeni rahatlığıdır.” (Yanpar Şahin, Yıldırım 2002: 47).

Öğretim süreci içerisinde en yaygın olarak kullanılan materyallerden biri de ders kitaplarıdır. Etkili bir ders kitabı öğrencinin kendi kendine öğrenmesini sağlamalı, öğrenciye bilgi vermekten daha çok bilgiyi edinme yolunu ve bilgiyi kullanma metotlarını vermelidir. Etkili bir ders kitabı renklendirmenin güzel yapıldığı, resim ve grafiklerin kullanıldığı, somut kavramlar taşıdığı ve çekici olduğu müddetçe öğrencinin ilgisini çekecektir. Kitaptaki metinler öğrencinin rahatlıkla anlayabileceği biçim ve içerikte olmalıdır. Kitap içeriğinin basitten karmaşığa ve somuttan soyuta doğru olması eğitim bilimlerinin temel ilkelerindedir.

Öğretmenler ders kitabını okuma ders kitabı olarak veya yardımcı materyal olarak kullanmaktadır. Ders kitabının fazla kullanılması eğitim sürecini sıradan hale getirecek ve öğrenciyi hazır bilgiye yönlendirecektir. Kitap seçimi ile ilgili olarak öğretmenlerin yetiştirilmesi gerekmektedir. Çünkü uygun seçilmeyen bir kitap,

eğitim ve ğretim dönemi boyunca devam edecek başlangıcı yanlış bir süreci beraberinde getirecektir. Ders kitabının yanında farklı materyallerin kullanılması ders anlatımına farklılık katacaktır. Bu açıdan ders kitabının ders anlatımında yetersiz kaldığı durumlarda farklı materyallerin kullanılması yerinde olacaktır. Rehberlik vazifesini üzerinde taşıyan bir ders kitabı öğrenciye bilgiden ziyade bilgiyi kazanma yollarını öğretecektir. Ders kitabı, öğretmenin kullanma becerisine göre şekil alacak ve öğretme etkinliği de bu kullanıma göre şekil alacaktır.

Bir ders kitabının en önemli özelliklerinden biri içeriğidir. Türkçe ders kitabında yer alacak okuma parçalarının güncellenmesi öğrencilerin yaşadığı zamanı ve çevreyi daha iyi tanınmasını sağlayacaktır. Türkçe Eğitimi Programında verilen amaç ve davranışlara uygun hazırlanmamış bir Türkçe ders kitabı öğrenciye yeterli ana dili bilinci kazandırmayacaktır. Ders kitabının okunabilirliği, yazı karakterinin büyüklüğü okuma becerisinin kazandırılmasında önemli bir yer tutmaktadır. Kitap içerisindeki grafiklerin tasarımı, uygun resimlerin seçimi ve okuma parçasını yansıtmaması, renk ve biçim zellikleri Türkçe ders kitabının seçiminde dikkat edilmesi gereken hususlardır. Ülkemizde ders kitapları Milli Eğitim Bakanlığı yetkilileri tarafından incelendikten sonra eğitim ve ğretim sürecine hazır hale getirilmektedir.

4. ve 5. sınıf eğitiminde önemli hususlardan bir tanesi de bu devrede öğrencilere okutulacak çeşitli kitapların özelliklerinin bilinmesidir. Türkçe ders kitaplarının yanında öğrencilere okutulacak kitaplara ait özelliklerin bilinmesi ders kitabının belirlenmesinde önemli bir rol oynayacaktır. Bu sınıf öğretmenleri bir ocuk kitabında hangi özelliklerin bulunması gerektiğini bilmesi gerekir.

Öğrencilerin yaşı, seviyesi, sınıfı kitap seçiminde dikkat edilecek başlıca unsurlardır. Türkçe ders kitabının hazırlanmasında öğrencilerin yaş ve sınıf seviyesine göre belirlenen çeşitli kitapların özelliklerinin bilinmesi gerekmektedir. Çünkü ders kitabındaki okuma parçalarının seçiminde öğrencilerin ilgi duydukları bu kitaplardan faydalanmak gerekecektir. Aşağıda sınıf seviyelerine göre öğrencilerin ilgi duyacakları kitaplar verilmiştir:

İlköğretim birinci kademe birinci devrede öğrenciler, basit masallar, hayvan öyküleri, bol ve büyük boyda resimli az yazılı kitaplar, boyanacak resimli kitaplar, albümler, oyun kitapları, efsaneler, gerçeğe yakın öyküler, başvurma kitapları, çocuk dergileri gibi seviyelerine uygun eserlerden hoşlandıkları tespit edilmiştir. İlköğretim birinci kademe ikinci devre öğrencilerinin çocuk romanları, tarih öyküleri, gezi yazıları, biyografiler, anılar, büyükler için yazılmış ünlü eserlerin bu yaş çocuğuna göre uyarlanmış baskıları, şiir kitapları, piyesler gibi eserlere ilgi duydukları belirlenmiştir. İlköğretim ikinci kademe ise bu eserler ile ilgili düzeye uygun ve nitelikli her türden kitaplar öğrencilerin beğenisine sunulmalıdır (MEB 2000: 39).

4. ve 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki okuma parçalarının seçiminde ve soruların hazırlanmasında basitten karmaşığa doğru bir yol izlenmelidir. Hazırlanacak okuma parçaları öğrencilerin seviyesine uygun olmalıdır. Öğrencilerin anlayamayacakları, seviyelerin üstünde bir kitap, öğrenciyi amacından uzak bir hedefe doğru yönlendirecektir. Türkçe ders kitaplarında okuma, dinleme, konuşma, yazma, dil bilgisi ve yazı becerilerini kazandırılmak üzere temel unsur olarak okuma parçası verilmiştir. Bu okuma parçalarının öğrencilerin seviyesine uygun seçilmesi gerekmektedir. Okuma parçası ile ilgili seçilen resimler okuma parçasını tam olarak yansıtmalıdır. Hazırlanacak metni anlama soruları bilgiden ziyade öğrencinin yorum kabiliyetini geliştirecek seviyede olmalıdır. Dil bilgisi bölümlerinde ise seçilecek konu, yine okuma parçasının dil yapısına göre belirlenmelidir.

“Ders kitapları geleceğe kalabilecek bir materyal midir? Günümüzde bilgi teknolojileri hızla gelişmektedir. Bunun sonucu olarak, ders kitapları da farklılık gösterecektir: Nitekim göstermiştir de... Örneğin, artık öğretim paketi yaklaşımı benimsenmektedir. Ders kitabı ile birlikte kılavuz kitap, CD, disket, materyaller vs. hepsi bir ünitenin öğretilmesi için bir arada bulunmaktadır.” (Yanpar Şahin, Yıldırım 2002: 40).

Ders kitapları gelecekte kullanılmaya devam edecek midir? Günümüzde ders kitabı ile birlikte TV ve bilgisayar kullanılmaya başlanmıştır. Yazılım paketleri ile öğrencilere bilgisayar destekli eğitim vermeye başlanmıştır. Bu yazılımlar zamanla ders kitabının yerini alacaktır. Yazılımlardaki eğitim programları öğrencilere anında

dönüt vermekte ve öğrencinin yanlış ve doğrularını tespit etmektedir. Böylece öğrenci değerlendirmesini anında yapabilmektedir. Bu durum gelecekte ders kitaplarının yerini eğitim amaçlı yapılan yazılımların ve programların alabileceğini göstermektedir.

Türkçe ders kitabı yerine geçecek bu tür öğretim paketlerinin ve eğitim yazılımlarının hazırlanması halinde Türkçe ders kitaplarının yerini alacak veya ders kitabına alternatif olarak kullanılacak yeni öğretim materyalleri ortaya çıkacaktır. Bir okuma parçasını, okuma parçasına ait soruları, dil bilgisi çalışmalarını bilgisayar ortamında elde edebilecek öğrenci, soruların cevaplarına hemen ulaşacak ve Türkçe ders kitabını kullanmaya gerek kalmayacaktır.

Bir ders kitabı ile ilgili CD hazırlanırken alan uzmanı, program geliştirme uzmanı, eğitim psikoloğu, ressam-grafiker, ölçme değerlendirme uzmanı ve bilgisayar uzmanı bir arada çalışabilir. Ders kitapları CD'si, materyalleri, araç-gereçleri, kılavuzları, video kasetleri vs. birlikte set halinde sunulup ülke çapında yaygınlaştırılması uygun olacaktır. Türkçe öğretimi ile ilgili hazırlanacak bu araç ve gereçleri içeren öğretim paketleri için Türkçe eğitimcileri bir eğitim teknolojisi uzmanıyla iş birliği yapmalıdır (Yanpar Şahin, Yıldırım 2002: 40).

3.5. 4. ve 5. Sınıf Türkçe Öğretiminde Materyal Geliştirme Üzerine Bir Değerlendirme

Dil, her insanın doğal süreç içerisinde kazandığı, duygu ve düşüncelerini başkaları ile paylaşmasını sağlayan bir iletişim aracıdır. Bu doğal süreç içerisinde dilin sistemli bir hale getirilmesinde önemli rol oynayan okul, eğitim sürecinde büyük önem taşımaktadır. Dil öğretiminde kazandırılacak dinleme, okuma, konuşma, yazma, dil bilgisi ve yazı becerileri, öğrencinin dili kullanma kabiliyetini arttıracaktır. Bu dil öğretiminde kullanılacak materyaller ve uygulanacak öğretim etkinlikleri öğrenciye dil becerilerini kazandırma sürecinde kolaylık sağlayacaktır.

Bütün yöntemler ve bu yöntemler için hazırlanan öğretim materyalleri, “Türkçeyi veya diğer dersleri nasıl daha iyi öğretebiliriz?” sorusuna cevap bulma endişesinden ortaya çıkmıştır. Endişe, azim ve kararlılık amaca ulaşmada temel faktörlerdir. Çocuklarımıza, öğrencilerimize dili sevdirek öğretmek için yapılacak faaliyetler, bir endişenin ve bir üreticiliğin sonucudur. Türkçe öğretiminde üreticiliğe, yeni bir şeyler ortaya koymaya ihtiyaç vardır. Çocuğun hayata atılmasında temel faktör olarak kabul ettiğimiz dili kazanma süreci, derslerde uygulanacak öğretim materyalleri ve çeşitli oyunlarla zevkli hale gelecektir.

Yüksek kaliteli bir Türkçe eğitiminin elde edilmesi eğitim süreci içerisinde eğitim teknolojilerinden faydalanma ile mümkün olacaktır. Kullanılacak görsel ve işitsel araçlar derslerde anlatılan konuları somut hale getirecektir. Hedeflere daha kısa ulaşmanın yolu, bu görsel ve işitsel araçların kullanımından ve yeni öğretim materyali üretmekten geçmektedir. Günümüzde bilgisayar gibi teknoloji harikası bir araçtan uzak kalmak hiçbir eğitimciye yakışmayacaktır. Bunu tespit eden Milli Eğitim Bakanlığı uzmanlarının bu konudaki çalışmalarının son zamanlarda artırması memnuniyet vericidir.

Bir öğretim etkinliği ne kadar fazla duyu organına hitap ederse öğrenmenin gerçekleşme oranı o oranda artacaktır. Bir insan en fazla görme duyusunu kullanarak öğrenebilmektedir. Bu durumda görsel araçların öğrencinin başarıya ulaşmasında etkili olacak güdülenmeyi sağlamada temel faktör olacağını anlamamız gerekir. Daha kolay ve kısa zamanda öğrenmek için diğer faktör, öğrenilecek konunun öğrenci tarafından uygulanmasıdır. Çünkü bir insan yapıp söylediği bilgilerin %90’ını hatırlamakta ve unutmamaktadır. Bütün öğretmenler tecrübe etmiştir ki bir konuyu öğrenmenin en iyi yolu konuyu bir başkasına anlatmaktır.

4. ve 5. sınıfta öğretmenin karşısında ilk üç sınıfta gerekli bilgi ve beceriyi, temel konuları öğrenerek gelmiş bir öğrenci vardır. 5. sınıf eğitimi, 4. sınıf eğitiminden kazandırılacak bilgi, beceri ve anlatılacak konulara göre biraz daha geliştirilmiş bir eğitim ve öğretim içeriğine sahiptir. Fiziksel ve psikolojik olarak hızlı bir gelişim göstermekte olan bu sınıf öğrencilerine okuduğunu anlama, duygu

ve düşüncelerini yazılı ve sözlü olarak ifade etme, dil bilgisi ve yazı becerilerini kazandırma görevleri 4. ve 5. Türkçe eğitimi ve öğretimine verilmiştir. Bu eğitim ve öğretim için sınıf öğretmenleri 4. ve 5. sınıf Türkçe öğretimi programını esas alacaklardır.

4. ve 5. sınıf Türkçe öğretimi programı araç kullanımına ve materyal üretimine ne kadar önem vermiştir? Milli Eğitim Bakanlığı uzmanları tarafından hazırlanmakta olan yeni müfredat programında eğitim teknolojileri ilkelerinin, materyal kullanma bilincinin kazandırılmasına dair ve dersi zevkli hale getirmeye yönelik çalışmalarla ilgili açıklamaların yer aldığı tespit edilmiştir. Özellikle “Görsel Okuma ve Görsel Sunu” bölümlerinde öğrencinin eğitim teknolojilerinden faydalanmaya yönelik öğretim etkinliklerine yer verilmiştir. Taslak halindeki Türkçe Öğretim Kılavuzu’nda ise örnek olarak çeşitli konularla ilgili çalışma yapraklarını içeren ders planı örnekleri ve öğretim etkinlikleri bulunmaktadır. Ancak programın ekler bölümünü incelediğimizde ders araç ve gereçleri olarak sadece matematik öğretimi ile ilgili materyallere yer verilmiştir. Türkçe ve diğer dersler için kullanılabilir bir materyal örneği bulunmamaktadır. Bütün bu açıklamaların ışığında yeni programın başarılı olup olmayacağını zaman gösterecektir. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki şu anda kullanılmakta olan 4. ve 5. sınıf Türkçe eğitimi programında ve genel olarak Türkçe eğitimi programında araç ve gereç kullanımına, eğitim teknolojilerinden faydalanmaya dair önemli eksiklikler vardır.

Türkçe eğitimi programında anlama ve anlatma becerilerinin hangi araçlarla kazandırılacağı açık bir şekilde belirtilmemiştir. Sözlük, ansiklopedi, kaynak kitap, günlük gazete ve dergiler anlama becerilerinin kazandırılması bölümünde yer alan geleneksel araçlardır. Dinleme ve izleme becerilerinin kazandırılmasına dair radyo, ses kasetleri, televizyon ve video kaseti araç olarak gösterilmiştir. Anlatım becerisini geliştirmek için televizyonda seyredilecek bir filmde yararlanılabileceği belirtilmiştir. Basit bir resimden veya tablodan anlam çıkarma, diğer davranışlardan bir tanesidir. Telefonla konuşma becerisi kazanma davranışı ile telefonda faydalanılabileceği belirtilmiştir.

Dil bilgisi becerileri için belirtilecek en önemli husus, öğretim materyali geliştirmede bu beceriler ile ilgili daha kolay materyaller üretilmesidir. Dil bilgisi becerilerinin anlama ve anlatım becerilerine göre daha somut olması bu kolaylığı sağlamıştır. Yazı becerisinin kazandırılmasına yönelik ise programda yazı dersinde kullanılacak araç ve gereçler açıkça belirtilmiştir. Bütün bu açıklamalar ışığında programda eğitim teknolojilerinden, bilgisayar kullanımından, Türkçe öğretiminde görsel ve işitsel ve teknolojik araçların kullanımına dair bir bilgi bulunmamaktadır. Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin öğretim materyali geliştirmek için kullanacakları bir yöntem programda yer almamaktadır.

Yapılan araştırmalar, Türkçe dersinde öğretmenlerin hala geleneksel yöntem ve araçlarla ders anlatımı yaptıklarını ortaya koymaktadır. Türkçe ders kitabı en fazla kullanılan materyal olarak göze çarpmaktadır. Anlatım yöntemiyle yapılan ders anlatımlarında yazı tahtası kullanılmaktadır. Bülten tahtaları şiir, kompozisyon ve resim örneklerinin sergilendiği araçlardır. Bütün bu açıklamalar Türkçe eğitiminde geleneksel yöntemlerin ve yetersiz araç kullanımının devam ettiğini göstermektedir.

4. ve 5. sınıf Türkçe öğretiminde anlama, anlatma ve dil bilgisi becerilerinin kazandırılmasında öğretmenlerin belirleyeceği resimlerden yararlanılmalıdır. Resimler diğer materyallerle birlikte kullanılan en yaygın materyal grubunu oluşturmaktadır. Teknolojik araçlardan tepegözün kullanımı gittikçe yaygınlaşmaktadır. Projektörler yine eğitim ortamında kullanılması gereken diğer araçlardır. Türkçe öğretiminde özellikle dinleme becerisinin kazandırılmasına yönelik ders ortamında radyo, teyp, ses kaseti kullanımı yaygınlaştırılmalıdır. Görsel ve işitsel araçlar olarak televizyon, kapalı devre televizyon, video kullanılması gereken teknolojik araçları oluşturmaktadır.

Eğitim teknolojisinin Türkçe öğretiminde kullanılmasına yönelik bilgisayar teknolojisinden ve internetten faydalanmak elzem hale gelmiştir. 4. ve 5. sınıf eğitiminde bilgisayar dersleri bulunmaktadır. Somut dönemden soyut döneme geçiş evresinde bulunan bu sınıf öğrencilerine, bu dönemde bilgisayar teknolojisi eğitiminin basitleştirilerek öğrencilere verilmesi gerekir. Bu konuda sınıf

öğretmenleri, bilgisayar eğitimi konusunda bilgilendirilmeli, hizmet içi eğitim kurslarına tabi tutulmalıdır. İnternet bir bilgi kaynağıdır. Türkçe öğretimi becerilerinin öğrencilere kazandırılmasına bilgisayar ve internet hizmet etmelidir. Bilgisayar destekli öğretim (BDÖ) projeleri, gelecekte öğretmenlerin eğitimdeki rollerini dahi etkileyecektir.

Eğitim sürecinde oluşturulacak iletişimde öğretim materyali kanal kavramı içerisinde yer almaktadır. Bu iletişimde amaç öğrencilere bilişsel, duyuşsal ve devinişsel beceriler kazandırmaktır. 4. ve 5. sınıf Türkçe öğretimi için hazırlanacak bir öğretim materyali, anlaşılır, hedeflere uygun, dersin konusunu tam olarak içeren bir özelliğe sahip olmalıdır. Öğrencinin seviyesi göz önüne alınarak hazırlanacak bir öğretim materyali ders ortamında uygulama imkanı sağlayacaktır. Gerçek hayatı yansıtan, somut, geliştirilebilir ve güncelleştirilebilir bir materyal, öğrencinin konuya karşı güdülenmesine vesile olacaktır.

Hikaye kitapları, ses kasetleri, CD Türkçe öğretiminde geliştirilebilecek başlıca materyallerdir. Ders yazılımlarının geliştirilmesiyle Türkçe dersinin işleniş zamanla değişikliğe uğrayacaktır. Okuma ve anlama, dil bilgisi becerilerine yönelik tepegözle birlikte kullanılacak bir asetat örneği hazırlanabilir. Öğrencilere yaptırılacak ve anlatılacak bir köy maketi, gerçek hayattaki bir yerleşim yerinin sınıf ortamına taşınmasını sağlayacaktır. Dinleme ve izleme becerisinin kazandırılmasında bir video kaseti kullanıma uygundur. Okuma parçalarının kahramanlarına yönelik hazırlanacak kuklalar, ilköğretim birinci kademe öğrencileri için eğlence kaynağı olacaktır. Çalışma yaprakları, tüm becerilerin kazandırılmasında öğretmen tarafından hazırlanarak kullanılabilir. Bulmacalar, panolar, oyun kartları ve çeşitli oyunlar 4. ve 5. sınıf öğrencileri için dersi zevkli hale getirecektir.

Türkçe ve sınıf öğretmenleri, Türkçe derslerinde amaç ve davranışları tam olarak kazandırabilecek Türkçe ders kitaplarını inceleyerek seçmelidir. Türkçe ders kitapları hakkında belirtilecek en önemli husus oluşturulacak öğretim paketi uygulamasıyla ders kitaplarının yeni bir boyut kazanacağıdır. Ders kitabı, kılavuz kitap, CD, disket ve öğretim materyalleri içeren öğretim paketleri ile ders kitabının

kullanım oranı eskiye göre azalacaktır. Eğitim yazılımları, bilgisayar programları, bilgisayar destekli eğitim geleneksel ders anlatım modelini değiştirmeye yönelik hızla ilerlemektedir.

Sonuç olarak diyebiliriz ki 4. ve 5. sınıf Türkçe öğretiminin temelini bu sınıflar için belirtilen amaç ve davranışlar oluşturmaktır. Bu amaç ve davranışlar ile birlikte anlatılacak konu bir öğretim materyalinin üretilmesinde temel olacaktır. Bir öğretim materyali, taşınması gereken eğitim özellikleri ile birlikte anlatılacak konuyu tam olarak yansıtmalı ve kazandırılacak amaç ve davranışlara uygun olmalıdır. Günümüz eğitim sisteminde bu özelliklere sahip eğitim teknolojilerinden yararlanılarak yapılan öğretim materyallerine ihtiyaç vardır. Gelecekte ise bu teknolojik ürünler, eğitim sisteminin her alanında kendini kabul ettirecektir.

IV. BÖLÜM

4. VE 5. SINIF TÜRKÇE ÖĞRETİMİ İÇİN HAZIRLANMIŞ ÖĞRETİM MATERYALLERİ

Öğretim Materyallerinin Geliştirilmesi ve Değerlendirilmesi

4. ve 5. sınıf Türkçe derslerinde öğrencileri derse karşı güdülemek amacıyla farklı öğretim etkinliklerinin kullanılması gerekecektir. Bu etkinliklerin meydana getirilmesinde 4. ve 5. sınıf Türkçe eğitimi konuları, amaç ve davranışları esas alınmaktadır. Türkçe dersi için hazırlanmış bir öğretim materyalinin öğretim materyalinde bulunması gereken anlaşılır, düzenli ve güvenilir bir yapıya sahip olması gerekmektedir. Öğrenciler için geliştirilen öğretim materyallerinin, araçların, oyunların ve diğer öğretim faaliyetlerinin ne kadar önemli olduğunu daha önceki bölümlerde dile getirmiştik. Öğretim ortamına renk katacak, konunun somut hale gelmesini sağlayacak bir öğretim materyali, öğrencilere amaç ve davranışları kazandırmaya yönelik önemli bir üründür. Her öğretim materyalinin öğrenci üzerindeki etkisi ve yararlılığı farklı olabilir. Öğretmenler ve öğrenciler birlikte hareket ederlerse daha etkili materyaller üretilebilirler. Belirtilecek önemli bir husus da eğitim materyalinin üretilmesinde teknolojik araçlardan mümkün olduğu kadar yararlanmaktır.

Bu bölümde 4. ve 5. sınıf Türkçe derslerinde öğretmenlerin ve öğrencilerin yararlanabileceği örnek öğretim materyalleri verilmiştir. Çeşitli asetat örnekleri, kuklalar, oyunlar ve bu oyunlar için hazırlanacak araç ve gereçler, çalışma yaprakları, dil öğretimi ile ilgili yazılmış hikaye ve ders yazılımı örneklerine bu bölümde yer verilmiştir. Türkçe öğretimi dil becerileri olarak dinleme, okuma, konuşma, yazma, dil bilgisi ve yazı becerilerini kazandırmaya yönelik öğretim materyalleri geliştirilmiştir. Her öğretim materyali temel olarak, anlatılacak konuya ve kazandırılacak amaç ve davranışlara uygun olmalıdır. Bundan dolayı her öğretim materyalinin başında materyalin hangi konuya yönelik geliştirildiği ve hangi amaç ve davranışı kazandırmaya yönelik hazırlandığı belirtilmiştir. Ayrıca öğretim materyallerinin alt bölümlerinde materyalin kullanım şekli, amacı ve materyal hakkında düşünce ve yorumlara yer verilmiştir.

TÜRKÇE SANAL ÖĞRETMENİ

Ders yazılımları, eğitim ortamında her geçen gün daha fazla kullanılmaktadır. Bu programlar ile öğrencinin konuyu bilgisayar yardımı ile daha kolay öğrenimi hedeflenmektedir. Bilgisayar teknolojisinin eğitim ortamında kullanıldığı bir ortamda Türkçe öğretimi çalışmalarının bu durumdan faydalanmaması düşünülemez. Türkçe öğretimi üzerine hazırlanacak çeşitli ders yazılımları bu alandaki ihtiyacın giderilmesini sağlayacaktır.

Araştırmamıza ek olarak verilen CD içerisinde bulunan “Türkçe Sanal Öğretmeni” adlı ders materyali bu alanda geliştirilebilecek bir öğretim materyaline örnek teşkil etmektedir. 5. sınıf öğrencileri için hazırlanmış bu ders yazılımında ana sayfa, içindekiler, araştırılacak öğrenelim, okuma parçası, sözcükleri öğrenelim, anlayalım cevaplayalım, tür özellikleri, dil bilgisi öğrenelim ve dinleme bölümleri bulunmaktadır. Her bölümde, verilen okuma parçası ile ilgili bir çalışma bulunmaktadır. Öğrenci okuma parçasını okuduktan sonra diğer bölümlere geçerek bu bölümlerdeki çalışmaları yapacak ve verilen soruları cevaplayacaktır. Bu tür programlar Türkçe öğretiminin bilgisayar ortamına aktarılması sonucunda zamanla daha da geliştirilecektir. Bu tür materyallerin hazırlanmasında Türkçe eğitimcisi bir eğitim teknolojisi uzmanıyla birlikte çalışmalıdır.

Konu: Noktalama İşaretleri

Davranış: Virgüli cümle içinde; öznelerden sonra, birbiri ardınca sıralanan aynı işi gören kelimelerle aynı görevdeki ögeler arasında kullanma

BENİ BULUR MUSUNUZ?

Ben bir noktalama işaretiyim. Beni her yazınızda kullanıyorsunuz. Size bir ipucu vereyim mi? Cümle içinde aynı görevde kullanılan kelimeler arasında ve öznelerden sonra kullanıyorum. Beni hecelerime ayırdığımızda güzel bir çiçek ismi ortaya çıkıyor? Aşağıdaki resim size benim ismimi bulmanızda yardımcı olacak. *Beni bulur musunuz?*

Cevap : Virgül, VİR- GÜL

Bu öğretim materyali, “Beni Bulur musunuz?” adlı bir asetat örneğidir. Virgül, öğrencilerle konuşarak kendini tanıtmakta ve öğrencilerden kendi ismini bulmalarını istemektedir. Bu öğretim materyalinde virgüle bir kişileştirme kazandırılmıştır. Amaç, virgülün hangi görevlerde kullanıldığını öğrenciye zevkli bir konu anlatımı çerçevesinde öğretilmesidir. Noktalama işaretleri içerisinde yazılı anlatımda en fazla kullanılan noktalama işaretleri arasında bulunan virgül ve hatta diğer noktalama işaretleri için bu tür materyaller geliştirilebilir.

Konu: Edindikleri dinleme, izleme beceri ve alışkanlığını düzeyine göre geliştirebilme

Davranış: Dinlediği, izlediği bir filmin, oyunun, okuduğu bir öykünün (hikayenin) olayını belirtme, belli başlı kişilerin fiziksel ve karakter özelliklerini, olayın geçtiği yeri ve zamanı belirtme

HACİVAT VE KARAGÖZ KUKLALARI

(MEB 2001:118)

Hacivat ve karagöz ile ilgili okuma parçasının işlendiği ders saatinde Hacivat ve Karagöz kuklalarını kullanmak öğrencinin konuya ilgisini arttıracak ve konuyu daha iyi anlamasını sağlayacaktır. Kuklalar, Türkçe derslerinde okuma parçasının işlendiği sırada öğrencilerin okuma parçasına daha çok ilgi göstermeleri için gerekli olan öğretim materyalleridir. Türkçe derslerinde okuma parçalarında geçen kahramanların kuklaları yapılmalı ve öğrencilerin beğenisine sunulmalıdır.

Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin dramatizasyon konusunda ve kukla yapımı konusunda bilgili olmaları onların bu materyallerin hazırlanmasında kolaylık sağlayacaktır. Görsel ve işitsel olarak öğrencinin beğenisine sunulacak böyle bir Hacivat ve Karagöz Oyunu, öğrencilerin bu konu ile ilgili okuma parçasının kavramasını sağlayacaktır. Böyle bir çalışmada öğrencilerden de yardım alınabilir ve öğrenciler de bu çalışmada görevlendirilebilir.

Konu: İsmi Hal Ekleri

Davranış: Cümle içinde adların durumlarını doğru kullanma

KELİME KUTUSU

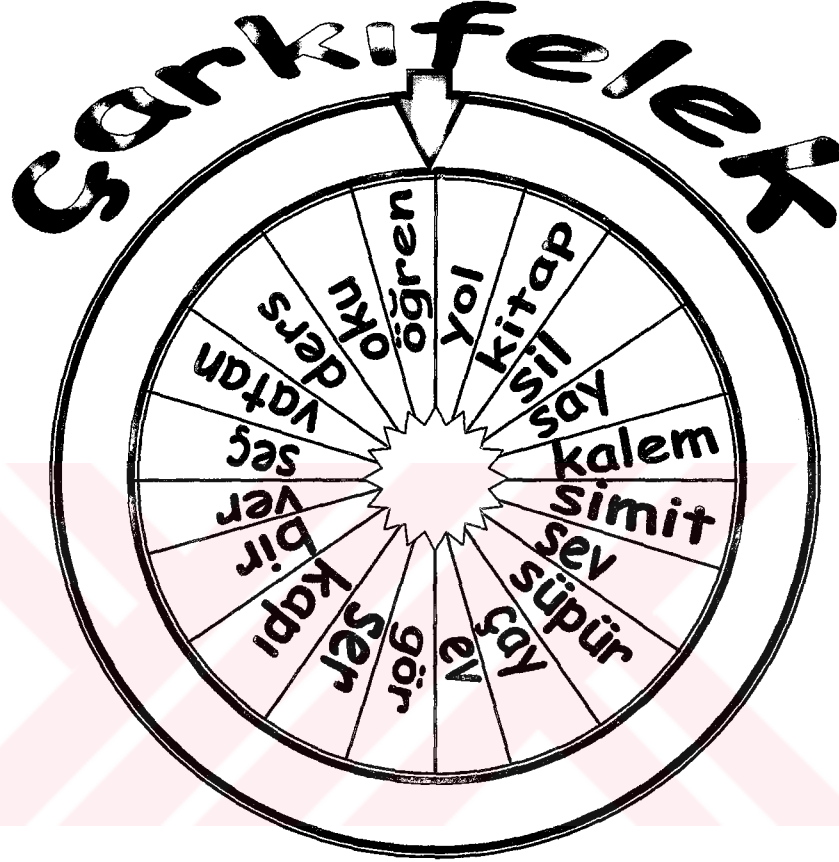
öğrenci	aile	bilgisayar	sevgi
öğretmen	anne	televizyon	saygı
okul	baba	radyo	hoşgörü
sıra	çocuk	telefon	mutluluk
sınıf	kardeş	buzdolabı	huzur

Yukarıda eğitim, aile, kitle iletişim araçları ile ilgili kelimelerle bazı soyut anlamlı kelimeler verilmiştir. Soyut anlamlı kelimelerin 4. ve 5. sınıf öğrencilerine bu devrede belirli aralıklarla kazandırılması gerekmektedir. Kelime kutusunda yazılmış fişlerde bulunan yukarıda verilen kelimeler, belirlenecek bir öğrenciye seçtirilir ve seçtiği kelimeyi hal eklerine göre çekimlemesi istenir. Bu çalışmada kelime sayısı öğrenci sayısına göre tespit edilmelidir. Dil bilgisi oyunları ile öğrenci dil bilgisi derslerinde daha aktif duruma gelecek ve bu tür bir materyal ders anlatımına heyecan katacaktır.

İsmi hal eklerinin öğretimi 4. ve 5. sınıf Türkçe öğretiminde kazandırılması gereken amaçlar içerisinde yer almaktadır. Dil bilgisi derslerini, öğrenciler Türkçe ders programına göre 4. ve 5. sınıf döneminde daha ağır bir şekilde işlemektedirler. Aynı durum diğer dersler içinde geçerlidir. Bundan dolayı bu devrede dil bilgisi konularına ayrı bir önem verilmelidir. Bu devrede kazandırılacak beceriler öğrencinin ikinci kademedeki dil bilgisi dersleri için kaynak oluşturacak ve kolaylık sağlayacaktır. Sınıf öğretmenlerinin dil bilgisi konularında yetersiz kalmaları durumunda Türkçe öğretmenlerinden yaralandıkları gözlemlenmiştir. Bu durum ilköğretim birinci kademe ikinci devresinin, ikinci kademe ile birleştirilmesini gündeme getirmektedir. Böyle bir uygulamanın ne getireceği hakkında araştırmaların yapılması gerekir.

Konu: Sözcük Yapısı

Davranış: En yaygın köklerden ve işlek eklerden türetilmiş kelimelerin anlamlarını kavrama

Bir çarkıfelek düzeneği hazırlanır. Çarkıfelek eşit bölümlere ayrılarak her bölüme türetilebilecek kelimeler yazılır. Öğrenci çarkıfeleği döndürür ve kendisine çıkan kelimeyi türetmeye başlar. En fazla kelimeyi türeten çocuk, oyunu kazanır. Yazılacak kelimeler sadece fiillerden veya isimlerden ya da hem isim hem de fiillerden oluşabilir. Böyle bir düzeneği öğretmen öğrencilerle birlikte çok fazla zorlanmadan hazırlayabilecektir.

Dilimizin matematiksel bir yapısı vardır. Kök-gövde ve ek ilişkisi diğer dillere oranla daha sistemli ve düzenlidir. Kelime sonlarına getirilen eklerle yeni anlamlar taşıyan yeni kelimeler üretilmektedir. Dilimizdeki bu matematiksel yapı dilimizin zengin bir dil olmasını sağlamıştır. İşte; bu güzel ve sistemli dilimizi çocuklarımıza öğretmek için yapılan bu etkinliklerin temelinde bu matematiksel yapı ve köklü bir kültüre sahip dilimizin geçmişi yatmaktadır.

Konu: Yakın çevresi ve kendi yaşayışıyla ilgili bir konu üzerinde duygu ve düşüncelerini düzeye uygun olarak belirtebilme

Davranış: Basit bir resim, bir tablo ya da karikatür dizisinden anlam çıkartma

BU ÇOCUK KİMDİR?

Öğrencilere asetat veya bir resim şeklinde bir çocuk resmi gösterilir ve bu çocuk hakkında bazı soruların cevaplandırılması istenir. Amaç öğrencilerin tahmin gücünü kullanarak bir biyografi yazmasına yardımcı olmaktır. Çocuk hakkında sorulabilecek bazı sorular aşağıda örnek olarak verilmiştir:

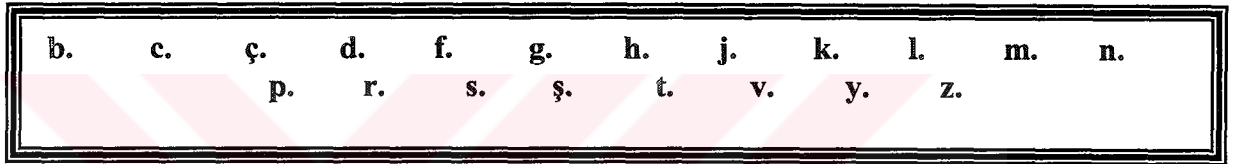
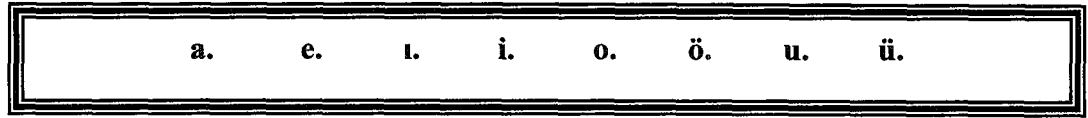
1. Resimdeki çocuğun ismi ne olabilir?
2. Resimdeki çocuk okula gidiyor mudur?
3. Okula gidiyorsa kaçınıcı sınıfa gidiyor olabilir?
4. Resimdeki çocuğun ailesi var mıdır?
5. Ailesi varsa nerede yaşıyor olabilirler?
6. Kaç kardeşi vardır? Kardeşlerinin isimleri nelerdir?
7. Hangi spor dallarıyla ilgilenmektedir?
8. Karakteri nasıldır? Tembellik ve çalışkanlık, dürüstlük açısından resimdeki çocuk hakkında neler söyleyebilirsiniz?
9. Resimdeki çocuk gelecekte ne olmak istemektedir?
10. Özelliklerini belirttiğiniz bu çocukla arkadaş olmak ister miydiniz?

Konu: Sesli ve Sessiz Harfler

Davranış : Kelime türetme yollarını kavrayarak, kelime dağarcığını zenginleştirme yöntemini kazanabilmek

HARF OYUNU

SESLİ VE SESSİZLER KUTUSU

Sesli ve sessiz harflerin bulunduğu iki kutu hazırlanır ve öğretmenin kontrolünde öğrencilerden biri bu kutulardan fişler halinde hazırlanmış iki tane sesli ve dört tane sessiz harf çeker. Bu harfler yazı tahtasına yazılır ve öğrencilerden bu harflerden oluşan mümkün olduğunca fazla kelime üretmeleri istenir. Anlamlı olacak şekilde en fazla kelimeyi üreten öğrenci harf oyununu kazanır. Öğrenciler bu oyunla hem eğlenecekler hem de kelimeleri oluşturan harflerin önemini kavrayacaklardır.

Alfabemizdeki harflerin tanınması ve bu harflerden yeni kelimelerin türetilmesi, öğrencilere bir kelimeyi harflerin nasıl oluşturduğu hakkında bilgi verecektir. Cümleleri kelimeler, kelimeleri heceler, heceleri de harfler meydana getirir. Bu beceriyi kazanmış olan öğrenci Türkçe dil yapısını daha iyi kavrayacaktır. Bu oyunlaştırılmış dil bilgisi çalışmasıyla amaç öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirmek ve bir kelimenin oluşumuna dair beceriyi öğrencilere kazandırmaktır. Oyunlarla dil bilgisi öğretimi üzerine çalışmaların artırılması gerekir. 4. ve 5. sınıf öğrencileri oyun çağından çıkmak üzere olan çocuk grubuna girseler de dil bilgisi derslerinde yapılacak bu tür uygulamalar öğrenciler için farklılık oluşturacaktır. Amacımız Türkçe derslerini mümkün olduğu kadar basitleştirmek ve öğrenciler için eğlenceli hale getirmek olmalıdır.

Konu : Sözcük Türleri

Amaç : Sözcük türlerini (isim, fiil, sıfat, zamir, zarf, edat, ünlem, bağlaç) tanıyabilme

GİZLİ SÖZCÜKLER

T	A	E	S	Y	A	Ç	F	D	S	G	H	J	K	L	O	E	Ş	İ	P
Ü	L	K	B	I	V	N	C	Z	A	D	İ	L	B	İ	L	G	İ	S	İ
R	E	Ö	Ğ	Ü	İ	S	İ	M	R	T	U	Y	I	P	O	Ğ	Ü	I	Ş
K	A	S	D	E	H	J	F	I	O	K	Ö	M	N	K	L	Ş	İ	F	İ
Ç	Z	S	C	Ü	N	L	E	M	U	L	I	B	Ö	Ç	D	S	Y	A	B
E	A	I	S	O	P	Ğ	I	U	Y	H	N	Ö	C	Ç	E	D	A	T	A
S	R	F	Y	U	O	P	Ğ	Ü	Z	A	R	F	Ş	İ	L	J	G	H	Ğ
S	C	A	T	I	O	P	Ş	İ	K	J	H	İ	N	B	Ö	U	T	L	L
R	O	T	O	E	D	V	N	İ	Ç	T	U	İ	Ü	Ğ	P	L	Ş	İ	A
E	Y	Z	A	M	İ	R	I	Y	P	Ü	Ğ	L	Ç	N	V	F	E	U	Ç

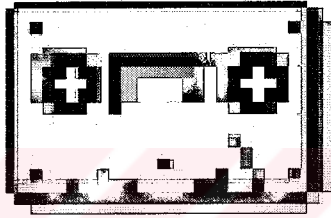
Ders içerisinde kullanılabilecek önemli öğretim materyallerinden bir tanesi de bulmacalardır. Bulmacayı öğretmenin kendisi hazırlayabileceği gibi öğrencilerde hazırlayabilirler. Bu tür uygulamalarda mümkün olduğu kadar öğrenci eğitim süreci içerisinde dahil edilmeli ve öğrencilere ödevler ve sorumluluklar verilmelidir.

Yukarıdaki tabloyu incelediğimizde karışık olarak verilmiş harflerin içerisinde kelime türleri gizlenmiştir. Bir çalışma yaprağı içerisinde bulunabilecek bir öğretim materyali olarak bu tür çalışmalar sınıf içerisinde kullanılabilir. 4. ve 5. sınıf öğrencileri için Türkçe, edebiyat, genel kültür ve dil bilgisi konuları ile ilgili bu tür öğretim materyalleri oluşturulabilir.

Konu : Edindikleri dinleme, izleme beceri ve alışkanlığını düzeyine göre geliştirebilme

Davranış: Dinlediği, izlediği bir konuşmanın, filmin ve benzerlerinin, okuduğu bir oyun yazısının (masal, öykü, fıkra vb.) 100-150 kelimelik bir mektubun ana fikrini ve bir iki yardımcı fikrini anlayıp belirtme

MASAL DİNLEYELİM

Öğretmen, öğrencilerin de yardımıyla bir hikaye, fabl veya masalı ses kasetine okuyarak sınıf ortamında dinlettirebilir. Daha sonra bu okuma parçasının anlaşılıp anlaşılmadığını tespit etmek için okuma parçası ile ilgili hazırlanan soruların bulunduğu çalışma yaprakları öğrencilere dağıtılır. Çalışma yapraklarını değerlendirerek öğrencilerin anlama becerisi tespit edilir.

Ses kasetleri her derste kullanılabilen öğretim materyalleridir. Türkçe derslerinde ise özellikle dinleme becerisini geliştirmek amacıyla ses kasetleri, kullanımı yaygın olan bir işitsel araçtır. Ses kaseti oluştururken öğrenci seviyesi, okuma parçasının türü, okuma parçalarının diksiyonu güzel olan öğrencilere okutulması gibi hususlara dikkat etmek gerekir. Güzel okunamayan bir masalı içeren ses kaseti, dersin amacına ulaşmasını engelleyecektir. Aşağıda ses kasetine alınabilecek bir masal örneği verilmiştir:

AVCI İLE ÇOCUKLARI

Bir varmış bir yokmuş. Karısı, kızı ve oğluyla birlikte yaşayan bir avcı varmış. Günlerden bir gün avcının karısı hastalanmış ve kocasına canının tavşan eti

istediğini söylemiş. Bunun üzerine avcı kızını ve oğlunu yanına alarak ava çıkmış. Yolda giderken çocuklarına, “Sakın geyik ve tavşan izinde birikmiş olan sulardan içmeyin, yoksa siz de o hayvanlara dönüşürsünüz” diye tembih etmiş. Bir ara babaları onlardan uzaklaşınca çok susayan oğlan bir geyik izinden su içmek istemiş. Kız kardeşi, babalarının tembihini hatırlatarak onu uyarmış ama, oğlan yine de eğilip içmiş. İçmesiyle de geyik olması bir olmuş. Çaresiz kalan kız sağa sola koşarak babasını aramış ama bulamayınca kaybolduklarını anlayıp, ağlamaya başlamış. Onun yüzüne bakan geyik kardeşi de ağlıyormuş. Birlikte yürümeye başlamışlar. Kızın cebinde sihirli bir ayna varmış. Çıkarıp ona bakayım derken aynayı tere düşürmüş ve hemen oracıkta bir göl olmuş. İki kardeş o gölden doya doya su içmişler ve yollarına devam etmişler. Derken bir zaman sonra kız saçlarını taramak istemiş ve cebinden tarağını çıkarmış. Meğer bu tarak da sihirliymiş ve kızın elinden düşüp kocaman bir ormana dönüşmüş. Bu ormandaki meyve ve hayvanlarla karınlarını doyurmuşlar. Akşam olup da hava kararınca kız geyik olan kardeşini, “Ben çıkıp şu ağacın üstünde uyuyacağım, sen de buralardan çok uzaklaşma” demiş ve pınarın kenarındaki ağaca çıkıp uyumuş.

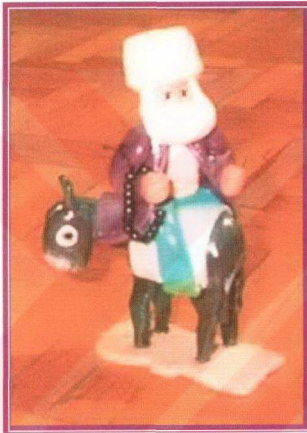
Sabah erkenden padişahın oğlu atını sulamak için bu pınara gelmiş ama suya eğilen at ürküp, geri çekilmiş. Ne olduğunu merak eden şehzade, eğilip suya bakınca ayın on dördü gibi güzel bir kızın görüntüsü ile karşılaşmış. Başını kaldırıp yukarı bakmış ki, kız orada oturuyor ve kendisine bakıyor, hemen ona aşağıya inmesini söylemiş. Kız korkup inmeyince de bir baltayla ağacı kesmeye başlamış. Akşam olup hava kararınca da ertesi sabah gelir, kesmeye devam ederim diye bırakıp gitmiş. Kız biraz sonra gelen kardeşine olanları anlatıp, padişahın oğlu, beni sarayına götürüp evlenmek istiyor, bunun için de ağacı kesiyor, demiş. Geyik kesilen ağacı üç kere yalayarak, yine eski haline getirmiş ve üzülmemesini söylemiş.

Ertesi sabah yine gelen padişahın oğlu, ağacın eski haline geldiğini görünce, konuşup yalvararak kızın gönlünü yapmış ve onu alarak sarayına götürmüş. Kırk gün kırk gece düğün yaparak kızla evlenmiş. Bu sırada kardeşi de eski haline dönüp insan olmuş. Herkes buna çok sevinmiş. Onlar ermiş muradına biz çikalım kerevetine... (Helimoğlu Yavuz 2002: 241-242)

Konu: Edindikleri dinleme, izleme beceri ve alışkanlığını düzeyine göre geliştirebilme

Davranış: Dinlediği, izlediği bir filmin, oyunun, okuduğu bir öykünün (hikayenin) olayını belirtme, belli başlı kişilerin fiziksel ve karakter özelliklerini, olayın geçtiği yeri zamanı belirtme

NASREDDİN HOCA İLE KELOĞLAN

Nasreddin Hoca ve Keloğlan Türk kültürünün vazgeçilmez iki unsurudur. Bizleri ve çocukları güldüren, güldürürken ders veren bu kahramanlara özellikle Türkçe derslerinde ayrı bir önem verilmesi gerekir. Çocuklarımızın kültürel ve dil gelişimlerini sağlamada bu iki kahramanın hikayelerinden ve fıkralarından yararlanmak gerekmektedir. İşte bu hikaye ve fıkralardan yararlanırken bu kahramanların birer kuklaları vazgeçilmez bir öğretim materyali olacaktır. Bu kuklalar öğrencilerin derse aktif katılımını sağlayacak ve derse zenginlik katacaktır.

Konu: Fiilin Üç Temel Zamanı

Davranış : Fiilin üç temel zamanını (şimdiki, geçmiş, gelecek) üç temel kişisini (tekil, çoğul, I.-II.-III. Kişiler) kavrayabilme

ZAMAN KUTUCUKLARI

Geçmiş Zaman

Öğretmen öğrencilere dün ders anlattı.

Annesi Ahmet'e kitap okumasını söyledi.

Dün akşam televizyondaki çocuk programını seyretmiş.

Fatih, 1453'te İstanbul'u fethetmiş.

Şimdiki Zaman

Öğretmen, öğrencilere ilginç bir konu anlatıyor.

O şimdi ders çalışıyor.

Babası televizyonda haber programını seyrediyor.

Macera romanını heyecanla okuyorum.

Gelecek Zaman

Yarın birlikte sinemaya gideceğiz.

Yarın akşam televizyonda bir çocuk programı seyredeceğim.

Bir öğretmen olacağım.

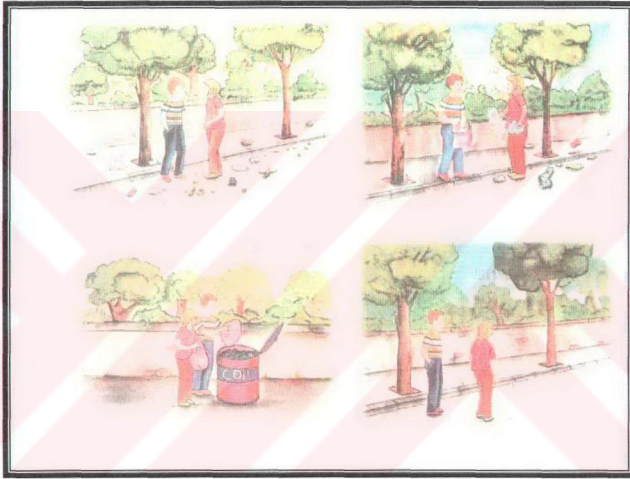
Bu yaz tatilini Kuşadası'nda geçireceğiz.

Yukarıdaki cümleler fişler halinde yazılır ve karışık bir şekilde bir kutuya konur. Öğrenciden bu kutudan bir cümle fişi seçip çektiği fişte yazan cümlenin yüklemdeki fiil hangi zamana göre çekimlendiği öğrenci tarafından bilinmesi istenir. Üzerinde geçmiş, şimdiki ve gelecek zaman yazılı üç kutu hazırlanır. Daha sonra öğrenciden, seçtiği cümle fişini yüklemdeki fiilin zamanına göre bu üç kutudan birine atması istenir. Bu uygulamadan amaç öğrenciye zaman kavramını tam olarak kavratmaktır. İlköğretim birinci kademe 5. sınıf Türkçe öğretiminde zaman kavramı olarak ilk önce geçmiş, şimdiki ve gelecek zaman konuları anlatılmaktadır.

Konu: Yakın çevrede gördüklerini, bildiklerini, yaptıklarını, yaşadıklarını, dinlediklerini, edindiği bilgileri küme ya da sınıf arkadaşlarına anlatabilme

Davranış: Basit bir resim, bir tablo ya da karikatür dizisinden anlam çıkarabilmek, resimler arasında bağlantı kurarak bir olayı açıklama

HADİ ANLAT BAKALIM

(MEB 2000: 95)

Resim setleri bir olayı veya bir durumu anlatan birden fazla resimlerden oluşur. Amaç öğrencilerin resimler arasındaki ilişkiyi bulmalarını sağlamak veya eksik verilen bir resmin ne olduğunu tespit etmektir. Türkçe derslerinde yukarıdaki gibi bir resim asetat veya bir resim halinde öğrencilere gösterilerek onlardan bu resimleri anlatmalarını istenebilir. Resimlerin vermek istediği mesajın öğrenciler tarafından bulunması istenir. Bu resimler çoğu zaman bir ahlak kuralını, çevre temizliğini, çalışmanın önemini anlatan yani olumlu bir mesaj veren içeriğe sahip olmalıdır. Bu tür resimleri öğretmenin yapabileceği gibi öğrencilerden de yapmalarını istenebilir veya bir resimli kitaptan, ders kitabından da alıntı yapılabilir. Türkçe ders kitaplarında da bu tür çalışmaların bulunduğu gözlenmiştir.

Konu : Cümlelerin Öğeleri

Amaç : Cümle içinde yüklem, özne ve tümleci bulabilme, özne ve yüklemle tekil-çoğul yönünden ilişkisini doğru olarak belirtebilme

CÜMLE KURMA OYUNU

Ahmet	Sevgi	Göksel	Esra
Ali	Ayşe	Mustafa	Betül
Mehmet	Gül	Özgür	Derya

evde	odasında	sınıfta	spor odasında
okulda	çalışma odasında	laboratuarda	okul bahçesinde
kütüphanede	oturma odasında	yemekhanede	kitaplıkta

ders çalışıyor	televizyon seyrediyor	ders dinliyor
kitap okuyor	annesıyla konuşuyor	deney yapıyor
bilgi ediniyor	uyuyor	kahvaltı yapıyor
antrenman yapıyor	oyun oynuyor	kitapları düzeltiyor

Yukarıdaki tablolarda bulunan kelime ve kelime grupları, fişler halinde veya uygun şekilde kesilmiş karton kağıtlara yazılır. Bu karton kağıtlar öğrenciye karışık olarak verilir ve öğrencilerden bu fişlerin her birinden anlamlı ve kurallı cümleler meydana getirmesi istenir. Daha sonra öğrencilerden bu cümlelerin öğelerini bulması istenir. Kurulacak ve çözümlenecek cümle sayısı sınıf mevcuduna uygun olması daha uygun olacaktır.

4. ve 5. sınıf öğrencileri için hazırlanacak böyle bir oyunda öğrencilere Türkçe cümle yapısında anlamlı bir yapı oluşması için yüklemlemin yani esas yargının sonda bulunması gerektiğini belirtmek gerekir. Çekimlenmiş bir fiilden oluşan yüklemlemin sonda bulunması gerektiğini anlayan öğrenci cümlesini daha kolay oluşturabilecektir.

Konu : Kelime dağarcığını, düzeye uygun olarak zenginleştirebilme

Amaç : Kelime dağarcığını düzeye uygun olarak zenginleştirebilme

BÜYÜK İCAT

1. Yedi harfli bir kelimeyim. Son harfim alfabenin 16. harfidir. İlk harfim ise alfabemin sondan 6. harfidir. Bakın size kolaylık olsun diye ilk ve son harflerimi verdim. Beni hemen bulacaksınız.

2. İlk üç harfimden oluşan kelime “Türlü metallere yapılmış, kopmaya karşı bir direnç gösteren ince uzun nesne” anlamına gelmektedir.

3. İkinci ve dördüncü harfim “elek” kelimesinin ünlüleri ile aynıdır. Tabii, hemen bu ünlüleri buldunuz değil mi?

4. Son üç harfim ise bir heceden oluşmaktadır. “Belirli bir iş için gerektiği kadar harcamak üzere ayrılıp işletilen para” manasına gelen bu kelimeyi bulabildiniz mi?

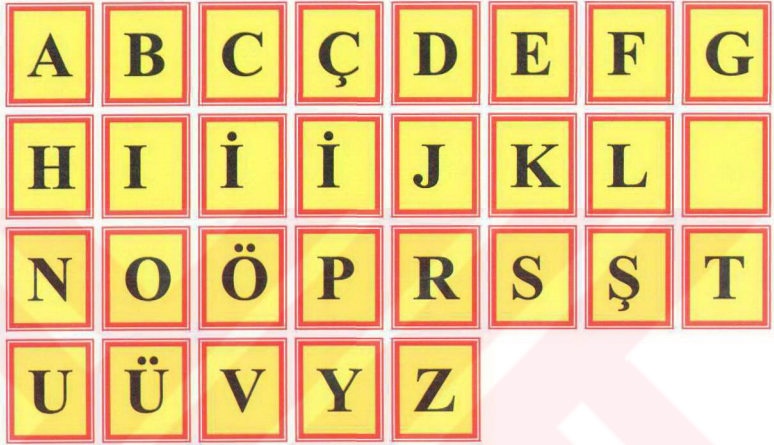
5. –cu yapım ekini getirdiğiniz takdirde beni satın aldığınız veya bozulduğum zaman beni götürüleceğiniz veya çağıracağınız bir meslek sahibinin adı ortaya çıkmaktadır. Beni bulabildiniz mi?

Bir kelimeyi hecelerine ve harflerine ayırarak çeşitli sorularla birlikte bu kelimeyi tanıtmaya dayalı olarak yapılan bu tür çalışmalar öğrenci için kelime hazinesini geliştirmede bir değişiklik olacaktır. Aynı zaman da öğrenci dilimizdeki bir kelimenin nasıl oluştuğunu, harf, hece ve kelime arasındaki ilişkiyi böyle bir metotla yapılan çalışma yapıldığında daha iyi anlayacaktır. Öğretmen ve öğrenci bu tür çalışmalarını kendileri de yapabilir. Öğrencilere bu tür çalışmaların yapılması için ödevler verilebilir.

Konu: Alfabemiz

Davranış: Alfabedeki harfleri tanıma ve anlama

ALFABE KARTLARI

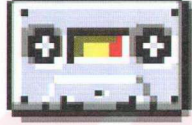

Alfabemizdeki 29 harf eşit boyutlarda kesilmiş karton kağıtlara yazılır ve çeşitli kartlar meydana getirilir. Bu kartlar karışık olarak öğrenciye verilir ve öğrenciden alfabetik sıraya göre kartları dizmesi istenir. Birden fazla öğrenciye aynı anda böyle bir çalışma yaptırılarak aralarında en hızlı alfabetik sırayı bulan öğrenci seçilir ve ödüllendirilir. Basit oyun kartları şeklinde de bu tür öğretim materyalleri hazırlanarak öğrencilere bir ev çalışması olarak da verilebilir. Bu oyun kartlarından çeşitli oyunlar da üretilebilir. Amaç öğrencilere alfabemizdeki harfleri tanıtmak ve tanıtırken bu öğrenimi eğlenceli hale getirmektir.

Konu : Dinleme, izleme, okuma yoluyla yakın ve uzak çevrelerine olan ilgilerini genişletebilme ve bilgilerini arttırma

Davranış : 15-20 dakikalık bir masal, öykü bandını dinleme, bir röportajı, bir belgesel filmi ve bir çocuk filmi izleme

ŞİİR DİNLEMİYİ SEVER MİSİNİZ?

Ses kasetine bir fon müziği eşliğinde okunacak şiirler öğrencilerin şiiri sevmelerini sağlayacak ve şiir ezberleme alışkanlığını kazandıracaktır. Aşağıda ses kasetine alınabilecek bir şiir örneği verilmiştir.

ÇOCUK VE OKUL

Koskoca bir tatil, ne çabuk gelip geçti.
Okulun bahçesine can geldi, şenlik geldi;
Koşuyoruz burada, çağdaş bir geleceğe,
Saygı, sevgi, hoşgörü, en yüce değerlere.

Ne kadar da sessizdi, yaz tatili boyunca,
Neşe doldu her yer, okullar açılınca.
Dolarız okullara hakkımızdır sevinmek.
Bak! Ata'm da diyor ki çocuk, gelecek demek.

Gülün, koşun, eğlenin, çocukluğu yaşayın.
Mutlu yarınlar için, çalışın ve başarın.
Koklanacak gülüsünüz, kırılmasın dalınız.
Safsınız, temizsiniz hep böyle kalınız.

Öğretmenler bir çiçek, siz de bir kelebek,
Düşünüp hazırlanın sizlere bilgi gerek.
Zaman gelip geçmeden, gününde çalışınız.
Büyüyünce çocuklar, tatlı olsun aşınız. (MEB 2000: 9)

Konu: Küçük Ünlü Uyumu

Davranış: Küçük ünlü uyumu kuralını doğru uygulama

Yukarıdaki şekle bakarak küçük ünlü uyumu kuralını çıkartabilir misiniz? Yukarıdaki şekil bize küçük ünlü uyumunu hatırlamaya ve öğretmeye yönelik hazırlanmıştır. Bir insan yüzündeki şekiller ve duyu organları sesli harflere benzetilmiş ve o, ö, u, ü (Yuvarlak Ünlüler) harflerinden sonra bir kelimedede u, ü (dar-yuvarlak) veya a, e (düz-geniş) ünlülerin geleceğini anlatan bir formül bulunmaktadır. Şekildeki insanın kulakları u ve ü ünlülerini gözleri o ve ö ünlülerini ifade etmektedir. Burun ve ağız yine u ve ü harflerini ağzın her iki tarafındaki ganzeler ise a ve e ünlülerini ifade etmektedir. 5. sınıf Türkçe öğretimi için hazırlanacak böyle bir şekil, asetat veya resim halinde öğrencilerin küçük ünlü uyumunu şifreli bir şekilde öğrenmesini ve dil bilgisi dersi için zevkli ders anlatımını sağlayacaktır.

Konu: Yapım Ekleri

Davranış: En yaygın köklerden ve işlek eklerden türetilmiş kelimelerin anlamlarını kavrama

MESLEKLER REHBERİ

DOKTOR-LUK

ÖĞRET-MEN-LİK

SEKRETER-LİK

Resimler her derste en fazla kullanılan öğretim materyalleridir. Türkçe dersi ile ilgili olarak bazı kelimelerin nasıl oluştuğunu, kök ve ek ilişkisini 4. ve 5. sınıf öğrencisine daha somut olarak vermek amacıyla ders kitaplarında ve derse yardımcı kitaplarda resimlerin muhakkak kullanılması gerekir. Yukarıda dilimizde meslek isimlerinin nasıl oluştuğunu gösteren, kök ve gövde ilişkisini belirten resim örneklerini görmekteyiz.

Konu : Alfabemiz

Davranış: Alfabedeki harfleri tanıma

İSİM BULMA

C.	B.	A.	J.	İ.	I.	S.	Ü.		
Ç.			K.						
D.			L.	_____		R.	Ş.	U.	V.
E.			M						Y.
F.	G.	H.	N.	O.	Ö.	P.	T.	Z.	

Türkçe öğretimini meydana getiren anlama, anlatma ve dil bilgisi becerilerinden özellikle dil bilgisi becerilerini kazandırmaya yönelik öğretim materyali daha kolay geliştirilmektedir. Çünkü dil bilgisi becerileri, anlama ve anlatma becerilerine göre daha somut bir nitelik taşımaktadır. Alfabedeki harflerin öğretimi üzerine çeşitli öğretim materyallerinin geliştirilebildiğini örneklerimizden de anlayabiliyoruz.

Yukarıda bir çalışma yaprağında kullanılabilecek bir örnek verilmiştir. Şekilde verilen alfabemizin harflerini öğrencilerden birleştirmeleri istenir. Bu harfleri birleştirdiklerinde bir kişinin ismi ortaya çıkacaktır. Bu uygulamayı her öğrenci kendi ismi için deneyebilir. Bu çalışma, öğrenciler için dil bilgisi derslerini eğlenceli ve zevkli hale getirecektir.

Konu: Ünlü Harfler

Davranış: Seslileri, ince ve kalın seslileri ayırabilme, büyük sesli uyumunu kavrayarak çekim ve yapım eklerini doğru kullanma

ÜNLÜLER ŞEMASI

Ünlü(sesli) Harfler	Geniş Ünlüler		Dar Ünlüler	
	Kalın Ünlüler	İnce Ünlüler	Kalın Ünlüler	İnce Ünlüler
Düz Ünlüler	a	e	ı	i
Yuvarlak Ünlüler	o	ö	u	ü

Dilimizde 8 tane sesli harf ve 21 tane sessiz harf bulunmaktadır. 4. ve 5. sınıf Türkçe öğretiminde sesli harflerin öğretimi ile ilgili bazı becerilerin kazandırılması üzerine davranışlar bulunmaktadır. Sesliler üzerine hazırlanacak böyle bir şema, öğrencilerin sesli ünlüleri tanımalarını ve büyük ünlü uyumunu daha kolay anlamalarını sağlayacaktır. Bu tür bir şema asetat halinde veya bir tablo şeklinde görsel bir öğretim materyali olarak kullanılabilir. Ünlüler şemasının öğrenimi, özellikle 4. sınıf öğrencileri için büyük ünlü uyumu ve sesli harflerin tanınması gibi becerilerinin kazandırılmasına yönelik bir çalışmadır. Dilimizde bir kelimenin Türkçe bir kelime kabul edilmesi açısından büyük ünlü uyumunun önemli bir yeri vardır.

Konu: Sözcük Türleri

Davranış: Sözcük türlerinden edatı cümle içinde tanıma

ASETAT ÖRNEKLERİ

Aşan gibi bir cocuktu.
(Benzetme ilgisi)

Bahçıvan bir gül için
bin dikene katlanır.
(Sebep-sonuç ilgisi)

Eve araba ile
gitti.
(Araç ilgisi)

EDAT

Tek başlarına bir anlamı olmayan kavramlar arasında çeşitli anlamlı ilgileri kurmaya yarayan ve anlamları ancak bu görevleriyle belirten sözcüklere **EDAT** denir.

Edatlar kelimeler arasında **benzetme, araç, sebep-sonuç** ilgisi kurar.

EN ÇOK KULLANILAN EDATLAR

(Koşar, Yüksel, Özkılıç, Avcı, Alyaz, Çiğdem 2003: CD)

Türkçe öğretimi içerisinde yer alan dil bilgisi öğretiminde asetat kullanımı yaygın bir şekilde kullanılabilir. Yukarıdaki şekillerde dil bilgisi öğretimi içerisinde bulunan edatların öğretimi ile ilgili asetat örnekleri bulunmaktadır. Koşar, Yüksel, Özkılıç, Avcı, Çiğdem (2003: CD)'in belirttiği örnekler içerisinde bulunan asetat örnekleri araştırmamızda ek olarak verilen CD içerisinde bulunmaktadır.

Öğretmen ve öğrencilerin öğretim materyali üretme becerisi neticesinde ortaya çıkacak bu tür materyaller, ders ortamında öğrenci için görsel bir öğretim sağlayacaktır. Asetat, bu açıdan hazırlanması kolay olan ve kullanımı yaygın bir öğretim materyali özelliği taşımaktadır. İlköğretim birinci kademe ve ikinci kademe üzerine belirlenecek asetat örnekleri öğretmen ve öğrenciler için büyük kolaylık sağlayacaktır.

Konu: Sessiz ve Sesli Harfler

Amaç: Alfabemizdeki harfleri tanıma

ALFABE TABLOSU

ALFABE TABLOSU					
A.	B.	C.	Ç.		
D.	E.	F.	G.	H.	
I.	İ.	J.	K.	L.	
M.	N.	O.	Ö.		
P.	R.	S.	Ş.	T.	
U.	Ü.	V.	Y.	Z.	

Alfabemizde 29 harf bulunmaktadır. İlköğretim birinci kademede öğrencilerin alfabe ve harfleri tanımaları için bir alfabe tablosunun yapılıp sınıfın belirli bir yerine asılması gerekmektedir. Alfabe tablosu, öğrencilerin özellikle yazılı anlatımda bir ömür boyu kullanacakları alfabemizin harflerini bulunduran sürekli ve somut bir görsel araç niteliği taşımaktadır. İlköğretim okullarında özellikle ilköğretim birinci kademe birinci devre eğitiminde bu materyalden yararlanıldığı gözlenmiştir.

Bu tür bir materyal öğretmen ve öğrenci tarafından yapılacağı gibi Milli Eğitim Bakanlığı tarafından da bu tür tablolar okullara gönderilmektedir. Türkçe derslerinde ve Sosyal Bilgiler derslerinde tablo ve şema örnekleri kullanılmalı ve öğrencilere bu araçların amaçları belirtilmelidir. Bir Türkiye haritasının bir Sosyal Bilgiler dersindeki önemini Türkçe dersinde ilköğretim birinci kademe için alfabe tablosu taşımaktadır. Gerektiği ve istendiği takdirde bu tablo küçük ve büyük harflerden, hatta bitişik eğik yazı ile yazılmış harflerden oluşturulması uygun

Konu : Kelime dağarcığını, düzeye uygun olarak zenginleştirebilme

Amaç : Kelime dağarcığını düzeye uygun olarak zenginleştirebilme

İSİM, ŞEHİR, BİTKİ

Sınıf ikili veya daha fazla öğrenciden oluşan gruplara ayrılır. Her grup bir kağıda, sizin tahtada belirteceğiniz şekilde bir sınıflandırma çizer. Daha sonra vereceğiniz bir harfle başlayan ve o gruba giren birer tane kelimeyi verilen süre içerisinde bulmaya çalışırlar. Her doğru kelimeye 10 puan verilirken birden fazla grubun yazdığı kelimelere 5 puan verilir. En düşük puanı alan grubun birinci olan gruba bir şeyler ismarlaması motivasyonu arttıracaktır.

Kelime çeşitlerinin sayısını öğretmen artırabilir veya azaltabilir. Genel bir sınıflama yaparsak: İsim, ülke, şehir, hayvan, bitki, sanatçı, besin, eşya, araba markası gibi başlıklar kullanılabilir.

Oyunu gruplar yerine bireysel olarak da oynatabiliriz. Oyun böyle oynandığında kişisel üretim daha fazla olacaktır, bir açıdan daha yararlı olduğu söylenebilir. Oyun grupla oynandığında ise daha eğlenceli olacak ve konuşma pratiğine de hitap edecektir. Seçim size kalıyor.

ÖRNEK :

	<i><u>Türkçe</u></i>	<i><u>İngilizce</u></i>	<i><u>Almanca</u></i>	<i><u>Fransızca</u></i>
<u>İsim</u>	Kemal	Benjamin	Rainer	Marice
<u>Ülke</u>	Kenya	Bolivya	Romanien	Maroc
<u>Şehir</u>	Kars	Berlin	Rom	Marseille
<u>Hayvan</u>	Kedi	Bear	Ratte	Mauton
<u>Bitki</u>	Kaktüs	Beans	Rose	Mandarine
<u>Sanatçı</u>	K.Sunal	B.Cartland	R.Schneider	M.Mathieu (İzğören 1999:12)

Bu oyunda dil ile genel kültür bilgisinin ne kadar ilişkili olduğunu anlıyoruz. Kültür ile dil arasındaki ilişkiyi bazen bir çocuk oyununda dahi görmek mümkündür. Kültür, kelime hazinesi, dil birbiri ile bağlantılıdır. Kendi çevresindeki isimleri, ülkeleri, şehirleri, hayvanları, bitkileri, sanatçıları, besin maddelerini bilen ve bunları sözlü ve yazılı olarak açıklayabilen öğrenci kendini ifade edebilecek, bir konu hakkında fikir beyan edebilecektir.

Konu: Sesli ve sessiz okumayla ilgili beceri ve alışkanlıklarını geliştirebilme

Davranış : 200-300 kelimelik metinleri doğru ve anlamlı olarak (duraklama, vurgu ve tonlama yanlışı yapmadan) okutabilmek, kelimeleri doğru söyleme

DİL MANTIĞI

Engin, kitabındaki bir yazıda anlayamadığı bir bölümle karşılaştı:

“İnsanlar toplu halde yaşamaya başlayınca birbirleriyle anlaşmak istediler. Duyduklarını, düşündüklerini birbirlerine anlatmak istediler. Bunun için değişik yollara başvurdular. Kimileyin resimden yararlandılar. Kimileyin ateş yakarak, kimileyin davul çalarak birbirlerine anlatmak istediklerini anlatmayı denediler. Sonra sonra seslerine belirli anlamlar yüklediler. Anlam yükledikleri bu seslere sözcük adını verdiler. Böylece anlatımın temel ögesi olan sözcükleri oluşturdular.” (Özdemir 1984: 10)

Engin, babasına döndü:

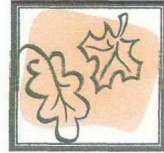
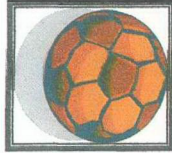
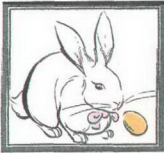
– “Bu sözden hiçbir şey anlamadım baba, bana bu sözü açıklar mısın?” dedi.

Babası biraz düşündü ve cevap verdi:

– “Bak oğlum, insanlar doğadaki her nesneye olduğu gibi seslere de bir anlam yüklemiştir. Seslere verdikleri bu anlamlar aracılığıyla insanlar birbirleriyle anlaşmakta ve iletişim kurmaktadır.” dedi.

Babası kalktı ve kitaplıktan resimli bir kitap seçti.

– “Bak oğlum sana daha açık anlatayım. Bu sayfadaki resimleri görüyor musun? Bu resimlere bakınca aklına ne geliyor? Bu resimleri nasıl nitelendiriyorsun?”

Kitap sayfasında tavşan, top ve yaprak resimleri vardı. Ahmet’in ağzından daha sonra şu kelimeler döküldü.

– “Tavşan, futbol topu ve yaprak.”

Babası devam etti:

– “Aynen senin söylediğin gibi. Dikkat edersen bu resimlere belirli anlamlar yükledin. Bu resimlerin üzerinde veya altında bu nesnelere isimleri yazmıyor. İşte sorunun cevabı da burada. İnsanlar doğadaki nesnelere ve dolayısıyla nesnelere anlamlar yüklemişler ve bu anlamlar doğrultusunda anlaşma sağlamışlardır. Dil insanların kendi aralarında oluşturduğu bir anlaşma biçimidir. İstersen örneklere devam edelim eminim daha iyi anlayacaksın.

Babası eline bir kalem ve kağıt alır. Bazı şekiller çizer ve karşılıklarına çeşitli kelimeler yazar.

1.	*	Engin
2.	+	kütüphanede
3.	#	okur
4.	Δ	kitap
5.	=	her gün

Babası:

– “Her kelimeyi temsil eden birer şekil verdim. Şimdi bu şekillerden yola çıkarak anlamlı cümleler kuralım.”

Babası elindeki kağıda “* + = Δ #” simgelerini aynen bu sırayla yazdı:

— “Şimdi senden bu simgelerden yola çıkarak bir cümle kurmanı istiyorum.” dedi.

Engin, önce biraz düşündü ve arkasından ona bulmaca gibi gelen bu simgeleri birleştirerek bir cümle ortaya çıkardı.

“* + = Δ #” “Engin kütüphanede her gün kitap okur.”

Babası devam etti:

— “İşte oğlum, doğadaki her nesneyi belirten bu simgeler sesler ve harfler şeklinde sistemli hale getirilmiş ve dillerdeki kelimeler ortaya çıkmıştır.” dedi.

Engin şimdi rahatlamıştı. Babasına döndü:

— “Teşekkür ediyorum baba, şimdi seslerin, harflerin ve kelimelerin anlamlarını daha iyi anlıyorum.” dedi.

Engin çok mutlu gözüküyordu.

Hikaye biraz çaba gösteren her öğretmen ve öğrencinin yazabileceği bir edebi türdür. Özellikle Türkçe derslerinde belirli bir konunun, öğrencilere verilmesi gereken bir dersin hikaye haline getirilerek bir çalışma yapıp, asetat veya başka bir öğretim materyali olarak eğitim ve öğretim ortamında kullanılabilir. Yukarıda dil, düşünce ve insan kavramları arasındaki ilişkiyi anlatan, insanların nesnelere nasıl anlamlar yüklediğini belirten bir hikaye verilmiştir. Bir insana veya bir öğrenciye bir mesajı vermenin en kısa ve özlü yollarından biri de bu mesajı hikayeleştirmektir. Bu metottan yararlanarak hikaye şeklinde öğretim materyalleri oluşturmak 4. ve 5. sınıf Türkçe eğitimi için oldukça gereklidir.

V. BÖLÜM

SONUÇ

1. Eğitim, insanların öğrendiklerini başkalarına öğretme isteğinden doğmuştur. Bu öğretim etkinliklerinde yardımcı araç ve gereçlerin kullanımının öğrenmeyi kolaylaştırdığını yapılan araştırmalar açıkça ortaya koymuştur. İnsan, bilim ve teknoloji arasındaki ilişkiyi sağlamak için eğitim teknolojisinden faydalanmak ve ana dili öğretiminde eğitim teknolojisinin kullanımı üzerine araştırmalar yapmak gerekmektedir.

2. Türkçe öğretimi üzerine geliştirilecek bir öğretim materyali dinleme, okuma, konuşma, yazma, dil bilgisi ve yazı becerilerinden birini kazandırmaya yönelik olmalıdır. Amaç ve davranışları kazandırmaya yönelik hazırlanmayan bir öğretim materyalinin ders anlatımına yararı olmayacaktır. Bu dil becerileri incelendiğinde dil bilgisi becerilerine yönelik bir öğretim materyali diğer dil becerilerine göre daha kolay üretilebildiği tespit edilmiştir. Bu durum dil bilgisi becerilerinin daha somut bir içeriğe sahip olmasından kaynaklanmaktadır.

3. Türkçe derslerinde hala geleneksel araç ve gereçlerin kullanıldığı yapılan araştırmalar sonucunda tespit edilmiştir. Ders kitabı, sözlük, yazı tahtası, yardımcı kitaplar Türkçe derslerinde en fazla kullanılan araçlardır. Bundan dolayı, Türkçe derslerinde başarıyı arttırmak için yeni öğretim materyallerini kullanma ve teknolojik araçlardan yararlanma gerekli hale gelmiştir.

4. Türkçe Eğitim Programı'nda belirtilen araç ve gereçlerin çoğunluğu ders kitabının yanında çeşitli kitaplardan oluşmaktadır. Bunun yanında araç kullanımı, öğretim materyali geliştirme metotları ve teknolojik araçlardan yararlanma yöntemleri üzerine bir açıklayıcı bilgi bulunmamaktadır. Amaç ve davranışların hangi araç veya öğretim materyalleri ile kazandırılacağı belli değildir. Bu açıdan yeni müfredat programına bu konu ile ilgili açıklayıcı bilgilerin eklenmesi gerekmektedir.

5. Okullarımız arasında il ve ilçe merkez okulları, köy okullarına göre teknik donanım ve araç ve gereç kullanımı açısından daha iyi durumdadır. Bu durum merkez okulları için bir avantaj oluşturmakta ve merkez okulları ile köy okulları arasında var olan eğitim seviyesi ve kalitesi farkını daha da arttırmaktadır. Bundan dolayı Milli Eğitim Bakanlığı'nın köy okullarına ulaşabilmesi ve bu okullara gerekli ekonomik ve teknik yardımı yapılabilmesi gerekir.

6. Bir öğretim etkinliği ne kadar çok duyu organına hitap ederse öğrenme olgusu o kadar iyi ve kalıcı izli olmakta, unutmada o kadar geç olmaktadır. 4. ve 5. sınıf Türkçe öğretimi için hazırlanacak bu özellikleri taşıyan bir öğretim materyali, öğrencilerin dil gelişimine uygun olmalı ve bu çalışmalar sırasında somut dönemden soyut döneme geçiş aşamasında olan bir çocuğun gelişimi göz önünde bulundurulmalıdır.

7. 4. ve 5. sınıf Türkçe öğretimi için geliştirilecek bir öğretim materyali basit, sade ve anlaşılabilir olmalıdır. Ders içerisinde anlatılacak konunun özelliklerini taşıyan bir öğretim materyali dersin amacına ulaşmasını sağlayacaktır. Öğretim materyalinde aşırı gösterişten kaçınmak gerekir. Bu sınıf öğrencilerinin fiziksel ve ruhsal gelişimlerine, dil gelişimlerine uygun bir materyal üretilmesi gerekmektedir. Gerçek hayatla ilişkili, geliştirilebilir bir öğretim materyalini öğretmen ve öğrenci rahatlıkla kullanabilmelidir.

8. 4. ve 5. sınıf Türkçe derslerinde kullanılmak üzere asetat, gerçek nesne ve modeller, video kaseti, ses kasetleri, kuklalar, slayt, resim setleri, grafik, şema, çalışma yaprakları, bulmacalar, oyun kartları, panolar, hikaye kitapları ve ders yazılımları geliştirilebilir. Türkçe derslerinde tepegöz, bilgisayar, televizyon gibi teknolojik araçlar daha fazla kullanılmalıdır.

9. Okullarda görev yapan Türkçe ve sınıf öğretmenlerine yönelik yapılan hizmet içi eğitimlerde eğitim teknolojisi, öğretim materyali geliştirme, teknolojik araçların kullanımı hakkında bilgi verilmelidir. Bu tür eğitim çalışmaları,

öğretmenlerin bu konu üzerine motivasyonunu sağlayacak ve öğretmenin edindiği bilgiyi ders anlatımında kullanmasını sağlayacaktır.

10. Bilgisayar teknolojisinden faydalanma ve internet ortamını kullanma bütün eğitim dalları için zorunlu hale gelmiştir. Türkçe öğretiminde bilgisayar teknolojisinin kullanımı üzerine araştırmalar yapılmalıdır. İnternet ortamında Türkçe öğretimi ile ilgili bilgi birikimini sağlayacak sitelerin artırılması ve var olan sitelerin de kaliteli hale getirilmesi gerekmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın yaptığı son çalışmalar arasında bulunan her okula bir bilgisayar laboratuvarının kurulması ve internet hizmetinin sunulması olumlu gelişmeler arasında bulunmaktadır.

11.Eğitim, Türkçe öğretimi, öğretmenlik ve bilgisayar teknolojisi kavramları üzerinde düşündüğümüzde günümüz eğitim sistemi yeni bir boyut kazanmaktadır. Bilgisayar destekli eğitim ve uzaktan eğitim sistemleriyle öğretmenin eğitimdeki rolü tekrar belirlenecektir. Bu durumdan Türkçe öğretimi de etkilenecektir. Ders kitabı ile yapılan geleneksel öğretimin artık öğretim paketi uygulamaları ile değişikliğe uğraması kaçınılmazdır. Günümüz eğitim sisteminde öğretmen bilgi veren değil, öğrenciyi rehberlik yapan kişi rolünü üstlenmiştir. Bu rol, gelecekte de eğitimde uygulanacak her teknolojik gelişme ile birlikte değişikliğe uğrayacaktır.

12. Her geçen gün yenilenen teknolojik değişikliklere uyum sağlamak oldukça güç olmaktadır. Bu açıdan Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde veya İl, İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri ve okullarda eğitim teknolojisi uzmanlarına ihtiyaç vardır. Bu eğitim teknolojisi uzmanlarının her ders için branşlara ayrılarak daha sistemli çalışmaları uygun olacaktır. Böylelikle eğitimciler ve eğitim teknolojisi uzmanları kaliteli eğitim yazılımları ve öğretim materyalleri üretebilecektir.

13. İlköğretim birinci kademe eğitimini sadece sınıf öğretmenleri yerine getirmektedir. Ancak bu eğitim içerisinde 4. ve 5. sınıf eğitim programında öğrenci seviyesi için oldukça ağır konular, beceriler ve kazandırılması zor amaç ve davranışlar bulunmaktadır. Bundan dolayı 4. ve 5. sınıftan itibaren derslere branş öğretmenlerinin girmesi uygun olacaktır. 2. ve 3. sınıf eğitimini sınıf öğretmenleri

devam ettirebilir. Bunun yanında sadece 1. sınıf eğitimi için uzman okuma ve yazma öğretmenleri yetiştirilebilir. İlköğretim birinci kademe için yapılacak böyle bir uzmanlaşmanın üzerinde çalışılması ve düşünülmesi gerekir.

14. Üniversitelerin eğitim fakültelerinde Türkçe ve sınıf öğretmenliği bölümlerinde okutulan “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme” derslerine özel bir önem verilmelidir. Bu derslere girecek öğretim görevlilerinin konusunda uzman akademisyenler arasında seçilmesi gerekmektedir. “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme” dersini almış bir öğrenci, öğretmenlik hayatı içerisinde araç ve gereçleri diğer öğretmenlere göre daha bilinçli bir şekilde kullanacaktır.

15. Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu yıl bazı pilot bölgelerde uygulayacağı yeni müfredat programı şu anki Türkçe eğitimi programına göre daha çok öğrenci merkezli bir yapıya sahiptir. Müfredat programında çoklu zeka kuramı ile Türkçe öğretimi arasında ilişki kurulmuştur. Programın “Görsel Okuma ve Görsel Sunu” bölümlerinde araç gereç kullanımı, teknolojik araçlardan faydalanma ve öğretim materyali üretme üzerine öğrenciyi ve öğretmeni teşvik eden olumlu açıklamalar bulunmaktadır. Ayrıca taslak halindeki Türkçe Öğretim Kılavuzu'nda İlköğretim birinci kademe Türkçe öğretimi ile ilgili çalışma yapıları örneklerine ve çeşitli öğretim etkinliklerine yer verilmiştir. Programın ekler bölümünde ise ders araç ve gereçleri ve öğretim materyallerine örnek olarak sadece matematik dersi ile ilgili materyal örnekleri verilmiştir. Yeni müfredat programına başta Türkçe dersi olmak üzere diğer dersler ile ilgili öğretim materyali örnekleri de eklenmelidir.

KAYNAKÇA

AKALIN, Şükrü Haluk

2002 "Bitmeyen Tartışma Q, X, W..."
Türk Dili, 601: 6-13.

2002 "İnternet mi, İnternet mi?"
Türk Dili, 604: 321-323.

AKSAN, Doğan

2000 Her Yönüyle Dil ve Ana Çizgileriyle Dil Bilim.
Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

ALPEREN, Nusret

1999 Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Okuduklarını Anlama Eğitimi Açısından
Kitap Yazma ve Ders İşleme Modelleri.
(Doktora Tezi) Ankara: Gazi Üniversitesi.

AYDIN YILMAZ, Zeynep

2001 Kız Meslek Liseleri I. Sınıf Öğrencilerinin Türk Dili Dersi Amaçlarını
(Yapım Ekleri ile Sözcük Türetme) Gerçekleştirmek için Yeni Öğretim
Yöntemi ve Materyallerin Geliştirilmesi.
(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara: Gazi Üniversitesi.

2003 İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretiminde Kullanılan Yöntemler ve
Materyaller
Öğretmen Dünyası, 280: 27-30.

BERKTAŞ TÜRKMEN, Deniz

2001 Eğitim Teknolojisi Kullanımının Okuduğunu Anlama Becerisine Etkisi.
(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara: Gazi Üniversitesi.

BİLKAN, Nesrin

2001 Türkçe Öğretiminde Görsel-İşitsel-Kinestetik Uygulamalar.
Ankara: Özel Ceceli Okulları Yayınları.

CEMİLOĞLU, Mustafa

2001 Dil Bilimi Açısından Türkçe Yazılı Anlatım ve Anlatım Teknikleri
Öğretimi.
İstanbul: Alfa Yayınları.

CEMİLOĞLU, Mustafa

2001 İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi.
İstanbul: Alfa Yayınları.

ÇELEBİ, Abdülkadir

- 2002 Anadili Öğretiminde Materyal Geliştirme ve Teknikleri.
(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Çanakkale, Çanakkale Onsekiz
Mart Üniversitesi

ÇİLENTİ, Kamuran

- 1984 Eğitim Teknolojisi ve Öğretim.
Ankara: Kadioğlu Matbaası.

DEMİREL, Özcan

- 2002 Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi.
Ankara: Pegem A Yayıncılık.

DEMİREL, Ö., S.S. SEFEROĞLU ve E.YAĞCI

- 2002 Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme.
Ankara: Pegem Yayıncılık.

DOĞAN, Yadigar

- 1998 İlköğretim dördüncü ve Beşinci Sınıflardaki Sosyal Bilgiler Dersleri İçin
Gerekli Görsel ve İşitsel materyal Üzerine Bir Araştırma.
(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Bursa: Uludağ Üniversitesi.

GÖĞÜŞ, Beşir

- 1968 İlkokullarda Türkçe Öğretimi Kılavuzu.
İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

HENGİRMEN, M., B. K. AYDOĞAN, N. YILMAZ, P. ÇINAR ve Ö. GÜNGÖR

- 2001 İlköğretim Türkçe 4.
İstanbul: Engin Yayıncılık.

HENGİRMEN, M., B. K. AYDOĞAN, N. YILMAZ, P. ÇINAR ve Ö. GÜNGÖR

- 2001 İlköğretim Türkçe 5.
İstanbul: Engin Yayıncılık.

ERGİN, Arif

- 1998 Öğretim Teknolojisi İletişim.
Ankara: Anı Yayıncılık.

ERGİN, Muharrem

- 1998 Türk Dil Bilgisi.
İstanbul: Bayrak Yayıncılık.

GÖĞÜŞ, Beşir

- 1968 İlkokullarda Türkçe Öğretimi Kılavuzu.
İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

GÜLERYÜZ, Hasan

2002 Türkçe İlkokuma Yazma Öğretimi.
Ankara: Pegem A yayıncılık.

HALLİWELL, Susan
1992 Teaching English in the Primary Classroom.
New York: Longman.

HAYCRAFT, John
1998 An Introduction to English Language Teaching.
New York: Longman.

HELİMOĞLU YAVUZ, Muhsine
2002 Masallar ve Eğitimsel İşlevleri.
Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

<http://www.anadili.egitimi.com> (2004),

http://w3.gazi.edu.tr/~kmehmet/turkceegitimi_yazisma_grubu.htm (2004)

<http://www.ogretmenlik.com/turkce.htm> (2004)

http://www.programlar.meb.gov.tr/index/turkce_index.htm (2004)

http://programlar.meb.gov.tr/turkce/turkce/kilavuz/kilavuz_turkce.htm (2004)

<http://www.tdk.org.tr/gonulluler.html> (2004)

<http://www.turkcan.org> (2004)

<http://www.turkce.ichb.ro> (2004)

<http://www.turkcetopluluklari.org> (2004)

KAHRAMAN, M., A. KILINÇ ve M. ŞENOL
2004 Türkçe Öğretimi.
Ankara: Anadolu Yayıncılık.

KARAKUŞ, İdris
2000 Türkçe Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi.
Ankara: Sistem Ofset Yayınları.

KAVCAR, C., F. OĞUZKAN ve S. SEVER
2000 Türkçe Öğretimi.
Ankara: Engin Yayıncılık.

KOŞAR, E., S. YÜKSEL, R. ÖZKILIÇ, U. AVCI, Y. ALYAZ, H. ÇİĞDEM
2003 Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme.

Ankara: Pegem A Yayıncılık.

KUTAY İZGÖREN, Meltem

1999 Oyunlarla Dil Öğretimi.
Ankara: Academyplus.

KÜÇÜKAHMET, Leyla

2001 Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar.
Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

MEB

2000 İlköğretim Okulu Türkçe-Yazı Programı.
İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

MEB

2001 Türkçe Ders Kitabı 4.
İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

MEB

2000 Türkçe Ders Kitabı 5.
İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

MEB EARGED

2002 Eğitim Teknolojisi Kılavuzu.
Ankara: Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı Yayınları.

ÖZ, M. Feysi

2003 Uygulamalı Türkçe Öğretimi.
Ankara: Anı Yayıncılık.

ÖZBAY, Murat

2003 Türkçe Öğretimi Bibliyografyası.,
Ankara: Pegem A Yayıncılık.

ÖZDEMİR, Emin

1984 Dil Bilgisi Oyunları.
İstanbul: Remzi Kitabevi.

ÖZDEMİR, Emin

1996 Sözcük Sözcük İçinde.
İstanbul: Önel Yayınevi.

ÖZDEN, Yüksel

2000 Öğrenme ve Öğretme.
Ankara: Pegem A Yayıncılık.

SAĞIR, Mukim

2002 “İlköğretim Okullarında Dil Bilgisi Öğretimi”
Türk Dili, 2002, 601: 56-59.

SALK, Lee

1998 Çocuğun Duygusal Sorunları.
İstanbul: Remzi Kitabevi.

SEYİDOĞLU, Halil

2000 Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı.
İstanbul: Güzem Yayınları.

SEVER, Sedat

2000 Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme.
Ankara: Anı Yayıncılık.

ŞİRİN, Mustafa Ruhi

2000 Çocuk Edebiyatı.
İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

TUNCER, H. ve M. YARDIMCI

2000 Çocuk Edebiyatı.
Ankara: ABC Matbaacılık.

UŞUN, Salih

2000 Özel Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme.
Ankara: Pegem A Yayıncılık.

2000 Dünyada ve Türkiye’de Bilgisayar Destekli Öğretim.
Ankara: Pegem A Yayıncılık.

ÜNALAN, Şükrü

1999 Yeni Gelişmeler Işığında Türkçe Öğretimi.
Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi.

ÜLGEN, G. ve E. FİDAN

2000 Çocuk Gelişimi.
Ankara: ABC Matbaacılık.

YAĞCI, Aysun

2002 İlköğretim 4. ve 5. Sınıflarda Dil Bilgisi Öğretiminde Bilgisayar Teknolojisinin Kullanımına Yönelik Uygulamalı Bir Yaklaşım. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara: Gazi Üniversitesi.

YALÇIN, Alemdar

2002 Türkçe Öğretim Yöntemleri.
Ankara: Akçağ Yayınları.

YALÇIN, A. ve G. AYTAS

2002 Çocuk Edebiyatı.
Ankara: Akçağ Yayınları.

YALIN, HALİL İbrahim

2002 Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme.
Ankara: Nobel Yayınları.

YANGIN, Banu

1999 İlköğretimde Türkçe Öğretimi.
Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

YANPAR ŞAHİN, T. ve S. YILDIRIM

2002 Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme.
Ankara: Anı Yayıncılık.

YAVUZER, Haluk

2000 Eğitim ve Gelişim Çağı Özellikleriyle Okul Çağı Çocuğu.
İstanbul: Remzi Kitabevi.

2000 Çocuk Psikolojisi.
İstanbul: Remzi Kitabevi.

YILDIZ, Cemal

2003 Ana Dili Öğretiminde Çağdaş Yaklaşımlar ve Türkçe Öğretimi.
Ankara: Pegem A Yayıncılık.